

מעידין אנו באיש פארזי שמואל בן גרשון או בן חרצפה איין אומרים ב'. תימה כיון דלס החזמו אינן נעשין בן גרשון וחלונא א"כ גם בשלל ייחזמו איין יעשה על פיהם בן גרשון (א) דהכי הוא האמת ואמאי הא הויא לה עדות שאי אמה יכול להזימה ואין זה עדות * וי"ל כיון דלוקין הוי כלשר זמס והוי שפיר אמה יכול להזימה וקשה דא"כ מאי קאמר פרק היו נזקקין (פסחים דף מה.) גבי עדי נערה המאורסה דליה לא מיקטלא דכיון דליניה לא מיקטלי משום שיכולין לומר לאסרה על בעלה כלנו והויא לה עדות שאי אמה

(א) ע"י רש"י ורבינו נקט לה
בכ"ג דכחיד להדיא בקרא ועי'
הידושין עו ב' סוקס כג ב' :

הגהות הב"ח

רבינו חננאל

להנהו שהדי קמאי רשעים ו

במזמור ואתו עדים אחרים^א דמעיקרא ושוניהו לה הכות הרשע ותיפוק ליה^ב מלא תענה^ג משום דהוי יכול לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ת"ד^ד דבריה

יניחו שלל הרב שורם אדם: **ומר סכר כופרא ממונא.** שהיק
על עצמו שהייב מימה צדי שמים לפיכך יתן דמי עצמו: **בדר**
מפרש טעמיה: מאי טעמיהו דרבנן. דלילו ר' ישמעאל מסביר
ממלח. בנוגע אשה הרה כפשי יצית עליו צבל האשה (סס): **ונא**
משמעלית דמי וילודם שמוקו: **רבנן נפשו:** דקווא את הסביר: **ורבנן**
הוא למוק פדיון נפשו: **דאס ליה לרדייה.** שיש לו לגנב ממון לשלם דם
אם לא הומו איהו נמי כי הומו לא מודבני שהרי לא וזמו למכרו:
למשריע את עצמו (צ"ק דף סד): **סדע.** דקנאק הוא המעדים

105 - 110 3 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

על זה הפיר:

מכות

לְגִי דִמְרָ סֶבֶר כּוֹפְרָא
וְלִמָּא רִיבְרָא רַבְרָא
אַלֵּא בְּמָקוֹם שְׁפִירָא לֵךְ כּוֹ עֵוֶשׂ
וְכֹאן שְׁאִינוּ יָכוֹל לַעֲנֹשׁ צְעִוֶשׂ

באלו הן הליקין (שם) אין משלמין על פי עצמן. כגון אם הוציאו צד"ה זה ולא הספיקו בעל דין לתקן את הדין שם צד"ה ואחריו הוציאו צד"ה דטעם פטורין (ב"מ ה'.) בדניקין שישימי מיק (שם ש'.) נאמר השתה למעלה. לענין דמי ולדות כאשר יסית עליי בעל האשה, ונאמר ה' אם ספר יסמ עליי (שם) בנבחרו ולא בזממו. אם העיד בחזרו שנגזר והוא ואין לו בזה

107001 107002 107003 107004 107005 107006 107007 107008 107009 107010 107011 107012 107013 107014 107015 107016 107017 107018 107019 107020 107021 107022 107023 107024 107025 107026 107027 107028 107029 107030 107031 107032 107033 107034 107035 107036 107037 107038 107039 107040 107041 107042 107043 107044 107045 107046 107047 107048 107049 107050 107051 107052 107053 107054 107055 107056 107057 107058 107059 107060 107061 107062 107063 107064 107065 107066 107067 107068 107069 107070 107071 107072 107073 107074 107075 107076 107077 107078 107079 107080 107081 107082 107083 107084 107085 107086 107087 107088 107089 107090 107091 107092 107093 107094 107095 107096 107097 107098 107099 107100 107101 107102 107103 107104 107105 107106 107107 107108 107109 107110 107111 107112 107113 107114 107115 107116 107117 107118 107119 107120 107121 107122 107123 107124 107125 107126 107127 107128 107129 107130 107131 107132 107133 107134 107135 107136 107137 107138 107139 107140 107141 107142 107143 107144 107145 107146 107147 107148 107149 107150 107151 107152 107153 107154 107155 107156 107157 107158 107159 107160 107161 107162 107163 107164 107165 107166 107167 107168 107169 107170 107171 107172 107173 107174 107175 107176 107177 107178 107179 107180 107181 107182 107183 107184 107185 107186 107187 107188 107189 107190 107191 107192 107193 107194 107195 107196 107197 107198 107199 107200 107201 107202 107203 107204 107205 107206 107207 107208 107209 107210 107211 107212 107213 107214 107215 107216 107217 107218 107219 107220 107221 107222 107223 107224 107225 107226 107227 107228 107229 107230 107231 107232 107233 107234 107235 107236 107237 107238 107239 107240 107241 107242 107243 107244 107245 107246 107247 107248 107249 107250 107251 107252 107253 107254 107255 107256 107257 107258 107259 107260 107261 107262 107263 107264 107265 107266 107267 107268 107269 107270 107271 107272 107273 107274 107275 107276 107277 107278 107279 107280 107281 107282 107283 107284 107285 107286 107287 107288 107289 107290 107291 107292 107293 107294 107295 107296 107297 107298 107299 107300 107301 107302 107303 107304 107305 107306 107307 107308 107309 107310 107311 107312 107313 107314 107315 107316 107317 107318 107319 107320 107321 107322 107323 107324 107325 107326 107327 107328 107329 107330 107331 107332 107333 107334 107335 107336 107337 107338 107339 107340 107341 107342 107343 107344 107345 107346 107347 107348 107349 107350 107351 107352 107353 107354 107355 107356 107357 107358 107359 107360 107361 107362 107363 107364 107365 107366 107367 107368 107369 107370 107371 107372 107373 107374 107375 107376 107377 107378 107379 107380 107381 107382 107383 107384 107385 107386 107387 107388 107389 107390 107391 107392 107393 107394 107395 107396 107397 107398 107399 107400 107401 107402 107403 107404 107405 107406 107407 107408 107409 107410 107411 107412 107413 107414 107415 107416 107417 107418 107419 107420 107421 107422 107423 107424 107425 107426 107427 107428 107429 107430 107431 107432 107433 107434 107435 107436 107437 107438 107439 107440 107441 107442 107443 107444 107445 107446 107447 107448 107449 107450 107451 107452 107453 107454 107455 107456 107457 107458 107459 107460 107461 107462 107463 107464 107465 107466 107467 107468 107469 107470 107471 107472 107473 107474 107475 107476 107477 107478 107479 107480 107481 107482 107483 107484 107485 107486 107487 107488 107489 107490 107491 107492 107493 107494 107495 107496 107497 107498 107499 107500 107501 107502 107503 107504 107505 107506 107507 107508 107509 107510 107511 107512 107513 107514 107515 107516 107517 107518 107519 107520 107521 107522 107523 107524 107525 107526 107527 107528 107529 107530 107531 107532 107533 107534 107535 107536 107537 107538 107539 107540 107541 107542 107543 107544 107545 107546 107547 107548 107549 107550 107551 107552 107553 107554 107555 107556 107557 107558 107559 107560 107561 107562 107563 107564 107565 107566 107567 107568 107569 107570 107571 107572 107573 107574 107575 107576 107577 107578 107579 107580 107581 107582 107583 107584 107585

מסורת הש"ס

תורה אור השלם

שמורת כ יב

מומח רש"י

הוא חייב להעמידן בנפרד, ולמנוע מהן להיפגש. במועד המטה, במסגרתו נערכו גם סדנאות, נאמר כי יש להעמיד את המעורבים בנפרד, ולמנוע מהם להיפגש. במסגרת הסדנאות נערכו גם סדנאות, נאמר כי יש להעמיד את המעורבים בנפרד, ולמנוע מהם להיפגש.

תגורם ע"י עדים אחרים, מן מחסדי הקד עדים ואומנין הוו משלמין לו כל תכופה, דהא נמי נתון. ול כל השעה שחזר ארבע חזרות לטובתו בעלום. שנה תמות ויירשנה בעלם ומלא ליעקב וז' אומרים שכלו לו תכופה כל אומרים כהן ארבע חזרות לטובתו על כל תכופה על גרסה ויטלה הוא ולא תמות ויטלה בעלם הוא ויפסיק מה שנתן ודמיס הללו יטלו לו העדים, וז' מפסיקין אותה מיד, שאם חלה למכורה בטובה הנאה זו לא מובל. (ב"ק פ"ט.)

אמר רב יהודה אמר רב חביה מלאה מיב. כך גיר' הקוטרס
וקאמר לא עלתה לו טבילה משום מים שאזינן ולא נראה
דהא מדשוי להו השקה כמחזורים לטהרם מטומאה הוא הדין לענין
טבילה נמי ועוד לדמיינן צבילה (דף יח:) ושם מבטיילין כלי עץ וברי
משמע שיש להם אפיק למעלה וללוא יצאו המים

לגו מנא הא המיס שצתוכו שאובין

ולא מיערבי ובהשקה בעלמא (י) עדיף

שנפל לתוכן קורטוב
מים ונפלו למקוה לא

ממעורר צמים ואז לא היה בעין

ועלתה לו טבילה ומיירי ציין לצן

אָס אַזאַ פּאַרעללעם וועגן דער

לִידֵי תְשׁוּמִין אֵלֶּה מִקְרָא וְעִשְׂיֹם לוֹ
כַּאֲשֶׁר זָמַם וּמִשְׁכִּיָּה לֹקֵה וּמִשְׁלֵם
מִשְׁמַע דְּלִי לִיכָא אֵלֶּה חַד קִרָּא אִינוּ
לֹקֵה וּמִשְׁלֵם וְקִשָּׁה הָא אֲמַר' בְּהַשׁוּבֵר
אֵת הַפּוֹעֲלִים (ב"מ דף ע"ג. טז.) וְשֵׁם הַחוּסֹס
פִּי פִרְה לְרוֹשׁ כִּי לֹקֵה מִשְׁלֵם אֲמַר'
לִיכָא אֵלֶּה חַד לֹא דִלָּא תַּחֲסוּס לִכְן
פִּירָשׁ ה"ר מַאֲזִר מְצוּרְגוּי דְּה"ק שֶׁלָּא
הַסֵּם הַמְצִיאוֹ לִידֵי מוֹת (ו) אִינוּ צָרִיךְ
לְהִצְיָאן לִידֵי תְשׁוּמִין מִתְּשׁוּמִין לֹא
צָעוּ אֲהֻרָה דְּלִי צָעוּ אֲהֻרָה וְדִלִּי לֹא
לִקִּי דִלָּא לְמַלְקוֹת אֲחֵת כִּי אִם
לְתְּשׁוּמִין כְּדֹאמְרִינָן (וּקְמֵן דף י"ג)
לֹא שְׁמִינָן לְאַהֲרָת מִיֵּתָת צ"ד אִין
לֹקִין עֲלֵי אֵלֶּה לֹא צָעוּ אֲהֻרָה לִיכָא
אֲהֻרָה בְּשֵׁן וְעֵין וְחֻתְנֵי שֶׁלֵם יִשְׁלֵם
בְּלֹא אֲהֻרָה הֵלֶכְךָ לֹא תַחֲנֵנִי דִלָּא מְלַקוֹת
אֲחֵת וְכֵן צָהָר דִּלָּא תַּחֲסוּס ע"כ

דאזערע דלא תחוסם לא אחיא אלס למלקות דעשלומוין ממילא
נפקא דכיון דאינו ראוי לחסום דין הוא שישלם מה שרצוהו לאכול
בזאתה שעה דליכא תמימר דאזכרה אתא לממון ולא למלקות
דאם כן לכבוד קרא בלשון עשה האכל שור בדישו ושמענא שפיר
דאם לא האכיל חייב אלס ע"כ אזכרה כי אתא למלקות אתא:
בשלמא

ז מחמת האדם וחור וטימא את הככר: **מאי וכן**. פשיטא
הככר: **מהו דמיא**. אף על גב דלגבי טבילה חיישינן לגבי
לא וגבי גברא הוא דאמרין לא עלתה לו טבילה אוקי גברא
רע מפסק והכא נמי אוקי תרומה אחזקה והיא בחזקת טהורה
ין. מלקוח משום לא תענה ותשלומוי משום כאשר זמם: **הסם**.
אלתאמרי אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות. וצמכתם
כל היום ומהי ולא ישלמו ומשנין בפירוש רבתה תורה עדים
באשר זמם אבל משום לא תענה לא לקי כדמפרש בגמרא: **גמ'**

איר. פי' לוקין שעברו על לא חענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וזכ

רבינו חננאל

[illegible][illegible]

(א) וכן סי' בל המפרשים דמתני' ועי' תוס' דע"ק ס"ס ועי' גמור' שג"ץ כאן: (ב) נראה שטובן רבינו בזה דאין הולטין אחר המראה רק בגמל לחובן ויין דלחיה כד"ה חבל בסיפא קיי"ל פת"ק דאין הולטין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רמב"ם רמב"ן שכתב וכן ר"ח הביא זו המוספתא כאן בלשונה וכן אלא שאין זה מחזור בעיני וכו': (ד) עי' שו"ת:

לא א מיי פֿינח מהל
עדות הלה: א סמג
עשין קיי:
לב ב מיי א הלה א
סמג אס טוה"ח סימן
לח:
ג ג מיי א הלה ב:
לד ד מיי א ה' ג
ופי"ח ה' א ו' א
טוה"ח סימן לח:
לה ה ו מיי אס פי"ט
הלה א סמג אס
טוה"ח אס:
לו ז ד ט מיי אס ה'
כ סמג אס (טוה"ח)
סס:

זֶה אֵנִי הַשָּׁלוֹם

1. וְהָיָה אִם בֵּן הַכֹּהֵן הַיִּשְׂרָאֵלִי הִשְׁפֵּט וְהִזְכִּיר לְפָנָיו כִּי רִשְׁתּוֹ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב
2. וְלֹא יִתְקַח כֶּסֶף לְפָנָיו לְרַצְוֹת הָאֵל וְהָאֵל יִקְרָא לְמָוֶת כִּי מוֹת יִיחָל: במדבר כה לא
3. וְעִשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר יִצְוֶה לַעֲשׂוֹת לְאֶחָיו וְנִצְרָתָה הָרַע מִקִּדְבָּר: דברים טז ט
4. וְתִרְשְׁוּ הַשְּׁפָטִים וְהַטֹּט וְהַנָּהָה עַד שָׁקֵר הַעֵד שָׁקֵר עֲקֵה אֶחָיו: דברים טז יח
5. כִּי יִקְוֶה עַד תָּמִיד בְּאִישׁ לַעֲלוֹת בִּי קֶדֶד: דברים טז טז

הגהות הב"ח

- (א) גם' הרב פלוני חת
הנפש הרי אלו נהרגין:
(ב) שם לסיק אם
נמלאת: (ג) הו"ס ד"ה אין
וכו' ולא שזומו ע"י
אחרים שיאמרו ההורג:
(ד) ד"ה וכן וכו' לא
תדיינו לזכ חיובא וכו'
ספק כל כך בעדות בממין
והרוב לידאי:

רבינו חננאל^ל (המשך)

והנה עד שקר העד
תשחקק גופו של עדות.
כלומר עד ששקד העד
לענות בו סדר. אם
(וכה) באו יי ואמר
במזרח בירה הרג פלוגי
אחנש וכו' אחרים
ואמר באהת עדות היה
עמנו במערב בירה חזקין
על יי קיי במערב
בירה מצו חזו במזרח
בירה אלו קדשיל אלו
והסמך דאמיני את הני
קושטא קארי ואם אלו
יכלי למיחזר אלו אלו
ויזמני ולא אמרני נהורא
(והא) ודתיני בריא. וכן
אם העיד יי בצמחא
בחדא כשבא פלוגי
אלו פלוגי כבורא וכו'
וואמר עמנו הדיחם
בו כיום במזרח כה.
ואסקא לגמלא מרחא אל
חישני. אמר כרי באו
יי ואמר בירה כשבא הרג
פלוגי אל פלוגי וכו'
ואמר וחי (שכאן) כשבא
פלוגי אל חרי כשבא
הנו על עד אלא אפילו

אין העדים נעשים וזממין עד שזיומו עצמו. פי' עמלן של עדים שיאמרו להם אחס' במקום פלוני עמנו הימים ולא שחזונו (א) שיאמרו ההורג או ההרגה היה עמנו:

דבעידנא ראשדיו עדים **אזא** בר קפלא חזא. פי"ה משום דלא היה מודה מופקר ולא נראה דזה לא תלינו דאס' כן כל חייבי מיתות בית דין יכול להודות ולפסור (ט) עמנו ונראה לפרש לאו דר' קטלא הוא פירוש קודם שנגמר דינו הוא דשאל אל יבואו עדים ויבואו עדים ויבואו עדים לא יבא עדותן קיים ועוד שאסור להורגו עד שיגמר דינו ושנגמר דינו כבר ודאי דר' חייבא הוא הואיל וכבר באו עדים ונתמקל עדותו והורגו פטור:

כז אַעצין קנב. אַלל וואָי לעצן
ממון לאַ דעשעצין דעכד
שעט גנז ונאָ שנים ואמרו דעצער
שעט גנז דעכד צעהע עמנו הייטס
וואָי אין מעלמין ממון דעכד אַשטא
דעסאדי גנבא בר חיובא אע"ג לגנבי
נפשות: (ו) תדמו לבר חיובא (דכל
הנבמה ללא נגמר דינו פ) (גמי הוי בר
חיובא משום אשוי פסק לך ער (ערומ)
נממון (הוי) קרוב דאָי שיצוא
עדים ויעירו * אַלל צערות נפשות
דעצין דרשה ומקריא אז וואָי
אמארינן דקדש שנגמר דינו לאו הוי
בר חיובא:

איסטטית

אלא כת הראשונה בלבד:
הנה עד שקר העד שקר ענה
לענות בו סרה עד שתסרה
יח בירה הרג פלוני את הנפש
תם חזונו אי כדקיימי במערב
לאו הרי אלו זוממין פשיטא
אמר רבא ובאו שנים ואמרו
פיש ובאו שנים ואמרו בפניא
פרא לפניא מצי אזיל מסורא

בשבתא דהג פלוני את הניפש
לא בתרי בשבתא הג פלוני
הג פלוני את הניפש (הג)
מאי קמ"ל תנינא "לפיכך
ה פטורה סיפא מה שאין כן
בשבתא נגמר דינו של פלוני
א בערב שבת נגמר דינו של
נגמר דינו של פלוני אין אלו
הוא "וכן לענין תשלומי קנס
וכר וכאו שנים ואמרו בחד
וטבח ומכר משלמין ולא
ומכר משלמין דבעידנא דקא
אמרו בחד בשבתא גנב וטבח
עמנו הייתם אלא ערב שבת
י אמרו "בחד בשבתא גנב
משלמין דבעידנא דקא
אמר איסטטית היא זו כו':

לא היו מפסידין אותו כלום אחר
ואי הוה מודי לא הוה מיפטור:
שקדמו

קטלא הוא. כלומר כיון שעדיין לא נגמר דינו ל
פלוני וכאז ב' ואמרו בחד בשבא עמנו היתא
מר דינו אינן נהרגין דבעידנא דמשהיבא ביה
הכי בזמן רב כאילו הוגו מאותה (העד) [העת]. ו
המיימין וכאז עוד אחרים והיינו מוסי' המיימין
האמת עד שיוזמל ר' יהודה אומר איסטסית הי

אין הערים נעשים זוממין
שיאמרו להם אתם צ
שיאמרו הנה
דבעידנא ראסהידו עד

"להכרוזה ורבי מאיר הכרוזה מישמעו ויוראו
 נפקא: **מתני'** ⁶ במשלשין בממון ואין משלשין
 בממכות כיצד העידותו שהוא חייב לחבירו
 ממאטים זה ונמצאו זוממין משלשין ביניהם
 אבל אם העידותו שהוא חייב מלקות ארבעים
 ונמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים:
גמ' מנא ה"מ ⁷ אמר אביי נאמר ירשע בחייבי
 מלקות ונאמר ² ירשע בחייבי מיתות כ"ד ⁸ מה
 להלן אין מיתה למחצה אף כאן אין מלקות
 למחצה ⁹ רבא אמר בעיני ³ כאשר זמם לעשות
 לאחיו וליכא אי הכי ממון נמי ממון מצטרף
 מלקות לא מצטרף: **מתני'** ⁴ אין העדים
 נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד
 אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את
 הנפש אמרו להם הריאך אתם מעידין שהרי
 נהרג זה או ההורג זה היה עמנו אותו היום
 במקום פלוני אין אלו זוממין ⁷ אבל אמרו להם
 הריאך אתם מעידין שהרי אתם הייתם עמנו
 אותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין
 וינהרנין על פיהם ⁸ יבאו אחרים והזימום באו
 אחרים והזימום אפי' מאה כולם יתרגו רבי

תהיה היא זו ואינו נהיה
ר' אבא דאמר קרא
דמות דבי ר' ישמעאל
א"ר יבא שנים ואמרו
במערב בירה עמנו
בירה אין אלו זוממין
הורא בריא קמשמע
שבחא הרג פלוני את
חס בנהרדעא חזינן אי

היינם בחד בשבתא
אפי' אמרו ערב שבט
גברא לאו בר קטלא והו
ה"באו שנים ואמרו ב
בשבתא עמנו היינם
פ' אמרו בתרי בשבת
מסהדי גברא בר קטל
בשבתא גנב וטבח
אלא בתרי בשבתא
בערב שבת גנב וטבח
שלימין הוא באו שניני
שנים ואמרו בחד בשב
דינו ולא עוד אלא
בשבתא נגמר דינו
ומין הוא: רבי יהודה

בעדות ממון פטורין ש
גליו כזר חייבוהו בית

נהרגין דבעידנא דקא משהדי גברא
באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינ
ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי ג' דינ
מקמי הכי בזמן רב וכיון דנגמרו דינ
אתריה והזינו הרעים באו אתריה
כולן ימותו שאומרים לעולם עם הא

להנהיגה. להמריץ בטהירות צאלו הן המנחין (דף פט.) ארבעה
צריץ הכרה לאחר שענשו צ"ד צריץ צ"ד להכריז כך וכן נהג
פלוני צ"ד על עבירה פלוני כדי לרדות אם השומעין: מושמעו
ויראו נפקא. ואזרה מלא יוספוס: מתני' משלשין צמון.

כדמפרס ואזיל: **גמ'** מנהני מילי.
דלל אחד קופא את הטרבעים: **רשע**
בתייבי מיתוס. אשר הוא רשע למות:
בתייבי מלקוט. אם בן הכות הרשע:
כלאר זוס. שיקבל הגדול מלקוט
שלמה: **מזון מטרגר**. והרי קיבל
מה שרלו להפסדו בין כולם: **מתנ'**
שיימו אם ענמן. שיימו אותן בעסקי
גופן ולא בעסקי ההורג וההורג
כדמפרס ואזיל: **כלא אחרים**. שהעידו
עליו כעדות הראשונים: **והיומו**. אלו
השנים שחיומו את הראשונים היומו
גם את האחרונים: **אפילו**. אם הן
מאה כמות זו אחר זו וכת אחת
היומתן כולן יהרגו: **איסעעיס היא**
זו. הכה הזאת כת של עדות סרה
וקטעיה' היא. קטע ענה צנייהם
להורג את כל הכה להעיד עליו:
גמ' **גופה של עדות**. גופן של עדים:
לענות בו סרה. כפרשת עדים וזממין
כתרי. סרה עדות המסיקת שהסורו
משם: **צירה**. טרקלין גדול: **לנפורה**
צירה. שמה מאור עיניהם של אלו
צירה ופיוץ למרחוק יותר ממנוס:
גמלא פרחא. רחוק גמלים ים שהם
קלים כמרוצתם כעוף הפורח: ולא
עוד אלא אפי' אמרו. המזימין עצר
שבת הרבו שהקדימו מוכחו יותר מן
הראשונים: **הרי אלו**. והזוממין נהגין
ולא תמרצן בצבא קטילא אסחד:
מאי טעמא דבעידנא דקא מסהדי.
כשבאו יום שלישי בשבת להעיד עליו
ואמתי גברא לאו בר קטלא שלא הועד
עליו צבית דין ואילו הוה אמי ומורה
הוה מיפטר נמלא שהם היו מחייבין
מיתה את מי שאינו ראוי למות: **מאי**
תעבא. דלעצ' דלחיי מיתקילי אע"פ

מִיִּקְטִילִי חַיִּינָה בְּמַחֲנֵי בִּפְרָקִין (97:1)
גַּבִּי שֵׁנִים רוֹאִין לְאוֹתָם מַחֲלֹן זֶה כֹּה

דבעדינא דקא מסהדי
נמצאת אחת מהן זוכה
בגמר דין איצטריכא
ובאו שנים ואמרו בח
פלוני ולא עוד אלא
נהרגין דבעדינא דקא
באו שנים ואמרו בר
בשבתא עמנו הייתם
עוד אלא אפילו אמרו
מסהדי גברא לאו בר
ומכר ונגמר דינו ובאו
גבב וטבח ומכר ונגבב
וטבח ומכר ובתרי
מסהדי גברא בר תי

נפשיה צהודלא אישתתח לאיניה הוו מפסדי ליה. ודוקא קנס א
שהוא מחויב ועומד: **גברא דר פסלומין הוא.** כשהעידו אלו

צעים: מהרג' אין הערים נעשין ווומזן עד שיוומו עצמן כו'. ראני רלבוטני האגותים ויל יכ
היחשוש ולא תבשיל המזיקות אהומים (ל) וזון קבלנו עד שיוומו עצמן [היינן] עד שיוומו
היותם עמנו תבשיל ולא באותו היום השדעתיס שרג פלתי א פלתי במקסו זלמתי ואחור
והמסן שעדיו בו הערים הללו. הלא תראה משנחתי רתני אין הערים נעשין ווומזן עד
שיוומו פלתינו שרג שני במקסו בלתי כו' אמרו חיל אהמ אטור חיל אהמ אטור חיל אהמ מעירין
זו הרי אלו ווומזן ותרגילן עד פלתי. ואפרטני בבורח מנא זני מלי. אמר רבא דאמר רבא

[illegible]

גליז הש"ם

[illegible]

מוסף רש"י

משלשין בממון. אם
תשלם עדים הן אי ארבעה
תשלם ביניהם, כ"ד: ועשין
תשלם ביניהן להשוחם
בפרעון אם לפי חלקו, אי
ממי הוא משלם לרעה
בעלמא הוא, מחלקין
פרעון בין שלשת, וז"ל
הגמיר אם ארבע מן מרבע
לעליל ג. ארבע חוקה לפי
השכון הוא: (כתובות קד.).

רבינו חננאל

ממנו משלשין בממון
דאין משלשין במכות. פי'
העידו עליו שחייב לחברו
במנה ונמצאו זוממין זה
בנותן חמשים זה נותן
חמשים והו' משלשין
בממון. מאי טעמא דהני
זווי הני וזי מצטרפי הווי
להו' כללו מנה ונתקיים
ועשיתם לו כאשר זמם
הן זממו להענישו מנה
לפיכך משלמין לו מנה.

[illegible]

איך
חייב
 משלמי
 דרשן
 צופש
 כתיב
 גיד
 (כמויות)
 וזרע
חייב
 וקשיא
 הלי
 ה

(א) **איסמטיות** היא. ברב אלפס פ' לשון סטוים (שנה דף פט:) : **מִלְּקוּיֹת מִיָּנִין**. פ' מנין דלון לוקין עד שיגמר הדין על פיהם ור"ם ואמאי לא צעי נמי (ב) כן מייבי ממון מנין דלון דרשנינו עד שיגמר דיונו עד פיהם וי"ל דכמו דבדיני נפשות

א' איסמטית היא זו אפ' כת ראשונה נמי
לא אמר ר' אבהו שקדמו והרגו מאי דהוה
הוה אלא אמר רבא הכי קאמר אם אינה
אלא כת אחת נהרגת אי איכא טפי אין
נהרגין הא בלכד קאמר קשיא ההיא איתתא
דאתאי סהדי ואישתקור אייתי סהדי ואישתקור
אזלה אייתי סהדי אחריני דלא אישתקור
אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל ר' אלעזר ^אאם
היא הוחזקה כל ישראל מי הוחזקו זימנן
הוו יתבי קמיה דרבי יוחנן אתא כי הא' מעשה
לקמיהו אמר ריש לקיש הוחזקה זו א"ל רבי
יוחנן אם הוחזקה זו כל ישראל מי הוחזקו
^בהדר חזיה לרבי אלעזר בישות אמר ליה
שמעת מילי ^גמבר נפחא ולא אמרת לי
משמיה לימא ריש לקיש דאמר כרבי יהודה
ורבי יוחנן דאמר כרבנן אמר לך ריש לקיש
אנא דאמרי לך אפ' לרבנן עד כאן לא קא
אמרי רבנן התם דליכא דקא מהדר אבל
הכא איכא הא דקא מהדרא ורבי יוחנן אמר

לך אנא דאמרר אפי' לרבי יהודה עד כאן
אמרין אמו כולי עלמא נבי הני הוו קיימי
והני לא ידעי בסהדותא: **מתני'** ^(ז)אין
הר הדין שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג
וירוש להם חכמים והלא כבר נאמר ^(ז)ועשיתם לו
חיויו קיים ואם כן למה נאמר נפש ^(ז) תחת נפש
תלמוד לומר נפש ^(ז) תחת נפש הא אינן
נתנא בריבי אומר לא הרגו נהרגין הרגו אינן
ומה הוא אמר לו לימדתו רבינו שאין עונשין
את] אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא
זו שלא בת אביו בת אמו ובת אביו מנין ת"ל
ר' יש לי בדין אם ענש על בת אביו שלא בת
אביו ובת אמו לא כל שכן הא למדת ^(ז) שאין
הרה מנין תלמוד לומר ^(ז) ערות אחותך בת אביך
זו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת
^(ז) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך
דין מה אם הוזהר על בת אמו שלא בת אביו
בזו ובת אמו לא כל שכן הא למדת ^(ז) שאין
מנין תלמוד לומר ^(ז) רשע רשע חייבי גלויות
מר רבי יהודה בן טבאי אראה בנחמה אם לא
צדוקים שהיו אומרים אין העדים זוממין נהרגין
בן שטח אראה בנחמה אם לא ^(ז) שפכת דם
דין זוממין נהרגין עד שיוזמו שניה ואין לוקין
ר' יהודה בן טבאי שאינו מורה הוראה אלא
של ר' יהודה בן טבאי היה משתחרר על קברו
ובסכבורין העם לומר קולו של הרוג אמר קולי
אין קולו נשמע אמר ליה רב אחא בריה דרבא
הדיה אי נמי פיוסי פייסיה: **מתני'** ^(ז) על פי
מת המת אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט
(שלשה לשנים) מה שלשה מוזמין את השנים
פפי' מאה ת"ל עדים ר' שמעון אומר מה שנים
מוזמין אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן
^(ז) רבי עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא
לא באלו ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי
כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה
אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף
פסול עדותן בטלה מנין אפי' מאה ת"ל עדים

הירין מן הדין. וכן בחייכי מלקיות אתיא רשע (הו)

[illegible]

דש"י ד"ה על אחת וכו'
שמצינו מדה השובת. עי'
לקמן דף כג ע"א ברש"י
ד"ה על אחת כמה וכמה:

(א) תום' ד"ה חייבי
מלקיות וכו' ואמאי לא בעי
נמי הכי חייבי ממון:

[א ב ג] במשנה נפש
נפשה כלל [וכ"ה דרש"י]
ובספרי וע"י חזו"ט:
[ד] במשנה ע"פ שני
עדים או [ע"פ] שלשה
עדים יקום דבר כלל.
והוא דגדרים יט:

הדר. רש לקש, חזיה
לרבי אלעזר בישות.
החזיר פניו ונמחל ב"ר
בנין רעה, שהבין שמפי
ר' יוחנן שמע לשון זה,
ובשאר לשון זה לא אמר
בשם ר' יוחנן לפיכך
לא קיבלה הימנו (כחיות
בה).

דרשע למות ובחיבי
מלקיות חביב ויהי אם
למות דרשעם אל בחיבי
ברכות ובחיבי מית
מן ענישן ואין מוהיגן
חייבי
מלקיות בחיבי גלית
גמי אחא רצח וזמנ
הניחין עד שיזומן שניה
אין לקין ואין
משלמין ממון עד שיזומן
הצורקין
אשרם אין הנדס
הזמנ והניחן עד שיהיה
זמנ עד פ' שנים עשר
אין שלש עשר פ' עד
שמן אפילו תן מאה תל
עדים פ' ששם ש' תל
מוזמין ב' כן ב' מוזמין ג'
מוזמין אפילו כ' שהעיד
אין מוזמין ומוזמין אחת
תל עדם כלומר כ' דין

שקדמו והרגו. את הכת הראשונה קודם שחננו כח שניה: מאי דבוס הוב. ולמה לי למימני אלל כח ראשונה: בלבד. משמע שיש עוד אחרת: אישקוד. הכחשו זה או את כל דבריות בית דין כשנדקדקו: הומוקס וז. להניח עוד שך ואל נקבל עוד עדות אחרת: אם היא הומוקס. נלחז לאחריהם כל ישראל מי הומוקו לשמוע על שחחוק את האחרים כשקרים: ומנין. פסס אחרת: דבר חזיה ר' אלעזר ביטות. החזיר ריש לקיש את פניו ונסתכל בדרי אלעזר לקים אדם ונעפוט בשבין ר' לקיש ששמע ר' אלעזר דבר וז מפי רבי יוחנן וכשאתמה לו לא אחרת בשמו: דאמר כר' יהודה. במתמנין אישטעיתו היא וז והומוקו להיס: דליכל דקא מדר. שזין אלס מחזר אחרים לשכרם ולהרגילם תמיד לנחל לבית דין ולהיס את כל הבגלים: דקא מדר. נזקס ולשכור עדי שקר: הני ידעי כשהפסא. אלו האחרים ידעי בעדותם על ז' מתני' עד שיגמר דין. אלל אלס כן נגמר תהלה דין על נדחז ליהרג ויחזר וז החמו: נפס כנפס. בעדים אחרים רמזי אל חסום ענינר נפס

בנפש: לעשות לאחיו. משמע שיש
אחיו עדיין קיים: יכול משקבלו
עדותו. וזאלה להם הוזהר מיד קודם
גמר דינו של נדון יהרגו: **בג'** כריכי
אומר. קה ידע שמו: **הרגו**. שלא
החזמו עד שהרגו הדין על פיהם:
חייבי מלקות מנלן. אמתניתין קאי
לדמר אין עושין דין הוזהר עד שיגמר
הדין וילין לה מנפש בנפש דמשמע
בחייה מיתות חייבי מלקות מנלן
העדיהו שחייב מלקות והחזמו מנלן
לדין לוקין אלא אם כן נגמר הדין
תחלה על פיהם: **חייבי גילוי** מנלן.
העדיהו שחייב גלות והחזמו ותנן
בצמתיתן סופג את הארבעים מנלן
עד שיגמר הדין דהי הוילן ולאו מדין
כאשר זמס קא מתברו לא אחי מלקות
לדיהו מגזירה שיה דרשע רשע
דמהבו לא יליפין אלא עדים וזוממין
שהרשעו הדין לקנות ה: ואו למיתה
דחייב בשע רשע דרשעון כחיב:
אחרי כחמה **אמר** לא תראה בנחמה
וגמרא הפכו לזכרה. פ"א אראה
בנחמה נשבע ימותו בניו ואלה
בנחמתן: **אם** לא **הרגים** עד וזמס.
שלא הוסיף אחד מהם והרגמיו:
שהרי אמרו כחמס כו'. מתניתין היא
מה שנים אין נהרגין עד שיוזמו שיהם
אדכמיז והנה עד שקר העד ואמר מר
(משע דף ב:). כל מקום שנאמר עד
הרי כאלה שנים עד שיפרע לך הכתוב
אחד: אלא כפי שמעון. שלא יענה
יורה: **כסבורין**. הכלל שיהם או ביום
ואין רואין אותו: **מתני'** מה שנים
אין נהרגין עד שיוזמו שיהם.
כדפרישית לעיל: **ר'** עקיבא **אומר** לא
בא השלישי כו'. לא הוצרך למדנו
זאת וממילא ידעין שאין שנים מיומין
את השלשה שהרי השנים כשרים לכל
עדיות וממילא ידעין שאין וזוממין עד
שיוזמו כולם שהרי כולם כאחד נעשו
עדים וקרא הכתוב והנה עד שקר העד
ולא בא אלא למחבר עליו שלא חשבר
הואיל וכללו הוא היתה העדות
מתקיימת לא יעשו בו דין הוזהר למדך
הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר:
על אחס כמה וכמה כו'. * שמינו מדה
הוא **אומר** (סס) על שלשים ועל כרעים:
כדי

העדות מתקיימת בב' כמו שמחקיית בק' נמצאת עדות ק' כעדות ב' כך לענין דין ד

אִיסְמַטִּית הָיָא. בְּרַב אֶלְפֶּס פִּי לֶשׁוֹן טַטָּוִיִּים (שָׁמַע דָּף סט:) :
חִיבִי מַלְקוּת מִנִּין. פִּי מִנִּין דִּלּוֹן לִקּוּן עַד שִׁימָר הַדִּין עַל
 פִּיחֵס וְאִם וְאִמְלֵי לֹא בְּעִי נִמִּי (כ) כִּן חִיבִי מִנּוֹן מִנִּין דִּלּוֹן
 שִׁימָר דִּינוֹ עַד פִּיחֵס וְיִלֵּל דִּכְמוֹ דְּדִינִי נִפְסוּת
 דִּרְשִׁינִי עַד שִׁימָר דִּינוֹ מִקְרָא דִּנְפֶּשׁ

נכנסו דכמי צעדים וזוממין כמנכן
דכמי ממון צעדים וזוממין דכמי
ויד ליד לא ינקה דמפקי מיניה
מכובות דף לז: דממוגל משלמין
וירשקין מיניה עד שיגמר הדין:
חייב בליות מגין פירוש מגין
לחץ לוקין עד שיגמר דינו
וקשאל דהא כשהעירו אחייני גליות
דהרי חייבי מלקות ויחייבי מלקות
נכר גמרונו מרשע רשע ופ"ה דההיא
לא ילפינן אלא עדים הווממין שדשהיה
הנדון וללקות או למיתה דהאי קרא
דרשע רשע גמירודין כמי אכל
כשהרשעו הנדון לגלות לא נגמרין:
אף השנים שוממין הג' ובגין אפי'
הן במה ת"פ עדים. מיתה
אימא דעדוס אחא אפי' לארבעה
ויומנאל אחד קרוב או פסול יותר
מן הג' דכמיני בקרא אכל טפי
ומארבעה לא וי"ל כיון שכת אחת
מומת שמי כמות הוא הדין מזה:
אמר

לא קאמר רבי יהודה התם דאמרינן אטו כולי עלכל
אבל הכא הני ידעי בסהדותא והני לא ידעי בסה
העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין שהרי הצדוק
^(א) שנאמר יגפש ^(א) תחת נפש אמרו להם חכמים והלא
באשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים ואם כן למה
יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו תלמוד לומר נפש
נהרגין עד שיגמר הדין: ^(ב) תנא בריבי אומר לא
מן הדין דתניא איש אשר יקח את אחותו בת אביו
בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו בת
עערות אחותו גילה עד שלא יאמר יש לי בדין אם ענש
אמו ובת אמו שלא בת אביו בת אביו ובת אמו לא כלל
ועונשין מן הדין עונש שמענו אוהרה מנין תלמוד לומר
או בת אמן אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת
אביו ובת אמו מנין תלמוד לומר ערות בת אשת אביו
היא עד שלא יאמר יש לי מן הדין מה אם הוזהר על
בית אביו שלא בת אמו בת אביו ובת אמו לא כל
מזהירין מן הדין ^(ג) חייבי מלקות מנין תלמוד לומר
ממני אתיא רוצח רוצח תניא ^(ד) אמר רבי יהודה בן
הרגתי עד זומם להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים
עוד שיהרג הנדון אמר לו שמעון בן שטח אראה בנחמ
נגיד שהרי אמרו חכמים ^(ה) אין העדים זוממין נהרגין עד
שיוזמו שניהם מיד קבל עליו ר' יהודה בן שבאי
לפני שמעון בן שטח וכל ימיו של ר' יהודה בן שבאי
שלש אותו העד והיה קולו נשמע וכסבורין העם לומר
שלי הוא תרעו למחר הוא מת אין קולו נשמע אמר לוי
לרב אשי דלמא בדינא קם בהדיה אי נמי פיוסי פיי
שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת
הכתוב בשלשה אלא ^(ו) להקיש ^(ז) שלשה לשנים מה שחזר
אף השנים יוזמו את הנ' ומנין ^(ח) אפי' מאה ת"ל עדים ר'
איני נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין אף שלשה איני נה
זוממין ומנין אפי' מאה ת"ל עדים ^(ט) רבי עקיבא אומר לא
להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו ואם כן ענש
עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה ישלם שם
כעושי מצוה ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פ'
שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה מני

הירין מן הדיו. וכן בחייבי מלקיות אתיא רשע (הוא) [רשע]. כתיב בחייבי מיתות אשר הוא

לָא אַ מײַ פֿאַר מײַ
ערוואַר האַלט אַ קאָפּ
אַפּשױן אַ טױטשױס ח״מ ס״
נאָ טעפּיך ד׳
לח אַ מײַ שׂס פּאַר אַ
אַ קאָפּ שׂס פּאַר אַ
טױטשױס סױמל נאָ
לח אַ גײַס אַ סײַס אַ
שׂס טױטשױס שׂס
ד׳ מײַ שׂס אַלײַס טױטשױס
שׂס
מ אַ מײַ שׂס פּאַר אַ
אַ טױטשױס שׂס
מ אַ מײַ שׂס פּאַר אַ
אַ קאָפּ שׂס טױטשױס
שׂס
מב אַ מײַ שׂס פּאַר אַ
אַ קאָפּ אַלײַן
אַ טױטשױס ח״מ ס״ פּאַר אַ
אַ טױטשױס ח״מ ס״ פּאַר אַ

1. ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש: שבות כא כג
2. ועשיהם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת דרע מקרבך: דברים ט יט
3. ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערוהו וסדיא תראה את ערוהו ודעת הוא ונבראו לעיני בני עמם ערות אחתו וגלה עונו ישא:

אָבִיךָ אָדָּמָה
מִלֵּדָת בֵּית אָבִיךָ
וְחָץ לֹא תִגְדֹּל עִירוֹךְ;
וּקְרָא יְיָ שְׁמִי
5. עִירוֹת בֵּית אֲשֶׁת אָבִיךָ
מִלֵּדָת אָבִיךָ אַחֲוָתָךְ
הוּא לֹא תִגְדֹּל עִירוֹתָ;
וּקְרָא יְיָ שְׁמִי
6. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אֵל
שְׁלִישֶׁת עֵדִים הֵמָּה
לֹא יִשָּׁע עִיר עַל יַד הָעַד
אֶחָד;
דְּבָרִים יוֹדֵי

[illegible]

(א) לפי גירסת רבינו אודא: קיסית הר"ף ע"ש: (ב) לפנינו הגירסא בריני:

٦٠

[illegible]

1. לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר: דברים יט טו

גם' אחד דיני ממונות.
ע"י שמועות דף לה ע"א
מוד"ה לו: תום' ד"ה
אמר רבא וכו' אבל לענין
נמצא כו'. ע"י מנהדרין לא
ע"א מוד"ה שצ"ש:

[illegible]

רשע רשע. כתיב דברי
 כן הכי הרשע: סנהדרין
 הגדול. קידם הוזה ואחר
 גאחמר כאשר וזם לעשות
 קידם שחזמו (סס). ואין
 פסקר העד ואומר ממר (סס)
 וילמדו (סס). לא בא ר
 ואו שלשה עדים, אלא להי
 שהרי בשנים שהעידו מחל
 השלישי מפני שחטפו לעי
 פירענות, הלך קי וחומר
 נפשה מרוב

אמר רבי יוסי כמה
נפשות אבל בדיני מ
כשאר רבי אומר *אח
נפשות ואימתי בזמן
שלא התרו בהן מה
כאחד שהרג את הנפש
שהעידו כולם בתוך כ
אחא מדפתי לרבינא
היכי דמי ¹³ כדרי שא
טובא הוו אמר ליה
דיבור של חבריו: ¹²
פא שלישי כו' ומה ש
כא לאבי אלא מעת
מאחריו נרבע יציל כ
ורובע יצילו אישתק
אמר ליה ¹ יקום דבר
מדבר: ¹⁷ אמר רבי יוסי
מה יעשו שני אחים כו'
רבא יהכי אמר' להו ל

ר ומקצתן אחר כדי דיבור
שהעידו לאחר כדי דיבור
שהעידו לאחר כדי דיבור
נבעדים וזממן שלכן אומרים
בינו כחד עדות כן נראה
ועין חוס' יבמות כה. ד"ה
דברין (דף ט: וסס) דנרבע
הכי פריך יצל הנרבע אפי'
פס' כסהדין (ל' האמרינן
הדומה אלא מהו עממו ו'
ע לרצונו ומעדותו נקרא ר'
לרובע יצל וכן הרגו שהוא
כו' דניחו און אלא התרבו
יכרם אדם לעולם דהקדור
הפסולין חמיו או למיחו

אחד מהן קרוב או פסול אל
הנאמנים לומר לאשהדי א
הכשרים עבשיו גרלין הדב
היא מלני דינו ורגלינו
יין אשת איש בה מיתת
יובים להעדי לכן גראה לר"י
מאי פריך הרוב ילי וזה אי
עדות בנולה ומשני במקיימי
לה ואם תאמר א"כ מאי פרי
עמיס שלא יעיד הו צוה
שעני שלש לשע (ה) תמא

ישי מקלות (דברים כה) ויהי אם
לצדו (תהי' שם) עד שיהיה
מקומו, אמרו כל חכמים וכל כנז
טהרנו עד שיגמר הדין של דיון
אברהם, יליף לה מקדשו והנה עד
היום אברהם שמועץ, שאם יטעה
עדים, כל שכן שלשה, למה נאמר
ואם היה זה דיון על פני הדין, אף
כיוצא בזה, שאם הוסיף יתיר, וכן
דק"ל מהו טובה מרובה ממדת
העצום, שום ענין רצי כלאמר
יגדל שם ב' קט.

יכרים אמורים כדני
ונות תתקיים העדות
דיני ממונות ואחד דיני
התרו בהן אבל כומן
עשו שני אחין שראו
גמ' אמר רבא יהוא
דיבור א' אמר ליה רב
מכדי תוך כדי דיבור
ת תלמיד לרב מאה
ל חד וחד בתוך כדי
די עקיבא אומר לא
ים כו': אמר ליה רב
ה הרוג יציל כשהרגו
שרבעו מאחוריו הורג
י אתא לקמיה דרבא
במקימי דבר הכתוב
מה דברים אמורים וכו'
היכי אמרינן להו אמר
חזי אתיתו או לאסהורי
ו פסול עדותן בטלה
חד שהרג את הנפש:
מן אומר הילכה כרבי:
מתני'

י"ב ה' שמי' כמות ולא בעי
דיותן בטלה וא"ת מ"ש יש
שם שזס אומרים חמת ואי
חמת אס כן לא בא עדותן
ש"ח: אלא מעתה ה
א וכו' באריתן: **נרבע** י
סו סכר לעדות יש ליישב
יש עדים הרבה דנדר ולא
רבעני לזנין הוא ואחר
ד ולכן פלגין לדיבוריה
נ פסול לעדות ואין אנו
קריבו להוציא יציל: **היב**
קריבו ופסול אס לאו אלא
אס יצוא ויחמרו לאסקדי
אחיתו בלא הפסולין ו

אוי אמרי לאסטהדי אחינו
 ענו כדי לבטל העדות הו
 ע שמתחלה כוילו לאסטהדי
 ומוציא גט שיש במשמד קרור
 ימים דין וטעם דפרשית לגי
 ע לר' יוסי לא אמרו דעדותן
 הולך להעיד בצית דין ואומ
 ר הכתוב מדבר כלומר כש
 יעיל מה יעשו שני אחין וכו
 עיד האחד דא"פ שכבר היה
 רוב או פסול צוה אחר זה

רַבָּא הֵיכִי אִמְרִין לְהוּ כְּלוּמַר (נאין) [א] עֲבָדָה וְרַצְחִים לִרְאוּת מֵהָ הִיא וְלֹא כִּלְיָה כִּי כֹכֵךְ מִמּוֹן אִם כִּן רִיתִים מֵהָ אֵלָּא לִרְאוּת בְּלִבָּהּ, וְעַמְדָּה הִדְבַּר כִּי אֵשׁ שֶׁנִּתְוַעְדָּו לְעִדּוּת קִרְבּוֹ אִם שְׂטוּל, וְיֵשׁ וְיֵשׁ עַל הַפִּירֻשׁ הַזֶּה (ג) מִיכָּל וְלֹא נִחְסַן הִלְכָתָא כְּרִבִּי וְעוֹד דִּהָא רַבָּא מִסְּ בִּשְׁטֵר לֹא מִפִּירֻשָּׁא הֵכָא כִּל עֵינָן וְקַ

א, נִדְּחָה דְּלִי' יִהְיֶה הוּא קִרְבּוֹ אֲלֵל עַמְלוֹ

ר"י דרדיני נפשות שייך
לך משנים עדותן בטלה
ה שנים כי נמצא אחד מהן
פסול עדותן בטלה לגמרי
זוהי מועלת לכלום הלכך
י כולם בטלים לגמרי אבל
נות דבשנים נמי י נמצא
דרבנן אי פסול דשני אנו

מקיים העדות בשאר עמים
בבא והוא שהעידו בזה
בתוך ברי ריבור. [פ"ה]
וגר מתניחין דמאה בשנים
העידו השנים ולאחר זמן
אחרים הרי הן שתי כתי
דבר משמע דקאי אף לענין
פסול והנה דהא משמע

עליו מופיעה גמולת עירוב
 עשירו אחר תוך כדי דיבור
 ערוג יעיל לכך נראה ללא
 אדין דעדים זוממין דקאמר
 כולם ובהא קאמר דוקא
 כולם צמח כדי דיבור דזה

אחד ובעיני עד שיזומו
כולם * אבל לענין נמצא
נמצא דרוקא גבי נמצא אחד
חיל מראייה שלה וראייה
בית דין ויזון אלא העידו
שם שהוא בעל דין אי נמי
הוא שונא של רובעו בעל
הפרך דבהי איירי קרא
הוא כיון שהוא לרזונו אלא
ו"ל דהני מיני כי ליכא
מהימנין ליה דקרוב הוא
כלל ועוד אמר הר"י יוסף
קרא אדוני ממונות בשלמא
ועות לליכא התראה:
רבינו חיים כהן דלחמירין
ומחזיו אמרנו בלא הפקולים
עדותן בטילה ומכל מקום
עיד כיון שכבר העידו ו"ל
יהי סופו על חמלתן:
לומר עדות השכרים בטל
נפשות שייך נמי בנט וגם
לא בנאות שמעדים כפי ז"ד
ומתחלה היה קצור הש"ס
בבית דין אמר רבי יוסף
שחשא אס לא יכאז להעיד
ד ואפילו אינו לא לחבר ד
חזומה בעינין כדוי לדיבור:
היו

ששנה במשנתו. ואמר אמרין להו
לן כלם וריחא שהו רחא זה אנו
באחד שנה או הנפש חיבלת
אלא אם אומרים להעיד נבחנו
ההנהגה אומרים להן לרואה באח
השנה הדבר שקבלנו מרבינו
אמחי' בעדות ממון עדות על
פה דורס ובהקדשה העדות בשאר
וכרדיקה דאמר ר' זכבר פירשנו
במקומו:

(ג) כרביט' צ"א שגאלא מפ' רימ ז"ל
(ד) כרביט' רמנון ז"ל:

בג א מיי פ"ה מהלכות
עדות הלכה ג סמג
אין ר' נחמן פ"ה ח"מ כ"ה
מה ספק ר' וס' י"א
ספק ד ה
בד ב מיי שם פ"ה הלכה
ג סמג שם טו"ח
שם
מה ג מיי פ"ה מהלכות
שטותות הלכה ח
בד ד מיי פ"ה מהלכות
עדות הלכה ג סמג
עין ק טו"ח מ"ה כ"ה
בז ה ו מיי שם פ"ה
הלכה ג והלכה ד ה
שמן לאחר ריג טו"ח ח"מ
סמן ל ספק א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ס אמר ר' יוסף. י"ב ע"ל בתוס' סוף דף זה נד"ס נדמי: (ב) ד"ה לנאסדודי וכו' י"ל דסנדרה הוא דמיין: (ג) ד"ה שמואל וכו' דפרשים לעיל. י"ב נד"ס (ד) בא"ד דמקטין שלש לשנים לענין נמא:

רבינו חננאל
ואוקימ' למתני' בזמן שק'
כולן כל אחד מהן העיד
בתוך כדי דבור של חברי
דק"ל תוך כדי דיבור
כדיבור דמי וכאילו כולן
כבת אחת העידו ואינו
יכולים האחרונים לומר כי

הראשונים הן שחיבורו
ואתחיל עשני כלום:
כח ששנינו מה שנינו
נמצא אחד מהן קריב א'
נפסול עדותן שכלל אף ג'
במקור א' מהן קריב א'
פסול כח. ואקשניו א' הכי
א' התקיים עדות לכלום
ששהי' התרגז מגיד עד
העיד על ההורג והמל
הוא קרוב א' המל
העדות יוצל ההורג.
והוא כגון שכל אחד
הבא מות מאחוריו
אשניו מכריז מה כהנו כי
להעיד אלא העדים הן
בכלב שראוהו והן
העידיון עליו כן התרגז
כיוצא ב' שכלב
מאחוריו וראה.
ואקשניו הורג (והתרגז)
(והתרגז) שאי אפשר
לומר שלא ראו א' כולה
שעלו ותבעל עדות כרובין.
שכלב כללו מעדן קרובין.
ואקשניו על פי שנים עדים
א' על פי שלשה עדים
יקום דבר במקמי דבר
הנכח מדבר. כלומר א'
המבוא בעיני דבר קרוב
א' פסל טעלה העדות
אבל כבעלי הרין א'
מאחורין לראב רהוא
הוא מפרש טעמא דרין
(ששנינו) [ששנינו] מזה
והילכתא בחזית סבירא
למי. ואדמיז בריה כמסתור
כח שהתיר כהנו בן

יִיחֻזוּ אֶתִּיתוֹ שְׂמַח שְׂמֻעָתָם
לָכֶם וְרֵאיתֶם שֶׁזֶה הֵלֹךְ
בְּכֹחַ הוּא לֹא בִּאֵר הַלְעִיד
בְּכֹחַ לִכְךָ וְנִמְצָא אִי מֵאֵל
[וְ] הַלְעִיד הָעֵדוּת בְּאִתֶּם.
עֵנֶה. וְיִיחֻזְ לִכְרִי דֹאמֵר רַב
עַד עֵדוּת נִפְשׁוֹת אֲבֵל עֵדוּת
גִּמְרָא דְּגִט שְׁפֹט (דף קסב.)

הוֹסֵף י"ט: ג) דְּכִרִי ר"ח אֵלֵּי

כיצד העדים פרק ראשון מכות

היו שנים רואים אותו מחלין זה ושנים מחלין זה וכו'. ולא גרסי' במתני' אחד בחלון זה וכו': **ואחד** מתרה באמצע. תימיה ואמאי הוצרך לומר ואחד מתרה שאין מן העדים ויש מפרשים דנקטייה משום רשא דהפני רואין אלו את אלו ומסתמא היינו

ע"י המהרה שאומר לעדים לאלו
ואלו ראו את המעשה הרע שזה
עשה ונראה למשי"ח דנקטיה לאפקי
ומדברי יוסי דלמרר כיסא אינו חייב
עד שיזהי פי שנים עדות מתרין 13:
שמקצתן רואין א"ו את א"ו.
מטעפסין יחד אף
אזות שאין רואים: **הרי א"ו עדות**
אחת. שאם נמצא אחד מן קרוב
א"ו פסול עדות כולם בטלה וכן שאם
נמצא אחת מן זוממת אין נהרגין
עד שזוממו כולם ובטלין נמי עדות
כולם בטומה אחת מן הדומה היו
כנמצא אחד מן קרוב או פסול:

מזוסף רש"י

שהוא כמורעד.
דה עליו ועוזר על
ה, דודאי לדעת הרגו
(ט), אלא להבחין.
כול לומר סגור הייתי
ל (סנהדרין ח וכע"ז)
לקמן ט).

יבין חננאל

[illegible]

והנמצא כתב א"ה מקרוב ואסכול יצטרפו: והבחינת ומקור מין (יש) חן קרוב ואסכול וכלה שנינו במשנתו ב: וראוי את מלחמו זה ור' חמלון לו יאמר מהרה במצאנו ב: ור' יאמר שיהיה אמת אלא לאו שמי' עריתיה חן נמצאת אלא ונמצאת חן נהי' ור': והרגיו הוא נהי' כשרה ברתי ממתנה לו (ואפילו) [ואלון] בהיריותה לו סוף פירשי' שפישטנו [באמן] ויהי ומהן שני חונג לביד. ומה לעזר את חלקי הדבא אמת חורגי' במיתיה. א"ה והמהן

במתני' הרי אלו עדות אחת. ואם (ב) הוּם אחד מהם (א) שנים
 נאמא הוּמו בולן אין נהרגין: **שלא סהא סנהדרין שומעת.** עדות
 העדים מפי הסודגמן צריכין הדיין שיחי מכירין בלשון העדים
 ולא שיעמדו מליד ביוסם: **במ' עדות מיוחדת.** אחד רואה אותו

מחלון זה ואחד רואה מחלון זה ואיך
רואין זה את זה: **לכוּעַל אֵת הָעֵרֹב.**
שׁוּב דִּי בִרְאִיּוֹת כָּל אֶחָד וּפְסִיחָהּ לֹא
מִתְעַרְפּוֹ: **מִפִּי עֲלֻמּוֹ.** הַהֲרֹג עֲלֻמּוֹ
הַתֵּרֵם בּוֹ: **אֵלָּא מַעֲשֵׂה.** דְּכַסְרִים
בְּעֻלְמָא וּמִתְעַרְפּוֹ: **דְּבִינִי נְפֻשָׁתִי.**
כַּשְׁנֵימ רואין מחלון זה יִשְׁנִים מחלון
זה והחמה כִּתְּ הַחַמָּה מִתְעַרְפּוֹ עֲדוּת
זו ליהוּת כּוֹס כִּכָּה אֶחָד לִהְיוֹל אֶת
הַזּוֹמֵמִין וְאֶת הַנְּדוּן שְׁמַחָה עֲדוּתָא בְּעֻלְמָה
כִּיּוֹן דְּבַעֲלֵמָא מִתְעַרְפּוֹת יֵשׁ טַעַם כָּהֵן
לִהְיוֹל וּרְחֻמָּנָא אֶחָד (שׁוֹאֲבֵילֵי עֲלֻמָּא)
וּמִי אִיֵּם לִיָּה לִרְבִּי יוֹסִי. הַתֵּרֵמָה
כֻּלָּן: **וְהַסֵּנן רִבִּי יוֹסִי אֹמֵר הַשְּׁנוּא.**
שְׁאֵמֵר בְּשֻׁגָּה הַרְבֵּי נִהְרֵב מִפְּנֵי
שֶׁהוּא כְּמוֹעַד וּמוֹתֵרָה: **לְעוּזִי.** בְּעֻלְמָה
לְשׁוֹן אֶחָדֵת שְׁאִין הַדִּיּוּקִין מִכִּיּוֹן צִהֲלֻעַ

שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה
אין מצטרפין ולא עוד אלא אפילו בזה אחר זה בחלון
ל"ה רב פפא לאב"י השתא ומה אחד מחלון זה
קא חזי כולו מעשה והאי קא חזי כולו מעשה אמרת
זה דהאי חזי פלגא דמעשה והאי חזי פלגא דמעשה
אלא לכוול את העררה אמר רבא: אם היו רואין
דואה אותן מצטרפין ואמר רבא מתרה שאמרו אפילו
השר אמר רב נחמן עדות מיוחדת כשירה בדיני
ת על פי עד אחד בדיני נפשות הוא דאין כשירה
דירה מתקיף לה רב זוטרא אלא מעתה בדיני נפשות
הן נהגין קשיאי: רבי יוסי אומר וכו': א"ל רב פפא
יב"י יוסי האי סברא והתנן יוסי יוסי אומר השונא
עד יומותה א"ל ההוא רבי יוסי בר יהודה היא
הורה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה
ין שוגג למזיד: דבר אחר ע"פ שנים עדים שלא תהא
תורגמן: (6) הנהו לעזי דאתו לקמיה דרבא אוקי רבא
עביד הכי והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי
יה ידע מה דהוו אמרי ואהדורי הוא דלא היה ידע
אילעא

פי עמנו אפי' מפי עד ולא ודאי לא הר המתרה מעדותן כלל לכן נראה
המתרה שמתרה (א) כן ובכן כגו דהא קיימין לרבנן דפלוגי ארבי
לעדות מיוחדת שהוא פסול. פי' אחד מחלון זה ואחד
הכי: **תניא** נמי הכי וכו'. מיימי תניא נמי הכי דמלא יומת
דמתניתין לא איירי בחד מחלון זה מ"מ מדאשמעין בשמי כמות
וחת מכל מקום נראה יותר לפשט דעיקר מילתא מיימי דאי ממחנתין
ות אחת מטפרי שפיר וכן נראה דיומא דיוקא לומר דלא מיימי תניא
אמר רבא (א) **הן רואין את המהרה או המהרה וכו'.** מכאן מיימי
מקום מיימי (א) **הן רואין את המהרה כדפריש'.** ולאו מילתא היא דהכא
נזכר ועלה קאמר דאם העד מכאן ויהעד מכאן רואין המהרה או
גזל שמכאן אע"פ שאין רואין אלו את אלו דהמהרה מזרפן כמו
דאי אמחנתין קאי דקמי הרי (א) אלו שמי עדיות כדפרישתי אס כן
היה רואה אותן בצדדין. פירוש על פיהם נהרד דלא חשיבא עדות
את זה בדשאלתא כשרואין המהרה הכי הן שנים אבל מתרה רואה
מתן אף לא רואה המעשה אותן העדים: **כדיני** נפשות הוא דלא
נ"ש דאף קרובים נפקא לן (וסהדין סו) דסולין מלא יומתו
קאי דיהי לכם א"כ הי' נילף ממוותו מנפשות לפולין מילתא עדות
קאי דעד אחד מיעיל למנון לדשנועה מיהא אימיה:

(1) בא"ד דמכל מקום מיירי אע"פ שהן רואין המערה: (2) בא"ד דלוי אמתניתין קאי דקטני ה' ארישא הוי לאורוי דהא דקטני הרי אלו ב' עדינים מיירי אע"פ שרואין את המערה

ל פי הכת שלא רומזה והן נהרגין מפני שהזכור ועלתה בקשיא. ודייקינן מדסלקא בקשיא שמסדרי למיחזי אחיחו א' לאסחודי אחיחו: תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר חבר אין צריך התראות א' תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי' רבא הוה ידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוה ד

מסורת הש"ס

וְלַעֲלֵי הַיָּם (ב) סְנַהֲדְרִין
 (ג) וְיִרְמְיָהוּ סֵה"מ פִּי
 יִנְיָ (ד) סְנַהֲדְרִין סֵה"מ
 לִקְרֹאן ט: (ו) וְעַל בְּמִשְׁנֵה
 גִּס פִּרְשֵׁי שֶׁ ד"ה מִפִּי
 יוֹא כְמוֹעַד (ז) לִקְרֹא ט:
 סְדֵרִין ח: מֵא. עב:
 רִש"א מ"ו יִלְכֵּי הַיּוֹמָה
 מֵהַס וּלֹא וְכִי
 בְּמִדְבָּר לֵה"י (י) וְרוֹאֵן
 וְכֵן אֵל וְכֵן רִש"א

ורדה אור השלם

על פי שנים עדים או
לשעה עדים יומת המת
א יומת על פי עד
דברים יז ו

גליון הש"ס

ו' ואמר רבא מרתה
אמר. ע"י סנהדרין על
א ברש"י ד"ה מחרין בו
ע:

הגהות הב"ח

[illegible]

לנו. נ"ב פי' דאי אמתני'
נבתי נסמך:

מינה דראיה אחר ראייה
א ניתנה התראה [אלא]
דע.

[illegible]

סגורין דשמעון רצוני
הקצובין בן מלוח בן
ללוח בן לערב בן
פסולין: מי שגמר ביד
ובכח את לפני אתו ביד
אמר: אתחנא את דינא כר.
תניא כרז מרז חרצה
אמר: אתחנא את דינא
חרצה לארז לארז
סורחין את דינא
וכותה שר ארז ישאל:
ממני? סגורין ונהגה
בארז ובחצה לארז. כר
הו. מילי. דחזי והו אה
לכס חלוקת כסב
הלוחים: כסב
משורשים: למדנו
סגורין שנהגת כרז
ובחצה לארז: אן כן
חיל כשערי. כשערי
חזא מושבי בן דין
ככל מלך ופלך ונבלה
וער וכחל לארז חרצה
אמר: אתחנא את
מושבי ככל עיר ועיר
אסוקין דרבנן כסגורין
הו דיימי כבולת את
הקורא כשמואל דמר
כמוסאס: מי שרוא
כמוסאס מחיביב ולא
בעינן שר דמשהו
כסכחל כסגורין: לילת
הו שרפון.
עלכא דהוו אמרין ריחם
שרפה ארז שילם ארז
עלכא שילם שמה מההו
האמא אתה כהה בן:
ירושלמי. תבכ כל נכסיו
כני ארם כחא
ודעתי כשרם ליה
פסולים ליה: יוחנן
אמר מאחר שפסולין
לך ריש לקיש
אמר ליה:
הרר חרר כיצד הערים
פ"ב ואלו הן הגולן
ההוור כשכננה ער
שפיל עליו דרן נפלה:

[illegible]

גליון הש"ס

גמ' בבלי דעת מה
למחבור. ע"י לקמן דף ט
ע"ב ונמוס' שם ד"ה ור"
שם מה יער רשות. ע
לקמן דף ח' ע"א:

הגהות הב"ח

(א) ישי"י ד"ה ה"ב וכו' והיום בבית הרהר לפניו נהשפלתו חייב
(ב) תוס' ד"ה אלא וכו' וקשה ומ"ש דנבי וכו' ומיבין כדאיתא פרק כל גדול: (ג) ד"ה ואשר וכו' פרש"י רממעט: (ד) ד"ה נשמעו השליכו מתחתיו ונספלה והכנוזו השליש אצל אס נפל הארד והרגו אדם פטור:

הגהות הגר"א

[א] נב' הא' והא' נלול
נ"ב גירסת הרמב"ם לזק
ומתוך בגירסתו קושי
החוס' (ועמ"ש רבי
בז"מ ס' ש"ע"ח ס'
י"א):

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] רש"י ד"ה שרש וב
ובן לודוק ארבע וזה
שמונה. נ"ב ל"ל חז
שמים וכ"ה במנהגין ד
עז: נלשון המוס' ד"י
קמס. ונמנ' דב"ק כ"ו כ
מבואר כמ"ש רש"י כל
:1561]

מוסף רשי"י

יש אם למסורת. כמ
שכתב משה וממר בספ
תורה לישראל, היא הא
והעיקר ולא כמו שהו
נקרא: סוכה ו. י. יש א
למקרא. צמר קרייה אלזי
דוא עיקר וסוהדרין ד.

בינו חנואל (המשד)

מקצב והכה בין מלמעלה
בין מלמטה גולה ואתה
בדמר בר רב הונא (ג) טב
שהיה מקצב והכה לפני
למטה גולה. למעלה את
גולה. לאחריו למעלה
גולה. למטה אינו גולה
והא דתני' בין לפני
בין לאחריו חייב בירידה

[illegible]

אמא בעית אימא הא דריתלע והא דלא איתלע, ולפי האי איבעית אימא כולי עלמא סברי ייריה היא יקשה א"כ אמאי לא קאמר דכולי עלמא ייריה היא לא דתלעו והא דלא חלעו ועוד קשה ר' קאמר מעקרא דכ"ע עליה היא א"כ קשה ברייתא זו לברייתא דלעיל או השליך עליו להביא ייריה שהיא זיך עליה וגורא דפרש ד"ק דכ"ע דעליה היו ומיירי במהרהק אובדלא דעליה ואלא מיירי בייריה שהיא אורז עליה דבהא לא פליגי ברייתא והכא הכי קאמר איבעית אימא הא והא לגלות ומיירי הברייתא שמחייבה בייריה שהיא אורז עליה: ייני

שליכה מתחתיו תני חדא חייב
דמר סבר ירידה היא ומר סבר
כאן לגוקן כאן לגלות איבעית
דאתלע הא דלא אתלע ואיבע
הא דמיהדק והא דלא מיהדק
אומר אינו גולה וחכמים אומ
גולה וחכמים אומרים: אינו ג
כי נאמר ונשל הברול מעצו
עץ למטה ונאמר עץ למעלה
אף עץ האמור למטה מן העץ
ישניהם מקרא אחד דרשו ונשל ד
בתיב ורבנן סברי יש אם למקרא

ענין למטה. וכל הכרזל מן העץ: ונאמר פ' אלפי המקרא המעשה קורא וכל זה מן הכרזל מן העץ המתבקש ונאמר את

ולמקור לכנס שם דני הכי. בעצ' ר' אבהו מ' יוחנן
לשם את היה ארבע ירדח עזריה. ומובחין היה את
היה אל לעולם פ' האי נאנוס ונלה ומקור מן העץ קצב
מ' ורובקא מ' קישא. מ' דרך המקצב העליון הולך
ירדו לפניו וכן בבמה ר' דני לפניו חייב לאחוריו
לחיות על הבמה פי' לתתה שזו ארבע ממש
הנני לאחוריו חייב לפני שזו ארבע בבמהה הקושר
כ' שהיו דני ריהל (פ' משפחה) ופרשטורו

(א) וכן פיר' רמ"ם ב"ק דף פ"ו ע"ב הובא במדריכו השבועה ובשערי חסד: (ב) וכן נראה מספק הרמב"ם הל' דלח פ"ו ה"ג כפינים ד"ס דלא כרש"י: (ג) גירסאות אחר' לא דמר רב הונא: (ד) אפשר דרש"ס הוא וכן' מרח' להקד' במדק ו"א: (ה) לפי מידת' אבר' חסדיו בל' הרמב"ם ספ"י ה"ח וז"ל המעריה' לשטח' דמחציתו דזו העז' המתקנה' נמי' אשתמי' בהרצל' אלא:

אלו הן הגולין פרק שני מכות

ח.

(א) כלימור אפילו אם מעצמו נשל ולא על ידי העץ: (ב) גדמא. כ"ה ג"כ גירסתה הערוך ערך גדס: (ג) וכ"ה בערוך ערך כנס:

מסורת הש"ס

(א) נזיר מה' (ב) לרש"י לא
גרסי' רש"י (ג) שביעית פ"א
מ"ד מ"ק ג' (ד) ר"ה ט'.
(ה) נשמת סג' ש"נ' (ס) רש"י
מ"ו (ז) ופסדל המסכה הג'
חצן מועל לא גרין.
(ח) פסדהדרין מט' (ט) ד"מ
מח' סג' פסדהדרין פה' (י) ד"ק
לד' יבמות כב' (יא) ד"ב
(כ) ופסדהדרין יט' (י"ב) רש"י
מ"ו (יג) ויקרא כג'.

[illegible]

מה חרים בכל מקום מלא חרוש
מזה מלא חרוש אף קציר צבחי עסקי
שם מלא קצור אין מזהו לקצור יא
קציר העומר שאפילו מלא קצור מזהו
לקצור: ואי ס' מזה. בקציר של
מזה מלא קצור אינו קוצר תמיהא
היא ו': **בתנ"י** ע"י הגר. אם
הרגו לבנו צביג: **חזן חנוך**.
שזין ישראל גולה על ידי: (ו) הכל
גולין. מפרש בגמרא לאיתוי מאי:
בב' בשולית דנגרי. בלימוד חרש
עמיס שאינו מלמדו טורה אלא אומנות.
שולית וייננדריו: **חיוסיה הוא**.
ואף זו מזה על האב ללמדו דילפין
לה מקרא צפרק קמא דקדושין
(דף ל:): דכתיב וקבלה טן ראה חיים עם
אשה אשר אהבתה הקים אומנותו שואל
ענין אלהים חיים חיים חיים חיים חיים

[א] במשנה וגר תושב
גולה ע"י גר תושב כ"ל.
(וכן הוא לקמן ע"י א'
ובירושלמי):

לעזי רש"י
יוינדריג'ו [יוינדריג'ין].
שוליא.

ידידך י"ו [ידידך י"ו].
שוליא.

עוד לרבויו למת מצוה.
טמא יהיה לרבות טבול
יום. טומאתו בו לרבות
מחוסר בפורים. איכא
דמתני לה להא דאמר
לילה דהוה מרבנן לרבנן

וְשִׁירָתוֹ דְּשֵׁנִי לִי רָבָא
 אָהָא תַּרְשִׁי חֲרִישׁ וּבְקִצֵּי
 וְשָׁחֲבִיר כִּי עֲקִיבָא אִמְר
 אֵי יִצְלַח חֲרִישׁ שֶׁל
 שְׂבִיעִית וּקִצֵּי שֶׁל
 שְׂבִיעִית כִּי פִּשְׁטָהּ הָיָא
 הָב גּוֹלָה כִּי יֵד הֵכָן.
 כְּלוּמָר אִם הָכִי הָאֵב
 אֵב כְּנֹא וְהִרְגוּ הִיּוּ זֶה
 גּוֹלָה וְאוֹמְרָה אֵב הָכֹהוּ
 לְלַמְדוּ תִּירָה לֵאמֹר מִסּוֹת
 אֵב הָכֹה לִמְנָה אִמְנָת
 הָיָא רִידָה אִמְנָת אִמְנָת
 דִּכְיוֹן דִּאֵית לִי אִמְנָת
 אִתְּרַח אֵית לִי חֵילָה שְׂחָלָה
 נִמְצָא הָאֵב מִכְּהוּ גּוֹלָה
 כִּי הִמְכָּה אֲבִיּוּ אֵינִי גּוֹלָה.

מעון מתני' לרבנן ופשוטה
והכי קתני מכה נפש פרט
למדין במזיד אע"פ שלא הרגו
כל ההורג ישראל גילה.
ס' הרגן ואם הכהו הכאה

מה חריש רשות בור'. ולא דבר הכמות אלא לענין שבת, כדכתיב ביה ויבטו השבועי משבות, חמשים ויבקר משבות, בזה ללמדנו
 מה חריש אין כי חריש של מנוח, ואפילו חרש לנדר עומד ופני תלום, שהרי אם חלה חריש עומד מורה, ועל אופיו כי שבת,
 אם קריז חלה אומר כי בשל רשות אין אומר, כי יצא קריז העומד שהוא מצודה, אשפילי חריש אומר קור מנוח לקריז (שם)
 דבענין חרש לשמה אומר, כי קריז חלה מכלל שבתא אלא שבתא (ר"ה ט.)

וישראל גולה על ידיהן לאיתריי עבד וכותי שאם הרגן ישראל גולה על ידיהן. כדחניא עבד וכותי גולה ע"י ישראל

אלמא גר תושב עובר ביבבים הוא. (א"ל) מדקדק מדלמי למעוטי
גר תושב לפי שאינו ממעט אלף גר תושב שהרג ישראל
שאינו גולה אלף נהרג וכן ישראל שהרג גר תושב דפטור דכן מוכיח
לשון ממני דקמני הכל גולין ע"י ישראל דשאל ע"י כוון חזק מגר
תושב דלף הו' צכלל דהאי הכל
דלץ גולין ע"י ישראל וכן ישראל
אינו גולה על ידו (אלף) קא סלקא
דעמיס דכיון דשאל ישראל גולה ע"י
גר תושב ולא גר תושב ע"י ישראל

דא"ר אמי א"ר יוחנן
ה שוה פרוטה לוקה
ללה: חזק (6) מעל ידי

דלחן גולין ע"י ישראל וכן ישראל
 אינו גולה על ידו (אלא) קא סלקא
 דעמיה דכין דישׂראל אינו גולה ע"י
 גר מושב ולא גר מושב ע"י דישׂראל
 אלמא גר מושב דינו כעבוד כוכבים
 א"כ הוא הדין לגר מושב לגר מושב מידי
 דהוה לעבוד כוכבים לעבוד כוכבים
 ולכן קאמר אימא סופא וכו' ומשני
 רישא דוקא קאמר גר מושב דישׂראל
 אבל גר מושב לגר מושב לא וכדמית' דגר
 במה הכי מתקרי' ובסופ' ריחיש שדחא
 לפיש דמעיקרא סלקא דעמיה דגר
 מושב דישׂראל גולין זה ע"י זה ומוחן דגר
 מושב דקמי' במתני' אחא לתעוטי
 שאין גר מושב גולה ע"י הכל ולא
 הכל על ידו ולא ידענא מחא קאמר
 חדא דכל היכא דקמי' "ומוחן וכו' ר' קאי
 אבל מה דלעיל מיניה ואף אח"ל דהא
 חוץ אחי לתעוטי דלא הוה בכלל ישראל
 לגלות ע"י הכל והכל על ידו (מימי)
 קשה דהא לא קמי' כלל' גבי ישראל
 ומוחן משמע דלחי' לאפוקי מכלל' עוד
 דגר מושב לאו בכלל ישראל הוה
 ואמאי אינטרדך לאפוקי וע"ק דל"כ
 דס"ד מעיקרא דישׂראל וגר מושב
 גולין זה ע"י זה מחא קאמר אלמא
 עובד כוכבים הוא אי עובד כוכבים (ו)
 לא יגלה ישראל על ידו ולא הוא ע"י
 ישראל: דרך ע"ייה דישׂראל פטור
 הוא נהרג. וא"ת אחתי לא הוה
 דומיא לעובד כוכבים דלחי' דרך ירידה
 נהרג ר"ל דנ"מ הוא דומיא לעובד
 כוכבים מה עובד כוכבים לא שנה בר
 מיניה ל"ש לאו בר מיניה כו' ובכח בר
 סגי דומיא לעובד כוכבים בתדא
 מילתא: **אמר** צ"ה (ש) רבא לא כ"ש
 הוא וסבא דרך ירידה וכו'. וא"ת אלרבי
 הוה הנותנת דרך ירידה ניות לישׂראל
 לכפרה דסגי ליה בגלות אבל דרך
 עלייה לא ניות לישׂראל לכפרה חמור
 הוא ואינו גולה ללא סגי בגלות דה"ג

ורצי

אלו הן הגולין פרק שני מכות

מח א מ"י פ"ח מהל'
רמ"ה הלכה ה סנה
עין ש:
מב ב מ"י פ"ח מהל'
מסנה הל' א פ"ו
כל המעק פ"ח
ג ב מ"י פ"ח מהל' רמ"ה
הלכה ט:
נא ד מ"י טס הל' ח:
גב ה ו מ"י טס פ"ו
הלכה ו:

גליון הש"ס

נ"ב זה שחרג במיד
נהרג עין מועד דף ח
ע"כ מוס' ד"ה מ:

הנהגות הב"ח

(6) נ"ב אלה לידו וגו' זהו
שארם הכתוב כמסר
יאמר משל: (ב) רש"י ד"ה
ומלאו גולל הדם בדרך
בהלכות. נ"ב כלומר דמלאו
בכר היה בעיר מקלט ולא
חוק לחסום ומלאו והרגו
פליגמא דמלאו הוא לקמן
במחמ"ד דף יא ע"כ וגמ'
דף יב ע"כ:

מוסף רש"י

לזה אין עדים. לא היו
עדים בדבר שיעדו. זה לא
נכחד וכו' לא גלה: נוחח
כא יב. ונפל עליו
והרגו. ועדים מעדים
עליו וממיתים אותו לגלות
(שם).

רבינו חננאל

עולות שעחור שלמה בן
להקריב על גבי המזבח
נכחד וכו' לא גלה: נוחח
עיקב אומר מקלט מקלט
היה כתוב על פרשת
דרכים כרי שיכיר הרצח
יומנה לשם שנאמר חתן
לך הדרך. עשה הכנה
לדרך: מרשעים יצא רשע.
כגון אחד שהרג בשוגג
ואחר שהרג במזיד ואין
בין עדים וימנע הקב"ה
לקום אחד זה שהרג
במזיד ישיב תחת הסולם
וזה שהרג שוגג היה יורד
מן הסולם נפל עליו והרגו
זה שהרג במזיד נהרג
זה שהרג בשוגג גילה:
מן התורה ומן הנביאים
ומן הכתובים בדרך שאדם
רוצה לילך שם מוליכין
אותו. מן התורה דכתיב
לא תלך עמהם כיון
שרצה נאמר לו קום
לך אתם. מן הנביאים
אני ה' אלהיך מלמדך
להועיל מדריךך בדרך
תלך. מן הכתובים אם
ללצים הוא יליץ ולענוים
יתן חן: ולו אין משפט
מות בגולל [הדם] שמצא
הרוצח והרגו הכתוב
מדרב. (וידברו) [וידברו]
אליו דברים הראויין לו
אומרים להן אל תנהג
בו מנהג הרצחנים בשגגה
בא לידו. א"ר אלעזר עיר
שורצה רצחנין אינה קולטת

והא תניא רבי יוסי בר יהודה אומר וכו'. ואמ"ל לא מיימי
ממלחיה דר' יוסי בר יהודה דמתני' וי"ל דמתני' איכא
למימר דלא חייבי קאמר אלא מאליהם היו גולין בשביל שהיו
טועים דקאמר רבי הכא צברייתא אכל צברייתא מוכח שפיר
דחייבין קאמר מדמיימי פסוק גבי
מויד אכל דמתני' לא מיימי קרא
גבי מויד כן נראה למשי"ח ועוד
נראה דע"כ צברייתא ליכא למימר
דמאליהן קאמר דע"כ היינו רבי:
חד אפר פביאין עגלה ערופה.
מימה דלא כן ופוסט דף
(מד): עגלה ערופה אין מודדין אלא
מעיר שיש צד צ"ד וי"ל דהתם
מיימי כגון דאיכא עיירות טובא
וצחלא מיימי יס צ"ד כיון דמלי
לדוקימי קרא דמקיימי ליה אכל
הכא מיימי כגון שאין שם צ"ד
כל העיירות הסמוכות הלכך
אמרין דמ"מ מודדין מיימי:
אפילו

עליו והרגו * זה שהרג במזיד נהרג וזה שהרג בשוגג גולה אמר רבה בר רב
הונא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא א"ר אלעזר מן התורה ומן
הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו וכן
התורה דכתיב * לא תלך עמהם וכתיב * קום לך אתם מן הנביאים דכתיב
* אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך (זו) תלך מן הכתובים דכתיב
* אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן אמר רב הונא ברוצח שגלה לעיר מקלט
ומצאו גולל הדם והרגו פטור קסבר * ולו אין משפט מות בגולל הדם הוא
דכתיב מיתבי ולו אין משפט מות ברוצח הכתוב מדבר אתה אומר ברוצח או
אינו אלא בגולל הדם כשהוא אומר * והוא לא שונא לו מתמול שלשום הוי
אומר ברוצח הכתוב מדבר הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולו אין משפט מות
בגולל הדם הכתוב מדבר אתה אומר בגולל הדם הכתוב מדבר או אינו אלא
ברוצח כשהוא אומר * כי לא שונא הוא לו מתמול שלשום הרי רוצח אומר הא
מה אני מקיים ולו אין משפט מות בגולל הדם הכתוב מדבר תנן מוסרין לו שני
ת"ח שמא יהרגו בדרך וידברו אליו מאי לאו דמתרו ביה דאי קטיל בר קטלא
הוא לא כדתניא וידברו אליו דברים הראויים לו יאומרים לו אל תנהג בו מנהג
שופכי דמים בשגגה בא מעשה לידו ר"מ אומר הוא מדבר ע"י עצמו שנאמר
* וזה דבר הרוצח אמרו לו הרבה שליחות עושה אמר מר בשגגה בא מעשה
לידו דבר הרוצח אמרו לו גלות הוא אתה תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר
בתחלה אחד שוגג ואחר מויד מקדימין לעיר מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותו
משם מי שנתחייב מיתה הרגוהו שנאמר * ושלחו זקני עירו ולקחו אותו משם
ונתנו אותו ביד גולל הדם ומת מי שלא נתחייב פטורוהו שנאמר * והצילו
העדה את הרוצח מיד גולל הדם מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו
שנא * והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נם שמה רבי אומר מעצמן הן
גולין כסבורין הן אחד שוגג ואחר מויד קולטות והן אינן יודעין שבשוגג קולטות
במויד אינן קולטות א"ר אלעזר * עיר שרובה רוצחים אינה קולטת שנאמר
* ודבר באוני זקני העיר ההיא את דבריו ולא שהושוו דבריהן לדבריו וא"ר
אלעזר * עיר שאין בה זקנים אינה קולטת דבעינן זקני העיר וליכא איתמר עיר
שאין בה זקנים רבי אמי ור' אסי חד אומר קולטת וחד אומר אינה
קולטת למאן דאמר אינה קולטת בעינן זקני העיר וליכא למאן דאמר
קולטת מצוה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ורבי אסי חד
אמר נעשה בה בן סורר ומורה וחד אמר אין נעשה בה בן סורר ומורה
למ"ד אין נעשה בה בן סורר ומורה בעינן * זקני עירו וליכא למ"ד נעשה בה
בן סורר ומורה מצוה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ור' אסי חד אומר
אמר אינה מביאה עגלה ערופה למ"ד אינה מביאה עגלה ערופה בעינן * זקני העיר ההיא וליכא למאן
דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני

מקלט היה כתוב על פרשת דרכים. כלל מקום שהיו שני דרכים
מפולגים אחד פינה לעיר מקלט היה עץ תקוע בלוחו דרך וכמו
זו מקלט: פסח ליה פיסחא. כשהיה רוצה לדרוש צפרעים רוצחים
היה מתחיל כן: והאלהים אנה לידו. זהו שומר הכתוב כאשר יאמר
משל הקדמוני מרשעים יצא רשע.
משל הקדמוני היה המורה שהיה משל
הקצ"ה שהוא קדמוני של עולם והוא
אמרה מרשעים יצא רשע והיו
אמרה והאלהים אנה לידו והוא
הקצ"ה ממלא מכשול לאדם למטוא
אלא ע"י שהיו שניהם מרשעים הסורג
והנהרג הסורג היה חייב גלות ואין
עד בדבר והוא לא גלה והנהרג היה
חייב מיתה ואין עד בדבר ולא נהרג
לפיכך הקצ"ה מומנן לפיכך אחד
כ"ו: כזה שכתוב מדבר. והאלהים
אנה לידו: נופל עליו והורגו. יש
עדים ויגלה על כרחו: בדרך תלך.
בדרך אשר תצטרך לילך: אם ללצים.
נא אדם להתחנך: הוא יליץ. אין
מעכבין צידו: ומלאו גולל הדם.
בדרך (ט) צליכמו: בגולל הדם
הכתוב מדבר. וה"ק פן ירדוף גולל
הדם אחרי הרוצח והשיגו והכירו נפש
ולא יתיירא מנ"ד כי לו אין משפט
מות וסוף המקרא האומר כי לא שונא
הוא וגו' מוסב עד רשעו פן ירדוף
גולל הדם אפי' אומר לך להכין לו
הדרך כי לא שונא היה לו ולא הרגו
מדעת: צולח הכסוב מדבר. וה"ק
פן ירדוף והשיגו והכירו והוא לא היה
ראוי למות כי לא שונא היה להרוג
ולא הרגו מדעת: מתי רוצח אומר
כ"ו: שאין לו משפט מות ולא היה
לך לכתוב בשבילו ולו אין משפט
מות: הרבה שליחות עושה. דברים
שאין נעשים ע"י האדם נעשים
ומתקבלים על ידי ההרבה שליחות:
פשיעא. כיון דהוא גילה ודאי צייג
הרג צדדי הרג וכו' גולה היה
ה"ג דאי במזיד כר גלות הוא
במיתה: כחלסה. מחלת משפטן
של רוצחים ועיקרו זהו אחד שוגג
ואחר מויד כ"ו. וילף טעמא מקרא
וכי יהיה איש שונא לרעהו ולארכ
לו וקם עליו וגו' משמע אם הורגו
ציוונה ינוס וכתיב צתריה ושלחו זקני
עירו וגו': רבי אומר. לא אמר הכתוב
שיגלה אלא הוא טועה וגולה ולימדך
הכתוב שיקחוהו משם ויהרגוהו: ודבר
באזני זקני העיר ההיא. מקרא כספר
יהושע: מלוא בעלמא. מלוא שיהו
שם זקנים ומיהו כי אין בה זקנים נמי
קלטו: כגון סורר ומורה כתיב (דברים
כא) והוצילו אותו אל זקני עירו:
כלשון

אמר מביאה עגלה ערופה וחד
אמר מביאה עגלה ערופה למ"ד
אמר אינה מביאה עגלה ערופה בעינן * זקני העיר ההיא וליכא למאן
דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני

שורצה רצחנין אינה קולטת שורצה רצחנין אינה קולטת שורצה רצחנין אינה קולטת
זקני העיר ההיא וליכא. מפני מה נאמר פרשת רצחנים

(6) נ"ב אלה לידו וגו' זהו
שארם הכתוב כמסר
יאמר משל: (ב) רש"י ד"ה
ומלאו גולל הדם בדרך
בהלכות. נ"ב כלומר דמלאו
בכר היה בעיר מקלט ולא
חוק לחסום ומלאו והרגו
פליגמא דמלאו הוא לקמן
במחמ"ד דף יא ע"כ וגמ'
דף יב ע"כ:

תורה אור השלם

1. תבין לך הדרך
2. טוב וישר יי על בן
3. ואשר לא יצדק
4. כבאש יאמר משל
5. ויאמר אלהים אל
6. וקא אלהים אל
7. כה אמר יי גאלך
8. אם ללצים הוא יליץ
9. פן ירדוף גולל הדם
10. וזה דבר הרצח אשר
11. ושלחו זקני עירו
12. והצילו העדה את
13. ונס אל חת
14. ותפשו בו אביו ואמו
15. והיה העיר הקרבה

٤٨

נב א מיי פֿט מהל'
 ס"ח הלכה יג סמג
 עשין כה טוש"ע י"ד סי'
 רעה סעיף א:
נד ב מיי פֿיג מהל'
 חפילין הלכה ט סמג
 עשין כה טוש"ע י"ח סי'
 לב סעיף מט:
ג ו מיי מהל' חפילין
 הל"י טוש"ע שס סעיף יג
 טוש"ע י"ד סי' רע"א
 סעיף א):
נה ד מיי פֿיז מהל' רזח
 הלכה ט סמג עשין עז:

גמ' ר"י ור' נהמיה חד
אמר. עי' ב"ב טו ע"א:
שם ה"פ שחפרו בפשתן.
עין מגילה דף ח ע"ב ודף
יט ע"א:

[illegible]

בלשון עו שנאמר וידבר
ה' אלי יהושע לאמר דבר
אל בני ישראל ונתנו
לכם את ערי המקלט וכו'.
וימאן לו רכל דבור לשון
שפחה הוא שנאמר דבר
האיש אדוני הארץ אתנו
קשות וגוי'. והנהגה
זו נדבירו אל בני ישראל
לשון נחת שנאמר ידבר
עמך חתנית. ושנינו דבר
לחוד ידבר לחוד. כלומר
דבר קשה ידבר נתיחא:
מאי כספר חורב יהושע
הוא קאמר ויכתוב יהושע
אל הדברים אשר כספו
הבכובים כספר חורב
אלהים: ספר שפתרו
כפשתן חדי יהודה וכו'
מזאיר רב אמר שפחה

מות הכהן הגדול וכתוב ⁹וא
אחריו ¹⁰לשוב לשבת בארץ ו
של כהנים וכו': מעמא דלא כ
(א"ל) ¹¹ההוא סבא מפירקיה ו
שיתפללו על בניהם שלא ימ
טוביה חטא וזיגוד מנגיד התם
ל שיהי להן לבקש רחמים ע
דר' יהושע בן לוי ולא אישת
היא באה מגלן מאחיתופל
¹²מהו לכתוב שם אחספא ומי
ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא
שמי שנכתב בקדושה ימחה
אתהומא נתח וקם אדוכתיה ו
אל ביתו (ו) אל עירו ויצו א
מעלי דקאמר ליה [עלי] לש
דכתיב ¹³וידג לו שמואל אה

אחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא
ד מות הכהן (וגי') ואיך מדלא כתיב הגדול
עלו הא מצלו מייתי והכתיב ¹⁰ כצפור לגוד כדר
יבא שמיע לי שהיה להן לבקש רחמים על דוד
תו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי
אמרי שכם נסיב ¹¹ וימבני גיזר אמר (ליה) ה
דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה
י אליהו בהדיה תלתא יומי ¹² אמר רב יהודה
¹³ שבשעה שברה דוד שיתין קפא תהומא
שדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליבא דאמר ליה
אחיתופל ק"ו בעצמו אמר ¹⁴ ומה לעשות שלום
על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"
פ"ה כתיב ¹⁵ ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצת
ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם א
וואל ¹⁶ כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם
כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב

מַשֵּׁל זֶה עַל אִדָּם שְׁלוֹקָה בְּצִבְלִי קֶרְמוֹן שֶׁל אַחֲרֵיהֶם: טוֹבִיָּה חָטָא וְיִגְיוֹד מִנְגִיד. מִשּׁוֹם הָיָה לְדֹמָרִי צַעֲרֵי פִסְחִים [קִיגוֹ: טוֹבִיָּה חָטָא וְיִגְיוֹד אֶסְתֵּר בִּיה בְּיַחֲדִי שָׁלָה הָיָה עַד שֶׁמִּי בְּדָבָר וּבְגִידִי רַב פִּסְחָא לְיִגְיוֹד אֶל־טוֹבִיָּה חָטָא וְיִגְיוֹד מִנְגִיד וּמֵאֵל הָיְתָה לְמַשֵּׁל: הַתָּם אֲמָרִי. בִּזְאִי אֲוִמְרִין מַשֵּׁל זֶה: שָׂכָם נָסִיב מִבְּנָאֵי גִזְרִי. שָׂכָם בָּן חֲמוּר לָקַח אֶת לֵדִיָּה עַד שֶׁעָבַד וְהַנֶּהֱאֵה שְׁלוֹ וְשֹׁאֵר בְּנֵי הָעִיר שָׁלָה נִהְיָ מִלּוֹ עֲזָמֹן וְנִלְטַעְעֵרוּ. מִבְּנָאֵי שֶׁס־אִישׁ מִבְּנֵי הָעִיר: שָׂכָרָה דָּוִד שִׁינִין. יְסֻדוֹת שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבִגְמֻרַת יְרוּשָׁלַיִם (פִּסְהֶדְרִין פִּי ה־צ) מֵאִינוֹ תִּימּוּלּוּיִם שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ יִסּוּד בְּלִשְׁוֹן יוֹנִי: קֶפֶס הַתְּהוֹמָה. לָךְ הַתְּהוֹמָה. בְּגֻמְרַת יְרוּשָׁלַיִם (שֶׁס) שִׁמְלָא שֶׁס חָרָס שֶׁהִגְבִּיהַ קוּלּוֹ וְאִמְרַ לֹו אֶל תַּטְלִי מִכָּאֵן שֶׁאִין כְּבוֹשׁ עַל הַתְּהוֹם מִיּוֹם מִתָּן תּוֹרָה שֶׁרַעְדָה לֹו הָאֵין וְלֹא שִׁמַּע דָּוִד לְצַדִּיקֵי וְנִטְלוּ: מִי שֶׁרִי לִמְכַסֵּת שֶׁס. פֶּן יִתְקַחוּלָהּ הַמִּים יַעֲבֹר מִשּׁוֹם וְאִצְתָּם אֶת שִׁמְס (דְּרִיס יֵב) וְלֹא תַעֲשֶׂן כֵּן וְגו' (שֶׁס): נִשְׂא אִתְּיוּסָל כֹּו. יֵשׁ תְּמִינָה בְּצַדִּיק שֶׁהָיָ לֹא קָה דָּוִד אֶת הַגִּזְרִין מֵאֲרֻרֵיהֶם הַיְּבוּסִי עַד מַעֲשֵׂה דֵהֶשֶׁם שֶׁהִיָּתָ לְאַחַר מִלֵּת אִתְּיוּסָל אֲנִי ג' הָיִים וְלִפִּי דְרִיסִים מִיּוֹם לְרִיבִין אֲנִי לֹוֹמֵר שֶׁאֲעִי"פ שָׁלָה קִנְיָה הַגִּזְרִין יִידַע הִיָּה מִנְעֻרֵיו מִיּוֹם [שְׁנַמְשָׁת] וְיִשְׁבֹּו הָיוֹ וְשִׁמְאָל בְּנוֹת הַרְמָה וּבְדִקֵּן בְּסַפֵּר יְהוֹשֻׁעַ וּמֵאֵלֹו מִקּוֹם לְבִית הַמִּקְדָּשׁ כְּדִלְכִּי [עַל הַמִּלֵּס קִלְנָה] עַד אֲמַלְמָל מִקּוֹם וְגו' וּבְדִלְשִׁינִין לִפִּי צִדְקִים בְּצִדְקָהּ בְּחִיבָהּ מִקּוֹמֵן (דָּף נ"ד): וְחִפְרִי הַיְּסוּדוֹת בְּרִשְׁמוֹ: יִמְחָה עַל הַמִּים. לְכַתִּיב בְּסוּטָה (בְּמִדְרָה ה) וְיִמְחָה אֶל מִי הַתְּרִיס וְהִרְבָּה הַיְּסוּדוֹת בְּפִרְשָׁה וְאִפִּי"ה כְּתִיב וְיִמְחָה כֹּו. וְקִלְלָה זוֹ בִּזְנוֹם הָיְתָה שָׁלָה הִיָּה מִקְלָלָה וְלֹא אִשׁ אֲנִי אֲוֹמֵר: אִפִּי" עַל תְּהוֹמָה. וְלֹא נִתְקִיִּים הַתְּהוֹמָה אֲעַפִּי"כ הִיָּה בִּזְאֵה דֵהֶא קִלְלָה עַל תְּהוֹמָה הִיָּה אִשׁ תִּכְחַד מִמֶּנִּי וְלֹא נִתְקִיִּים שָׁלָה כִּיחַד וְאֲעַפִּי"כ נִתְקִיִּימָה הַקִּלְלָה לְכַתִּיב וְלֹא הִלְכוּ בְּנֵי דְרִיבִיו וְגו' וְזוֹ קִלְלָה קִלְלָה עַלִּי כֵּה יַעֲשֵׂה לָךְ כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁעָה לִּי שֶׁאֵין בְּנֵי מִהוּגִינִין: וְתַטְמָא

1. וידבר יי אל הושיע
 לאמר: דבר אל בני
 ישראל ואמרו נתן
 את ערי המקלט אשר
 בדרתי אליכם כיד
 משה כ
 הושיע כ
 דבר האיש ארני
 2. וארץ אמתו קשות ורני
 אמתו כמגולות אל
 הארץ: כ
 בראשית כ
 א ודברו יראי יי אש
 תרצו ויקשע י
 ושמעו ויכתב פס ופרון
 לפני ליראי יי ולחשבי
 שמו: כ
 מלאכי כ
 3. דבר עמיס חתוליו
 ולאמסי חתול לילני: כ
 חתול כ
 חתול כ
 4. ויכתב יחשע את
 ודקריס הארץ כספר
 תורת אליהו וקחנ אל
 גוליה וקיימה שם תחת
 האלה כמברשי י
 יחשע כ
 5. דבר כו
 6. וקח קל לאית כ
 קל ויזכרון כ
 לשמן תורה חורג י
 בפני כ ביד חזקה
 הוצא י ממצור: כ
 שמה י כ
 7. והצילו חתול
 הרצח מיד ואל הרס
 והשיבו אתו העדה אל
 עיר מקלטו אשר יס
 שמה וישב בה עד מות
 הבן הגדול אשר משח
 אתו כשמן הקדש:
 כמברר כל כ
 8. כי בעיר מקלטו ש
 עד מות הבן הגדול
 ואחר מות הבן הגדול
 ישוב הרצח אל הארץ
 אותה: כ
 לא תקחו פס כל
 9. אל עיר מקלט לשב
 לשבת בארץ עד מות
 הבן: כ
 כצפור לנוד כדרור
 לעוף כן קללת העם לו
 תבא: כ
 10. ואחפול ראה י
 לא נעשיתו ויחשבו
 את החמור כדבר וילך
 אל ביתו אל עירו ויקח
 אל ביתו ויחנק ויקח
 ויקבר כקבר אביו:
 כ
 שמואל כ כ
 11. ואמר קל לא
 אשר דבר אלה י
 תבחר ממני כה יעשה
 קל אליהם ובה יסיון א
 תבחר ממני: כ
 וקבר אשר דבר לקר:
 שמואל א כ
 12. ויגד לו שמואל
 כל הדיברות ואת
 גמנו וימר י ואת הטוב

[illegible]

מִשְׁמַע שֶׁקֶּט עֲלֻמוֹתָם הָעוֹלָם
וְכֻכְבֵּי שָׁמַיִם וְכֹהֵל
וְיִשְׁרָאֵל אֵלֶיךָ וְיִשְׁמְעֵי
כָּל הַבְּשָׁרִים שֶׁלֹּא קִיָּמָה
הַיּוֹמִים, אֲפִילוּ לְעִיִּים כֵּן,
דִּלְרֹאן וְאַחֵר כִּלְבָנִי יִשְׁעִי
לְמַתִּיבָתָא דְרִקְעִי. לִישָׁא
יִשְׁעִי דְהִלְכְתָּא, לֹא הִיָּז וְכֵן
כֵּן כֵּן גְדוֹל וְסוֹדֵדוֹרִי יִתָּה.
הֵן כֵּן חֵלֵל זֶר גִּמּוּר הוּא,

אלו הן הגולין פרק שני מכות יב.

(א) במסגרת היחס ואינו יוצא לא לערית מזהים וכן ותשמש דקלא אפולונו רוחנים דיואליס במיתוס הה"ב ואולי דרבינו היה לו גירסא אחרת או דהער בדברי רבינו וז"ל ואינו יוצא וכן: (ג) ע"י סנהדרין מח ע"ב וחס' שם ד"ה בשלח: (ד) ר"ל אף יש שם מחילה מ"מ אינו רשאי לזכור שם: (ה) ד"ס הגירסא בתי' בדפוס ווינאי' וז"ב בהנחות הגדול' ז"ל אלא: (ו) ע"י ע"ל דה' י ע"ב במחילה וכן מ' ששחייב גלות מחזורי: (ז) ר"ל רבינו י"ע ואולי ע"ס כאן:

(א) ויחם קח. ע"ש.
(ב) שנישתי פ"י מ"ח וע"י
רע"ל ותיק"ט. (ג) וק"ע
דא שנה ה"א. (ד) וק"ע
שנה שנה ה"א. (ה) וע"י
חוס' ויחם קח. ד"ה ע"ר.

תורה אור השלם

1. ואשר לא צדק
ורחללים אנה לידו
ושמתי לך מקום אשר
ישבו שבות.
2. כי בעיר מקלט ישב
ער מות הבחן הגדל
ואחרי מות הבחן הגדל
ישבו הרצח אל ארץ
אחוזת. במדבר לה כח
3. וזה דבר הרצח אשר
ישבו שבות וזה אשר יבה
יטו רעונו בכל עת
ורוא לא שוא לו מחמל
שלשום: דברים יט ד

מוסף רש"י

ש"י לעמוד הקודם
ברך ה' חילו. כהנים
מכיון שימיו קטורה נאסף
וג' ופליגין ליה נכר ה'
חילו. מללם שני נפסחים
ע"י: חללין ששכטו לו.
דקא דשכטו ליה מחי
ירושל' וס' דאין עושין
שדה מגרש. מגרש הוי
אלף אמה סביב לעיר.
מחצית (מחצית לה) מקור
העיר נחלקת אלף אמה
סביב. וסוף לאונו אלף היה
לסוף אלף אמה
לשדות ומרמים. מחצית
ושטן. ומחצית מחוץ לעיר
וג' אלף אמה אלף אמה
מגרש והשאר שדות
ומרמים. מגרש שני מללם
ואין בו בית ואין זרעון
אחיו אלף ניו הוא לעיר.
אין עושין שדה מגרש.
מחצית יישוב ארץ ישראל.
היינו מרומן משמעת את
מגרש. ולא מגרש
שדה. שמחצית חת ניו
העיר ושדות. (ג) לא
מגרש עיר. מגרש אין
עושין עיר ששכטו בו מחס.
ואין בו בית ואין זרעון.
מגרש. שחין שמחצית חת
יישוב ששטן.

ע"כ ש"י לעמוד הקודם
רשומתי לך בחייד. רמז
ל' הקב"ה נחמן מדינה
שנה למחנה וז' דכתיב
(דברים ד) אז יבדיל משה
שלו ערס. בסוף ארבעים
שנה נבחרו י"ד מקום
ממקומן. דהיינו מחנה
ל"ה אף הוא נקלט. ושם.
כדמפרש ר' חסדון. וסוף
שנה. מכאן אמרו בן
לוי. סביב דר בעיר
מקלט. שכל ארבעים
ושמנה עשרות ל"ה עיר
מקלט היו כדלמדיקין
במסכת (ס' ו') ואם הרב
בכונן גולה לאחד מעיר
מדינה. דרש ביה נמי מעיר
ושמתי לך מקום. אף ה"א
גולה. ובחיים ששטן. ואם
גולה לפיכך. עמנו גמון
משכונה לשכונה. פלכו
קולטו. דומיא דמדינה
שהיתה מחנה ליה קולטת
ישש.

רבי יהודה. לענין מעשר אמה למלמיה: הלך אחר פסחה. כולה
פנים ופסחה לחן כלחן כולה בחון ופסחה פנים כלפנים:
באין הלך אחר נופו. ומתמיהן דהכא (א) ונרמיהא רבי יהודה ומתני'
דאין שהוא עומד בפנים כו' רבנן ושימתי קמא ליתא: אימור

דשמעת ליה כו'. כלומר הכי בעת
לאוקמא להא דמניא בירושלים הלך
אחר הנוף כו' כר' יהודה הניחא אי
תנא זה חדא בירושלים הלך אחר
הנוף ולא תנא זה בערי מקלט הלך
אחר הנוף מניח מוקמת לה כרבי
יהודה אבל השתא מאן זמית לך
אימור דשמעת ליה לרבי יהודה גבי
מעשר באין הלך אחר הנוף משום
דאיכא למימר לחומרא בין עיקרו
פנים ונופו דגבין בין עיקרו בחון
ונופו פנים דגבין מעשר איכא בין
פנים בין בחון חדא לחומרא וחדא
לקולא חומר פנים מבחון שבחון
יכול לפדותו ופנים אינו יכול לפדותו
דקלטו ליה מחילות וחומר בחון
ופנים אוכלו בלא פדיה ואיכא למימר
כי אחר רבי יהודה הלך אחר הנוף
לחומרא אמה דמפרש ואזיל:
עיקרו בחון ונופו פנים כו'. הלך
אחר הנוף לענין פדיה: עיקרו פנים
ונופו לחון. הלך אחר הנוף לענין
אכילה דמיסדי עיקרו בחון ונופו ואסור
לאוכלו בעיקרו א"כ פדיו (ו) מוקדם
שנכנס: אלא בערי מקלט. על כרחך
עיקרו פנים ונופו לחון לא משכחת
לה אלא לקולא: אחר רבא בעיקרו
כולי עמלא לא פליגי כו'. לעולם
דקא משניין הא רבי יהודה והא רבנן
לדברנן לא שדין לא נוף בחר עיקרו
ולא עיקרו בחון נוף לא במעשר ולא
בערי מקלט דקאמרי קמייחא מכנה
החומה לפנים כלפנים ורבי יהודה
פליגי ואמר שדי עיקרו בחון ונופו
דוקאמרי דלמא לחומרא קאמר אן
נמי לחומרא אמרינן לה לענין מעשר
כדלמדיקין ולענין מקלט היכא דעיקרו

בחון ונופו פנים דחומרא הוא שדי עיקרו בחון ונופו ואם רוצה
בעיקרו לא מני קטיל ליה והיכא דעיקרו פנים ונופו בחון דקאמר
זה רבי יהודה הלך אחר הנוף לאו למישי עיקרו בחון ונופו ולמימר
(ס) דמי היכי דנופו מני קטיל ליה בעיקרו נמי מני קטיל קאמר דעיקרו
שפנים כולי עמלא לא פליגי דלא מני קטיל והיכא דקא' רוצה דנופו
שבחון ויכול גולל דהם לעמוד חון לחמסו ולהורגו בחסין ובזרורות
כולי עמלא לא פליגי דמני קטיל דלכילי עמלא נוף בחר עיקר לא שדין
כי פליגי דקאמר ר' יהודה הלך אחר הנוף למישי עיקרו דרגא לנפו
שיכנס גולל דהם בחון לחמסו ויעלה דרך העיקר ויהרגו דנופו קאמר
וכי הך קולא אית ליה לר' יהודה דהא לאו עיקר שדי בחר נוף אלא
כל חד דקא': רב אשי אחר מאי אחר הנוף. דקאמר מתני' דהכא
וכן ברייתא (ד) בערי מקלט אף אחר הנוף ורבי יהודה היא וכולהו
לחומרא ולענין מעשר כדשניין ולענין מקלט אף אחר הנוף קאמר
דהיכא דעיקרו בחון ונופו פנים שדי עיקרו בחון ונופו לחומרא ולא
מימא דקא' קאי אלא היכא דעיקרו פנים ונופו בחון שדי נופו בחר
עיקרו ולא מני קטיל דנופו ומשום דכדכילי גמרא שדין נוף בחר עיקר אטריך הכא למימר דהכא
מתני' רבנן בראשית העיר בשוגג: גולה משכונה לשכונה. בחון העיר כי מן העיר אינו
רשאי ללכת מפני רציחה ראשונה: וכן לוי. שהוא מיושבי העיר והרג בשוגג גולה מעיר לעיר
גמ' ושמתי לך בחון. כאן הכתיבו הקדוש ברוך הוא למשה שחזקו למנוח וז' בחייו שהגדיל שלש ערים: מקום (ו) ממקומן.
שחזקו מחנה ליה קולטת ואף עדי מקלטו יהיו עיר ליה: פלך. מדינה (ו) מאי קרא. דפלכו קולטו ודמתינו נמי דקמתי גולה משכונה
לשכונה: בעיר מקלטו. קרא ימירא הוא דמני למכתב כי שם יצא: אמרו לו אעפ"כ. אנו רוצים לכבדך יקבל משה:
מעלים

אימור דשמעת ליה דרבי יהודה (ס) לחומרא. ולרבי עיון מנא ליה
דלא אמרינן גם להקל וי"ל דמסבירא אית ליה דלא פליגי
רבי יהודה ורבנן כולי האי כי אם בחומרא בעלמא: גבי מעשר
לחומרא עיקרו בחון ונופו פנים כי היכי דבנופו לא מצי פריק בו.
פי' לא אזלינן בחר נוף לקולא לומר

דכי היכי דבנופו דפנים מני אכיל
בלא פדיה הכי נמי בעיקרו מבחון
מני אכיל ליה בלא פדיה אלא לחומרא
דוקא לומר דלא מני פריק ליה בעיקרו
ומשמע דפשיטא ליה דבנוף גופיה מני
אכיל דהיי דשדינן עיקר בחר נוף
לחומרא מ"מ נוף לא שדינן בחר
עיקרו גם לחומרא:

מר כבד עיקרו הוי דרגא בו.
קמא קשה מנא ליה לאפלוגי
רבנן ארבי יהודה דהא ויש לומר
דמשמע מחון הכתיבה דפליגי (ט) לרבי
יהודה בחרמי בין במעשר בין בערי
מקלט מדנקט ערי מקלט גבי ירושלים:
רב אשי אמר מאי אחר הנוף. פי'
רב אשי דהא (ו) למידק הא
דפריקין אלא עיקרו פנים ונופו לחון
הכא נמי דבעיקרו מני קטיל וקאמר
דאף אחר הנוף קמתי מתני' דגם אחר
הנוף אזלינן היכי דהוי חומרא (ט) כמו
דעיקרו בחון ונופו פנים שדינן
עיקרו בחר נופו ואף בעיקר לא מני
קטיל ויהי' דלזלינן בחר עיקר
למשדיה נופו בחר עיקרו לחומרא
כגון בעיקרו פנים ונופו לחון דאף
בנופו לא קטלינן דלזלינן בחר עיקרו
וקשה דא"כ כי היכי דקמתי הולך אחר
הנוף דהיינו אף אחר הנוף ה"ה דהוא
מני למתני (ו) הכל הולך אחר העיקר
ועוד קשה דהא לעיל גבי מעשר כי
קאמר דלזלינן בחר הנוף לחומרא
משמע דמכל מקום פשיטא ליה דדין
נוף עממו לא היה בטל כלל דלא שדינן
ליה בחר עיקרו כדפרישתי לעיל ולכן
לא היה בטל לעולם גם לחומרא
כדפרישתי והכי קאמר אף לאחר

הנוף שדינן ליה עיקר לחומרא (ס) כמו עיקרו בחון ונופו פנים כי
היכי דנופו לא מני קטיל בעיקר נמי לא מני קטיל והוא הדיון בעיקר
אזיל בחר נפשיה שיש לעיקר דין עממו כגון דעיקרו פנים ונופו בחון
אע"ג דבנופו מני קטיל כדפרישתי לעולם יש לו לנוף דין עממו נוף
להקל מכל מקום דעיקר מבפנים לא מני קטיל דלא שדינן העיקר
בחר הנוף לקולא רק לחומרא אבל הקוטרם פירש אף אחר הנוף
משום דכדכילי הש"ס שדינן לנוף בחר העיקר אטריך למימר דהכא גבי
מקלט דמתני' שדינן עיקר בחר הנוף לחומרא לפי זה יחא קמא הא
דנקט אחר הנוף טפי מאחר העיקר מיהו גם זה קשיא דהא לענין
מעשר לא שדינן לעולם בחר עיקרו כדפ"ל לך יחא (ו) לפי ה"ס:
פלכו קולטו. קשה דהא אמרינן כבד גולה מפלך (לפלך)
ועוד הא קאמר בן לוי גולה מעיר לעיר ויש לומר
דאם גולה מעיר לעיר יהיה רשאי לילך בכל העיר ובתחומיה
ואם יגלה לפלכו פלכו קולטו זו שלא יא משכונה לשכונה (ס)
מעלים

עיקרו ולא מני קטיל דנופו ומשום דכדכילי גמרא שדינן נוף בחר עיקר אטריך הכא למימר דהכא
מתני' רבנן בראשית העיר בשוגג: גולה משכונה לשכונה. בחון העיר כי מן העיר אינו
רשאי ללכת מפני רציחה ראשונה: וכן לוי. שהוא מיושבי העיר והרג בשוגג גולה מעיר לעיר
גמ' ושמתי לך בחון. כאן הכתיבו הקדוש ברוך הוא למשה שחזקו למנוח וז' בחייו שהגדיל שלש ערים: מקום (ו) ממקומן.
שחזקו מחנה ליה קולטת ואף עדי מקלטו יהיו עיר ליה: פלך. מדינה (ו) מאי קרא. דפלכו קולטו ודמתינו נמי דקמתי גולה משכונה
לשכונה: בעיר מקלטו. קרא ימירא הוא דמני למכתב כי שם יצא: אמרו לו אעפ"כ. אנו רוצים לכבדך יקבל משה:
מעלים

ע"כ א"י פ"ז מהלכות
מעשר שני בלכא עו
ו"ש כ"ב:
ב ב ג ח ט י יא יב יג יד יה יו יז יח יט
כא כב כג כד כה כו כז כח כט
עין מה מו:
מא מ"ד מ"ה מ"ו מ"ז מ"ח מ"ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' אחר רבא קאי
בעיקרו וז' קטיל ליה
קאי: (ב) שם בחון מקום
במקומן אשר יטו וז'
יקולא גולין ממנה ליה
גולין למחנה ליה. י"ב
דרש לך דרשם לפני
ולאחרי לך מקום משמע
מקום שחזקו עין דהיינו
מחנה ליה: (ג) שם
שקלטו כבד כולא בו הוא
סוף גמלא ויחזיק מחמל
המשנה רוצה: (ד) רש"י
ד"ה עיקרו פנים וז'
מקודם שנגמ. י"ב ע"י
בחיית פירוש משניות
סוף פ"ג דמסכתא ומהלך
מחזיר מה שיוון רש"י
בחיית שנגמ ודוק
מחנה: (ה) ר"ה אחר
רבא וז' ולמחנה כי היכי
דבנופו מני וז' וז' כי
קולא לית ליה לר' יהודה
וז' דקא' קאי ה"ה:
(ו) ר"ה מקום במקומן.
י"ב ע"י נחמסין דף קח
ע"כ: (ז) ר"ה פלך מחנה.
י"ב ע"י: (ח) חז"ל
ד"ה עיקרו וז' לר' יהודה
גבי מעשר לחומרא:
(ט) ר"ה מר סבד וז'
דפליגי אר' יהודה בחרמי
וז' בערי מקלט מדנקט
ירושלים בבא בפני
בשפת העיר: (י) ר"ה
רב אשי וז' הנוף כו'
פי' רב אשי כ"ה לחון
הא דפריקין וז' הכי
הוי דנעיקר: (כ) בא"ד
מני דהוי חומרא בחר
בעיקרו וז' וז' הוא
היון פלך ואח' ל' נחמק:
(ל) בא"ד הוא ה"ה
דהי' מני למחנה ה"ה
פלך ויחית הכל נחמק:
(מ) בא"ד עיקר לחומרא
בגון עיקרו בחון וז'
כי היכי דבנופו לא מני
וז' מכל מקום בעיקר
מפנים: (נ) בא"ד פי'
ה"ס פלך ואח' ל' נחמק:

הגהות הגר"א

(א) רש"י ד"ה באין
וברייתא דרש"י על מלת
וברייתא. נכלול דמתמיהן
היא. אלא מניח כה"ג
כ"כ כדכ"ה וזו"ע ע"י
ששה מקובלת ב"ק ע"ה
ע"י:

רבינו חננאל

דמיא במקום שהוא נוטה
לרבינו. דהיינו אימור
דשמעת ליה לר' יהודה
דאזיל בחר הנוף לחומרא
כו' כדמפרש ופשיטא
היא: אמר רבא אי קאי
בעיקרו ועיקרו פנים מן
החומה דכדי לא לא מצי
קטיל ליה דקלטיה עיקרו
קאי בנופו ודוא חון
לחמסו ויכול להורגו בדבר

לחמסו ויכול להורגו בדבר הנורא דבר הכי קטיל ליה כי פליגי במהוי עיקרו דרגא לנפו דאחר הנוף אזלינן ורבנן סביר לא. רב אשי אמר מאי אחר הנוף
דקמתי אלא הכל נוטה (אף) ונאף) אחר הנוף (ס)

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

מסורת הש"ס

[illegible]

תורה אור השלם

[illegible]

גליון הש"ס

'מ' דבא אמר אתו
 ביה לקטלא. עי' ברו"ה
 ורמב"ן סוף מסכתין: שם
 שניתי. עי' סדר לאו שניתי.
 עי' ספר דין דע"י ע"י:
 שם הייב כריתות ל"ז
 התראה. עי' יבמות דף
 ה' ע"א גרסי' ד"ה לכת
 מנה: שם התם לאו
 עי' גי' דין דף ק'
 עי' תוספות ד"ה מלך.
 תוספות דף ע"ב חז"ה
 לית. עי' חזקוני דף ע"א
 מנה: חזקוני:

הגהות דב"ח

(6) נגד צפירוש ריבית
תורה חייבי
חייבי מיתות כ"ד שאם עשו
אגב נגיד אכל לפי שני קשה
לחלוקתם דר"א ר"ר ממל
לא נרעעו המורה לנ"ד
למנועי דף חסריה מיתות
הכתוב אלא דחייבי מיתות
הנחם כרת ולא תנא מיתות
וה"ו ועשו עליהם כרת:
יחזק כו' דהא אסיקנא:
ו' נחמק: (ח) שם ד"ה
ו' וי':

ישנו בכלל מלקות ארבעים. השם אלקא (ב) דמח שם המור בו מיתה וממלקות לוקה ומת: שם עשו משובה בו. לא גרסי' לה דדרבי שמעאל: רבי עקיבא אומר חייבי כריתות. אם התרו בהם מלקות ישנן בכלל מלקות ולוקין ואין כאן משום חייבי שמי רשעים שאתה

שמי רשעים לפי שיכול לפטור עצמו
מיעוש הכרת על ידי תשובה מצד
של מעלה אבל חייב מיתות אין
בכלל מלקות שיש כאן שמי פורעניות
מלקות ומיתות וימחה שאלהק סופי להכרז
שאפי' יעשה תשובה אין צד שלמטה
מוחלין לו את המיתה: **רבי יצחק**
אומר אף חייב כריתות שהמרו
בהן למלקות אין בכלל מלקות לפי
של חייב כריתות של פירות בכלל אין
דכמי (ויקרא יח) כי כל אשר יעשה
מכל המצוות האלה וגברתו הנפשות
וגו' **למה ילאם כרם בחסותו** לעצמה
דכמי לבקדושים תהיו ואלו (ויקרא יח)
את חסותו וגו' **למה ילאם כרם**

ת כל וגו' אי הכי
תשמור כתיב וכדרכי
רבי אבין א"ר אילעי
ר פן ואל אינו אלא
שאין בו מעשה נמי
תק לעשה נמי דומיא
דאיתיה להכי כולהו
זמנה ור"ע מאי טעמא
רשעה אחת אתה
משום שתי רשעיות
יתיה ומזמן או מלקות
קוות מיתה אריכתא
הכי חייבי כריתות
עשו תשובה השתא
יבי אבהו (ב) בפירוש
יתיה מלקות דגמל
לה ר' אבא בר מנמר
דה נמי נגמרים מעיני
ענייך ואין דנין מעיני
יה והא "תנא דבי ר'
א הכהן זו היא שיבה
דר מעיני מלעיני דהא
לה מיניה רבי שמואל
ו משום רשעה אחת
מחייבו משום שתי
אתרו ביה לקטלא כ"ע
רבי ישמעאל סבר
לאו שתי לאו שניה
שניה

מִדְּבַר אֲבִימִי מַהְגֵּרוֹנִיָּא
פִּסְחָא וּמִילָה יַעֲנֵשׁ אָף
חַ וּמִילָה דְּלִית בְּהוּ
מִשּׁוּם כִּדְּאִיתְקֵשׁ כָּל
וְאֵל תַּעֲשֶׂה אָף כָּל
כִּינָא אֲמַר לְעוֹלָם
כְּדִאֲמַרִּין
קִרְבֵּן. שְׂמַס שׁוּגַנ יִצְחָק קִרְבֵּן. פִּסְחָא וּמִילָה. אִין קִרְבֵּן שׁוּגַנ
דְּאִין כְּכָל שְׂמַס כִּרְיוֹת נִמְתְּנִין עַם שְׂאֵר כִּרְיוֹת שְׁמַנְטוּ שֵׁם כּוֹלָם
רִיבּוּת. פִּסְחָא לֹא הִיוּ עֲטֵמָה. מַה שְׂמַס מִצִּיָּתוֹ קִרְבֵּן עַל פִּסְחָא
תַּעֲשֶׂה דְּהוֹקֶסָה כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה לַעֲנִין קִרְבֵּן לַעֲבוֹדָת כּוֹכְבֵּי
שְׁמַחַת יִהְיֶה לָכֵס לַעֲשׂוֹה בְּשִׁגְגָה כֹּהֵן הוֹקֵסוּ כָּל עֲצִרֹת שְׁמַחַת
גַּל דְּבַר שְׂהוּא שֶׁזֶּה וְלֹא מַעֲשֶׂה כִּן הוּא עֲמִד וְשִׁחִי אָף כָּל שֶׁ
זו קִרְבֵּן וּפִסְחָא וּמִילָה עֲמִיד וַעֲשֶׂה הוּא אֲזַל כִּרְיוֹת כִּרְיוֹת
הוּא וְאִפְּשִׁי לֹא נִאֲמַרָה זוֹ אִהֲרַת לֹא הִיא קִרְבֵּן בִּיא עֲלֵיָּה
כְּדִאֲמַרִּין

[illegible]

רבי יצחק אומר חייבי ברייתו בבלא היו. מי נקוטרם בכלל כל העריות דכתיב ונכרתו (כל) הנפשות ולמה ילא כרת לחסותו דמתיב ויאם אשר יקח את אחותו וקשה דהיא לו לומר לחסותו בכלל כל העריות היתה לכן נראה לפרש דחייבי ברייתו מלקות (ו) דין לה דהא גרמינן בכלל לאו איזא מלקות מן וגריה דכל הכות הרשע ילמה ילא כרת בחסותו שהרי אחותו בחסותה היתה עם העריות דאחרי מות ונכרתו הנפשות אלזא לכן ילא כרתויס דלדון כרתת ולא כרתות כלומר אין חייבי ברייתו לוקין:

ב"ד של מטה מוחל
חייבי כריתות בכלל
באחותו לדונו בכרת
ישמעאל דכתיב :אם
כל מדת התורה הזאת
מכות⁽¹⁾ הפלאה זו אינו
אומר⁽²⁾ והפילו השו
אומר הפלאה זו המו
לא תשמור לעשות
חייבי עשה נמי אם לא
אבין א"ר אילעי⁽³⁾ דאם
כל מקום שנאמר ה
לא תעשה אי הכי ל
לעשות כתיב לאו ש
⁽¹⁾ דלאו דחסימה דחר
נמי דומיא דלאו דה
⁽²⁾ כדי רשתו⁽⁴⁾ משו
מחייבו ואי אתה מחי
ור' ישמעאל הני מילי
ומבין אבל מיתה ו
היא ולרבי עקיבא :

נמי מאי אמרת שש
מיהת לא עבדי אמה
ריבתה תורה חייבי
לעניי *מלעינד מתיק
אי הכי חייבי מיתות
מלעינד דנין לעניי כ
מלעינד ומאי נפקא
ישמעאל *ושב הכהן *
וזהו היא ביאה ועוד
גמור לעניי מלעינד
בד רב יצחק כרי רש
אמר מחייבו ודי א

דשעיות ברשעה המסורה לב"ד הכתוב מדבר *כא אמו
לא פליגי דאין לוקה ומת כי פליגי דאתרו ביה למלקו
לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו ור"ע סבר
אין לוקין עליו ור"ע אי הכי חיבי כח
לאזהרת כרת הוא א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי
משמיה דרבא *חיבי כריתות לא צריכי התראה *שהת
על פי שלא הזהיר ודלמא אזהרה לקרבן *דהא כ
אזהרה *לא מייתי קרבן *התם לאו היינו מעמא אל
התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים ש
ששח ואל תעשה לאפקי הני דקום עשה

לחייבו מימה: פסם ומהל. אין כן לא תעשה ועש (א) להם כרת
 שלחן כדאמרין כזריותו כ"ק (דף ג.) הפסם והמהל מלות עשה כ
 גלומר שאם עשאו כולם כזהם איז אחד חייב קרנותו כמספר הכ
 ומהל אין העם כשזיל שאין כזה אזהרה אלא כשזיל שהם
 כשנאמר כפרת שלה לך ואשים אצל קרבן עבודה כוכבים חור
 כשנאמר לעבודה כוכבים לענין קרבן מה עבודה כוכבים כרת של
 עבודה תעשה אבל כרת של עמוד העבודה והוא ישב ולא עשה
 כעון אשר יעשה מכל שאלה ונעמתי (ויקרא יז) לשון שז ואל ת

במסמך ימיליה ב' לא כתיבא בבו אזהרה וח"כ י"ל דלא אסחא אזהרה ב':

ב וְאֵל מִי פִּיָּה מַהֲלוֹת
 סוֹדֵדֵרִין הֲלֵאִי וּפִיָּה
 מַהֲלֵי אֲדוֹמִיר בִּלְאֵי הֲלֵאִי
 סַמֵּן בִּלְאֵי קֹה:
ב וְאֵל מִי פִּיָּה מַהֲלוֹת
 סוֹדֵדֵרִין הֲלֵאִי ב:
א וְאֵל מִי פִּיָּה מַהֲלֵי
 אֲדוֹמִיר בִּלְאֵי הֲלֵאִי
 וְהִלְבֵּי:
ד וְנִמִּי פִּיָּה מַהֲלֵי קֶרֶן
 פִּסְתָּא הֲלֵיב וּפִיָּה מַהֲלֵי
 מִלֵּה הֲלֵאִי:
ב וְאֵל מִי פִּיָּה מַהֲלוֹת
 שְׁמוֹת הֲלֵאִי ב סַמֵּן
 פִּסְתָּא בִּי:

סוף דעת"י

[illegible]

דבינו חננאל

כל חיובין שכתורה שיש
להבין ולהקדים בכלל
מלקות ארבעין חזן אלא
ששארין בן המעשה ולא
שניתק לעשה ובעיניו לא
היומא ומסין ליה קרא
החיובי מלקות וקסבר
מלקות ומיתה מיתה
אורכתא היא ואינה שיש
רשעיות כגון חזן ממן
ומלקות. ובר ר' אבהו
ר' שמעון טעמא דר' קרא
בפרשורי בריה
ואמר
חיובי כריתות
למלקות הגמרא לא גיש
מלענין. חייבי
מלקות חייב ונעלה אלא
לענין וכוברי מלענין
כריתות
מלענין
מלקות לא לענין
הרבה חייבי כריתות
מלקות
מלקות ואענין ליגמא
גיש משני דכתי'
באכשת איש שוניהה לא
חייבי מיתחב ר' דא
חייבי אישה מלענין
מלקות ור' דא
מיתחב ר' דא
מלקות:

וידחי' ואסיקנא כתיב כדי ר
כב"ד כגון מיתה ומלקות ו
מיתות ב"ד כדאיתו ביה לש
ור' עקיבא סבר אין לוקין ע
חייבי כריתות לאו בני אזה
קרבן הוא דלא כתיבא כהו
קרבן בפסח ומילה אלא מש
(מי' חיי

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

יד.

עין משפט
נר מצוה

ג' א' מ"י פ"ד מהלכות
שננות הלכה א' סג
שננות ר"נ:
ב' ג' מ"י ס"ס הלכה
א' ד' מ"י ס"ס הלכה
ג' סג ס"ס:

רבינו חננאל

[טעמא דרבין] עקיבא
לעולם שאם עשו תשובה
ב"ד של מעלה מוחליין
להן מאי קשיא הא לא
עשו תשובה לא פסיקא
מילתא דברת דכל אימת
דעשה תשובה מוחליין לו
אבל מיתות ב"ד אינו כן:
ר' יצחק אמר חייבי
בריתא בכלל הוה פ"י אלו
שפירשה בהן תורה כרת
בגוף אחותו וכוונתו בה הן
בכלל כל כלי אשר יעשה
מכל התעבובות האלה
ונכרתו הנפשות העושות
מקרב עמם לו ולמה יצא
כרת ונכחבה באחותו
לדון בכרת ולא במלקות.
ורבנן כרת באחותו למה
הוה לחייבו על אחותו
לדון (היא) אחות אביו
מבשרת אמו. משכחת
לה כרשיעא בן רשיעא
אמר ר' אדא בר אבהו
בגין שבא אביו על אמו
והוליד שתי בנות וחזר
ובא על אחת מהן והוליד
בן ובא אחיו הבן על
אחות אמו שהיא אחותו
מאביו והיא אחות אביו
מן האם והוה רשיעא בן
רשיעא ומפירש בכריתות
פ"ג (דף ק"ט) אבל לחלק
שאינו שגג מבאי קרבן על
כל אחת מהן נפקא להו
לחלק על כל אשה ואשה:

א' פסוקים רש"י:

כדאמרינן מעיקרא. טעמיה דר' עקיבא משום שתי רשעיות הוא ודאמרת חייבי כריתות נמי שתי רשעיות הן דאכתי עונש כרת עליו לא פסיקא מילתא לכרת הואיל והוא תלוי בתשובה: ורבנן. רבי ישמעאל ור"ע: לחלק. לפי שכלל כל העריות ככרת אחת

היימי אומר אם עשאן כולם כהעלם אחד אינו חייב אלא אחת לכן יאשה כרת באחותו לחלק דהוי דבר שהיה בכלל ויאלץ מן הכלל ללמד על עצמו שמתחייב עליה לענמה אם (א) עשאם עם חבירתיה ולא ללמד על עצמו יאלץ אלא ללמד על הכלל כוונ' יאלץ מה אחרת מיוחדת שהיא ערוה וחייבין עליה בפני עצמה אף כל שהיא ערוה חייבין עליה בפני עצמה: **מואל אשה.** דמאי למכתב ולנדה לא: תקרב: **לחייבו על אחוה ועל אחות אביו כו'.** אס' בל' על שלשמן כהעלם אחד: **הרי שמוס מוחליין.** שיש אזהרה בכל אחת והרי הן כשאר כל העריות: **כרשיעא בר רשיעא.** הנא על אמו והוליד שתי בנות ומזר ובה על אחת מהן והוליד בן ובה הן על אחת אמו שהיא אחותו ואחות אביו: **באטעו.** במקום שמוכרין הנכר במקולין: **מאחוסו דסיפא.** ערות אחותו גלה (ויקרא כ'): **שאין עונשין מן הדין.** שהרי ענש על בת אמו שלא בת אביו ובה אביו שלא בת אמו שג' (שם) בת אביו או בת אמו יש לומר כ"ש שענש על בת אביו ובה אמו אכל אס' אמרת כן ענשת מן הדין לכן נאמר אחותו דסיפא: **גמר עונש מאוהרה.** לענין אוהרה כמיב אחותך היא יתירא להוהיר על אחותו בת אביו ובה אמו) שנאמר (שם יח) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא ובה אוהרה לא חלק בין אחותו בת אביו שלא בת אמו (ו) ובה אמו שלא בת אביו ולאחותו שהיא בת אביו ובה אמו אף בעונש ענש על אחותו בת אביו ובה אמו כאחותו דבת אביו שלא בת אמו ובה אמו שלא בת אביו: מאחוסו

תורה אור השלם

1. ואל אשה בנות טמאות לא תקרב לנלות ערותה:
2. ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערוהה ודיא תראה את ערוהה חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם שעות אחתו גלה עינו ירא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתנן אמר ר' עקיבא. כ"ג משנה פ"ג דכריתות: (ב) שם ואידך נמי הוה דלוי: (ג) רש"י ד"ה לחלק וכו' אס' עשאה עם: (ד) תוס' ד"ה לאטעו הני פסח ומילה דקרבן: (ה) ד"ה הוה וכו' וא"ת ל"ל מקרא דרש"י דבקרובות מופק ל"ה דב"ה אוהרה: (ו) ד"ה ואידך פ"י ר' יצחק וכו' דר"פ גמר עונש: (ז) בא"ד דהיינו הנא טעמא דהבא דגמיר עונש מאוהרה דהיינו דוקא משום דליכא להענישו מן הדין וכו' ממזר עומדי: (ח) ד"ה הכי גמ' וכו' שאין עונשין מן הדין ואחוסו דרש"י: (ט) בא"ד אחתו אלעזר:

מוסף רש"י

חייב על כל אחת ואחת. ואי לא כתב אלא חד כרת אטעו, הוה אמרינן היכא דענדינן לא לטעול כהעלם אחד לא מחייב אלא חד, השם הוי דבר שהיה בכלל ויאלץ מן הכלל ללמד על עצמו דמה אחותו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין עליה בפני עצמה. אף כל שהיא ערוה חייבין עליה בפני עצמה (יבמות י"ג): **באטעו.** שכן של עימאום. ס' העיר (בריתא י"ז). שאין עונשין מן הדין. מדין קל וחומר. דמי ממנויות ומתות עשה והלכות ענדות ופסולי קדשים אחת למד מק"ו. אכל לא אוהרות ועונשין חגיגה י"א.

הקשה לישראל דקום עשה דמשמע דליכא כהן שום לאו הקשה הר"ר שלמה מדבריו"ש (דמ"מ קשה) נהי דקרבן לא בעי אזהרה מ"מ הכך דליכא אלא חד כרת כמו מפטס וסך דלא ידעינן דחלוקין לחטאות אלא משום שהם לאוין מוחלקין לרבי אלעזר דאמר רבי אושעיא ואטעו לחלק א"כ לא לילקי עליהו

כדאמרינן מעיקרא שאם עשו תשובה ב"ד של מעלה מוחליין להן מאי אמרת הא לא עבד תשובה לא פסיקא מילתא לכרת רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדון בכרת ולא במלקות ורבנן כרת באחותו למה לי לחלק וכדרכי יוחנן (דאמר רבי יוחנן שאם עשאן כולם כהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ורבי יצחק לחלק מנא ליה נפקא ליה מואל אשה בנדת טומאתה לחייב על כל אשה ואשה ורבנן נמי תיפוק ל"ה מהא אין הכי נמי ואלא כרת באחותו למה לי לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיטא הרי גופין מוחלקין הרי שמוס מוחלקין אלא בלחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו והרי משכחת לה ב'רשיעא בר רשיעא ור' יצחק הא מנא ליה נפקא ליה מק"ו (ב) דתנאי אמר ר"ע שאלתי את רבן גמליאל ורבי יהושע באיטלי של עימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של ר"ג הבא על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו מהו (ז) אינו חייב על כולן אלא אחת או חייב על כל אחת ואחת אמרו לו זו לא שמענו אבל שמענו יבא על חמש נשים נדות כהעלם אחד שחייב על כל אחת ואחת ונראין דברים מק"ו ומה נדה שהיא שם אחד חייב על כל אחת ואחת כאן ששלשה שמות לא כל שכן ואידך ק"ו פריכא הוא מה לנדה שכן גופין מוחלקין (א) ולאידך נמי האי ודאי ק"ו פריכא הוא אלא נפקא ליה מאחוסו דסיפא ואידך אחותו דסיפא למה לי לחייבו על אחותו בת אביו ובה אמו לומר שאין עונשין מן הדין ואידך איבעית אימא גמר עונש מאוהרה ואיבעית אימא נפקא ליה מאחוסו

ואידך. (א) רבי יצחק גמר עונש מאוהרה. תימא דכריתות פ"ק (דף ג') א"ר יצחק עונשין מן הדין דקאמר לר' יצחק כדאית ליה ולרבנן כדאית להו לומר דאין עונשין מן הדין וכן לקמן בפירקין (דף י'): דקאמר אפי' למאן דאמר עונשין מן הדין כו' ופי' דהיינו ר' יצחק ותימא דכל שטיי דהכא משמע דשפיר אית ליה לר' יצחק דאין עונשין מן הדין ונראה דלכאפי' שטיי דקאמר גמר עונש מאוהרה סבר ר' יצחק עונשין מן הדין דהיינו פירושא גמר עונש מאוהרה משום דליכא קל וחומר להענישן וכיון דהשום באוהרה הוא הדין נמי בעונש כיון דליכא קל וחומר להענישן ומעתה אמר רבי יצחק בכל דוכתי נמי עונשין מן הדין דהיינו היכא (א) שאין לר' יצחק עונש מאוהרה היינו דוקא דליכא להענישו מן הדין דאס' לא כן בחייבי לאוין נמי כגון גבי ממזר עומדי נילף בהם עונש כרת מהאי טעמא דגמר עונש מאוהרה דכי היכי דהשום לענין אוהרה הוא הדין לענין עונש אלא דכפי' דדוקא משום דליכא להענישו מן הדין קאמר גמר (גמר) עונש מאוהרה כן נראה למש"ח וזרין עיון: (ב) ר"ב גרים רש"י ואידך סבר לה כר"א דאמר שני לאוין וכרת אחד חלוקים לקרבן והלכך במפטס וסך דחלוקין בלאוין ידעינן שחלוקין לחטאות וא"ת כיון דלאוין מוחלקין א"כ ל"ל אחוסו דסיפא דרשיעא דרשיעא למה לי לחלק מוחלקין ופי' בקונטרס דכיון דלחא להכי בעריות נמי לא בעי חילוק ולא אטעו ליה למדרש אל אשה דלעיל ולא דרש אחותו לחלק ואייתר ליה עיקר (א) קרא דכרתן באחותו לדון בכרת ולא במלקות ואחוסו (א) דסיפא לאחותו שהיא בת אביו ובה אמו לומר שאין עונשין (א) ואחוסו דרשיעא לא אטעו ליה ולדרשא אחרינא אחי אי נמי אורחיה דקרא הוא עוד יש מפרשים דשפיר אטעו דרשא לאחותו שהיא אחות אביו ואחוסו אמו דמי לחלק מוחלקין מ"מ הואיל והס' גוף אחד אימא לא ליחייב אלא אחת למה דמי למפטס וסך שהם ענדות מוחלקות ושפיר אחי (א) מרזי אלעזר אכל בפרק קמא דכריתות (דף ג') משמע כפירוש הקונטרס דפריך אהא מילתא וכו' מאחר דלאוין מוחלקין זו כרת באחותו למה לי פי' דדרשינן מינה חילוק בעריות ואליכא דר"א תיפוק ליה חילוק משום דלאוין מוחלקין כמו מפטס וסך ומאי פריך והא לא דמי דכפירשמי לכן נראה כפירוש הקונטרס: הוא

(א) כרתום ג, (ב) נדה מא, (ג) זכמים לג, (ד) מוכן נעפמ"ש מוס' שבת לו, ד"ה ג"ש, (ה) שזועות, (ו) ינכות עה, (ז) ינכות עה, (ח) רש"א מראיתקוש, (ט) רש"א אחיא, (י) ינכות עה, (יא) זכמים לג, (כ) רש"א יקרא דב, (ל) לעיל ד, (מ) ליל מחלית,

תורה אור השלם

1. ואיש אשר ישכב את
אשה דוה וגלה את
ערוותה את מקרה הערה
והיא גלתה את מקור
דמיה ונכרתו שניהם
מקרב עמם:

- וַיִּקְרָא כִּי יִהְיֶה
2. כֹּל הַנֹּגֵעַ בָּמָה בַּנֶּפֶשׁ
הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא
יִתְחַטֵּא אֶת מִשְׁכָּן יְיָ
טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי
נָדָה לֹא זָרָק עָלָיו טָמֵא
יִדְהֶי עוֹד טָמְאוּתוֹ בּוֹ:

3. מזכר ער נקבה
תשלחו אל מחוץ
למחנה תשלחם ולא
יטמאו את מחניהם אשר
אני שכן בתוכם:

- במדבר ה ג
4. והנפש אשר תאכל
בשר מזבח השלמים
אשר לוי וטמאתו עליו
ותכרתה הנפש ההוא
מעמיה:
5. ושלישים יום ושלשת
ימים תשב בדמי טהרה
בכל קדש לא תגע ואל
המקדש לא תבא עד
מלאת ימי טהרה:

- וַיִּקְרָא יְבִד
6. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אֶהֱרֹן
וְהָיָה צָרָה אוֹ זָב
בְּקִדְשֵׁיהֶם לֹא יֵאָכֵל עַד
אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִגִּיעַ בְּכָל
טָמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שֹׁכֵבֶת זָרָה:
וַיִּקְרָא כֵבֶד

- גליון הש"ס
גמ' כל לא תעשה
שקראו עשה. ע"י פסמים

גליין הש"ס

נמ' בל לא תעשה
שקרמו עשה. ע"י פקמים
דף זה ע"א מוס' ד"ה לא
תעיל:

הגהות הב"ח

- [illegible]

מאחורו דרישא. דמצי למכתב כי יקח את בת אביו או בת אמו:
למפטס וסך. יהיו נמי שני לארין וכרת אחד והוורנר לנו לחלק
ביניהם כמו שהורנר חילוק בעצרות אם אינו ענין כאן מנהו ענין
לזה: ה"ג לא נהך שיטתא ההוא מיבעי ליה לחלק כרת למפטס וסך
סכר לה כר' א"ר הושעיא ויד'

וּבִיבְעִית אִימָא נִפְקָא לִיה מוֹאִישׁ אֲשֶׁר
יִשְׁכֵּב אֵת אִשָּׁה דְּרוּב וְגו' וְאִידֵךְ הֵהוּא
מִיבְעִי לִיה כּו'. וְהִכִּי פִירֻשׁא וְאִידֵךְ ס"ל
כּו"א דְּאִמֵּר עֵלֵה שְׁהִלָּחִין מִחֻלְקִין
לְחֻטּוֹת וְכִי מִפְּטַס וּפְקֵי אִמֵּר^(ב) בְּמִסְ^(א)
כִּירוֹת (דָּף ג.) שְׁהֵן שֵׁן לֵאלוּן עַל
בֶּשֶׂר אֲדָם לֹא יִיפֹךְ וּבִמְחֻנּוֹתָ לֹא
תַעֲשֶׂי כְמוֹהוּ [שְׁמוֹת ל'] וְכֵרֵת אֲחֵת אִישׁ
אֲשֶׁר יִרְקַם כְּמוֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ וְגו'^(א)
(י) חִלּוּק חֻטָּאֵי בְּיֵהִיִּס שְׁהִלָּחִין מִחֻלְקִין
לְחֻטּוֹת וְכִי לְדָמוּ לְהִכִּי בְּעִירוֹת מִנִּי
לֹא בָּעִי חִלּוּק וְלֹא מִזְטָרִיךְ לִיה
לְמַדְרָשׁ אֵל אִשָּׁה לְעֵלִי וְאִיִּתֵּר לִיה
עֵיךְ קִרָּא דְכֵרֵת בְּאֲחֻמוֹ לְדִינוּ בְּכֵרֵת
וְלֹא בְּמִלְקוֹת וְאֲחֻמוֹ דְּסִיפָא לְחִיבּוֹ
עַל אֲחֻמוֹ שְׁהִי אֲחֻמוֹ אֲבִיו וְאֲחֻמוֹ
אִמּוֹ וְאֲחֻמוֹ דְּרִישָׁא לְחִיבּוֹ עַל אֲחֻמוֹ
בֵּת אֲבִיו וְכֵת אִמּוֹ לְיוֹמֵר שְׁאִין עוֹנִשִׁין
מִן הִדִּין. וּבִיבְעִית אִימָא אִי נָמִי לֹא

סבר לה לדר' אלעזר נפקא ליה חילוק
דגמירי ודמביי דיה כרת ימירא לומר
שחיבין עליה לעלמה וממנה תלמד
כל הכלל ואם אינו ענין לגופה דהא
נפקא לן מואל אשה תלמך על כל אשה
תנבו ענין לשאר שני לאוין וכרת אחת
בגון מפטט וסך: **שילא מרוב דרך**
ערוסה. לאפקוק דרך דיון דלא:
אלא אוסרה מנלן. ליכא למימר
מבקשים לא יאלכ וגוי' לטלל מיירי
בקדשים אללא בתרומה דכתיב ציה
איש איש מזבח אהרן דרבי אשה
צורע של אהרן ומוקמינן ליה [בימחו ענ']
בתרומה שהיא שוה בצאנשים וצנשים
ואף החומר שאינה חוזרת לחום ושוק

ה' לממא שאכל בשר
ש לפני זריקת דמים
קיש אומר לוקה בכל
יקה רבי יוחנן אומר
טומאתו וכי כתיב
א תניא כוותיה דריש
זוהרה לאוכל או אינו
קדש וגו' מקיש קדש
דבר שיש בו נטילת
באכילה אור רבה
מא עשה לוקין עליו
אמר

קֶשֶׁת קֶדֶשׁ לַמִּקְדָּשׁ: כִּהְיָה קֶדֶשׁ בָּכָל קֶדֶשׁ לֹא תִשָּׂא וְאֵל תִּשְׁכַּח
וְהִבֵּאתָ אֶל הַמִּקְדָּשׁ עִמָּךְ בְּכֹתֶךָ אֶף אֶזְרוֹתַי תִּשָּׂא דָבָר שֶׁיֵּשׁ בְּכָ
כֹּתֶךָ: ר' יוֹחָנָן לְעֵמֶשׁ. לְדַמֵּי אֶזְרוֹתָי לֹאֲכֹל קֶדֶשׁ בְּעוֹמָמָתוֹ
וְזִיקָה הוּא דְלִמְעַל בְּתוֹרַת הַכִּיֹּנֵס וְיֵי פִרְשָׁא עַן וּמִיִּיתֵינן לֵה בְּמִנְחָתוֹ
מִיּוֹד לְוִמֵּר וְיִקְרָא וְכָל עֵהוּר יִכְלֹךְ בְּשֵׁר הַנִּפְשָׁא אֲשֶׁר תֵּאֱכֹל בְּשֵׁר וְגו'
חִיטִּינן עֲלֵיו מִשּׁוֹ עוֹמָמָה: **הַסּוּא מִכְּבֹל:** מִכְּבֹרָה דְּכָכָל דְּרִישׁ
וְאֲכָל אֶת חִיטִּינן מִכְּבֹל קֶדֶשׁ לֹא תִשָּׂא: כָּל לֹא תִשָּׂא שְׂקֵמוֹ עֲשׂוֹה
אֵין לִקְוִין עֲלֵיו כְּדִנְתָּא מִלֵּא תוֹמִירוֹ וְהִנּוּתָר תִּשְׁרָפוּ וְשִׁמּוֹת יֵבן בִּלְ
תִּתְּבוּ אֶת הַשֶּׁשֶׁל לְהִיֵּת עֲשׂוֹ שֶׁל לֹאֹ וּתְקִינּוּ לְוִמֵּר לֹא תִשָּׂא כֶךְ
וְאֶחָד הֵלָאֹ שֶׁאֵין אֲחֵה יִכּוֹל לְקִיֵּימוּ אֲלֵא לְאַחֵר עֲבִירַת הֵלָאֹ אֲבָל
וְכֹךְ הֵלָאֹ וּפְסִילוֹ תְקִיֵּימֵנו אֲחֵר עֲבִירַת הֵלָאֹ לֹא נִפְטֵרַת מִן הַמִּלְקוֹת:
אֲמַרְיָ

ההוא לתרומה הוא דאָתא. ותימה להיכן מלינו חומר בתרומה מבקשים? דבכל קדש לא תגע מוקי לה רבי יוחנן לנגיעת תרומה אלמא לקי וצנגיעה דקדש לא לקי ותיכף הר"ר שלמה מדרווי"ש ג"ע דהרי קאמר ההוא לנגיעת תרומה הוא דאחאי לאשמועינן

דפוסל תרומה עד מלאת ימי טהרה
שהיה כטבול יום ולא קאמר דלכא
מלקוח זנגינת תרומה אבל מכל
מקום קשה דלץ קאמר רבי יוחנן
דקרא דכתיב זיה קדש דמיי' קרא
לתרומה וי"ל משום דזבי האי קרא
כתיב עד מלאת ימי טהרה ובקדשים
עד לאחר כפרה אי נמי על כרחך
תריך לאוקמה בתרומה דלקדשים נפקא
לן מגזירה שזי דטומאתו טומאתו
גמיר ליה: **ב"א** תעשה שקדמו
עשה לוקין עליה תימה דהא לאו
דבולה שקדמו עשה דוקאשיזי הבולה
אשר גזל ואפ"ה איז לוקין עליו וי"ל
דשאיז גזי לאו דבולה שאין לקיים
העשה אלא לאחר שגולה והלכך לאו
שניתק שמעליו הוא אבל קדמו דקאמר
הכא לאו דוקא קדמו אלא היינו
(ס) דשיך העשה קודם שערב הללו:
תנינא

עונש כתיב¹ והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים א
ונכרתה אלא² ואזהרה מנין ריש לקיש אומר³ בכל ק
אומר תני ברדלא אתאי טומאתו טומאתו כתיב
ונכרתה וכתיב התם² טמא יהיה עוד טומאתו בו א
אף כאן עונש ואזהרה בשלמא ריש לקיש לא אמר
שה לא גמיר אלא ר' יוחנן מאי טעמא לא אמר
ההוא⁴ אזהרה לתרומה וריש לקיש אזהרה לתרומה
מאישי איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב ו"א
בורעו של אהרן הוי אומר זו תרומה ואידך ההוא
וריש לקיש האי בכל קדש לא תגע להכי הוא
ליה לטמא שנגע בקדש דאיתמר⁵ טמא שנגע במק
לוקה רבי יוחנן אומר⁶ אינו לוקה ריש לקיש אומר לו
רבי יוחנן אומר אין לוקה ההוא אזהרה לתרומה
בקדש מדאפקיה רחמנא בלשון נגיעה⁷ אזהרה⁸
קדש למקדש ואכתי להכי הוא דאתא ההוא מיבעי
קדש לפני זריקה דמים דאיתמר טמא שאכל בשר
ריש לקיש אומר לוקה רבי יוחנן אומר⁹ אינו לוקה ריש
קדש לא תגע לא שנא לפני זריקה ולא שנא לאחר
אינו לוקה רבי יוחנן לטעמיה דאמר¹⁰ קרא טומא
טומאתו לאחר זריקה הוא דכתיב ההיא מבכל קדש נפ
לקיש¹¹ בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל אתה אומר
אלא אזהרה לנגוע ת"ל בכל קדש לא תגע ואל הטמא
למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף¹²
נשמה ואי בנגיעה מי איכא נטילת נשמה אלא
בר בר חנה אמר רבי יוחנן¹³ כל לא תעשה שק

תורמה: **טמא שנע בקדש כו'.** תירוץ הוא דמתוך ר"ל: מדי
לא תבא ודרשין לקמן מה מקדש יש בזהויהו נטילת נשמה
נטילת נשמה והיינו אכילה שעושה עליה כרת דאילו בגניעה לוי
נפקא מטומאתו טומאתו והוא טומאתו עליו דכתיב בעושה קדש
בפ' שלישי (דף כה): יכול יהו חייבין עליו משום טומאה קודם וריקה
הימחר לטוהרים חייבין עליו משום טומאה שאין ימחר לטוהרים
ירש לקיט אף לפני וריקה: **הניא כריש לקיש.** דילין אזהרה לטמא
לוקין עליו. הו אהא לאשמעינן דאפילו למאן דאמר לאו הנייתק לע
הכחזי עליו עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו שנתק
ואם עשית עשה אחר והפטר לאשמעינן רבי יוחנן הו מילי בעשה
עשה שקדם את הלאו ואהא יכול לקיימו קודם הלאו אין זה

מזו א מיי פ"א מהלכות
כלי המקדש הלכה ד
והלכה ה סמג לארץ רנב
רנב:

י"ב ב' מ"י פ"ח מהלכות
אסורין ב' ז' הלכה ה'
סמג לארץ ק"א טו"ע
י"ד פ"ח ק"ד סעיף יד:
י"ח ג' מ"י פ"ח מהלכות
פסולי המוקדשין
הלכה י"ג:

י"ט ד מ"י פ"ז מהלכות
תרומות הלכה א'
ב ה מ"י פ"ח מהלכות
פסולי המוקדשין הלכה
י"ב:

כא ו מיי שם הלכה טז:

רבינו חננאל

וכי' אלעזר דאמר כל מקום
אישאיהו דאמר כל מקום
אישאיהו מרצא שני איש
וכי' ואחד נון המסמס
והסמס שמן המכסה
והסמס שמואל כשיש
המכסה והמכסה כל תשבו
מכיוון קדש וזה הנה כי
איראן וכתי' איש אשר
ליראן כמורו ואשר יאש
ממנו על ד' ונכרת מצוי
היה היר על הירוק
ועל הנהו על ד' כי הירוק
כלל כל כי האי גזנא
ולחוקין דארבן איש
איש שוכב את אשתו
זה גזנא את אשתה
מלמד שאם איש טמא
עד שרצא ממנה מדרה
עד שרצא ממנה בלא טמא
טמא זוהרתי מלמד
טמא זוהרתי מלמד

[illegible]

וְיִיחִיזֶנּוּ לַעֲמִידָה שְׁנֵימָה
וְהִנֵּשׁ אִשֶּׁר תֵּאֵכֵל כֶּשֶׂר
מִזֶּבֶחַ הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁר לֹהֶ
וְטִימָאֲתוּ עָלָיו וְאִינוּ רְאוּ
לְאִכְיִלָּה אִלָּא לְאַחֵר יִרְיָקָה
וְדָא לִפְנֵי יִרְיָקָה לִמָּה
לֵי מִשּׁוֹם טִימָא חִיפָּה
לֵי אַחֲרֵי לֹא נִרְאָה
לְאִכְיִלָּה. כֹּל לֹא תַעֲשֶׂה
שְׁקִדְמוּ עֲשֶׂה לִקְוָה עָלָיו

אחרי שומארו שומארו. מבי נאכל קודם בעומתל הגוף ויטמחלו עליו, וכתיב נביאלת מקדש עד שומחלו בו, מה ביאלת מקדש איכא אומרה ונא יטמחלו איהו כמתיחיה, אף שומחל הגוף ליכול קודם חיפוק לבי אומרה מהכא ויחייב ינא. אומרה לחרומיה. לקויה בן כל ינא טוכר, אינא טעולא ים איךר לעומתל איהו (יפומה עה) אן לא העומט שמש עד מלחא ינא שומחלו למחר כפרה: שומחלו: שריא שרה בינורא עד איךר. מוכרי ונקמול, ויחייב קדיי שומחלו טעמיה לבסס אן נאכלים לאה לבי כהני (יפומה עה). הורא אומרה לחרומיה דארתא. דארתא טעיה דקדא עד מלחא ינא טוכר, שמש שמש אינא טעולא ים איךר שומחלו בשערי לעתיה על ינא טוכר עלה ינא טעולא ים איךר ויטם ארעיה ואלד מלחא קרננה ומכרתי על אנע עד מלחא. שמשע אן שומחלו ימיה עד ואלתי שומחתי כפרה. שמש כפרה. ויטם שומחלן דארתא קדא בינמות בעתל ויכין בעכמותה מוכר אן ילפין מלקוד קדשי מניי אפלי בקי, אן מוחרין מן איהו דאמר קדא שומחתי שומחתי. אומרת שמש אן איכא ילכא קדא, אלמא אומרה משעורא ילפא, ויטם ואלחז ידקא איהו ולא שמש וידקא, נקדקמי נגמי דקדוקי רכב (יפומה עה): יטל ינא חיינ על מלחא טעמיה לפני דקדק דמסי. מלמד ינא בן טוכר ואל כל כפר ויפסא אן שמשע איהו שמשע איהו טעמיה עליו מלחא טעמיה. אן ימיה נקדקמי על חיינ עליו מלחא טעמיה (יפומה עה). תניא בוחזר דריש לקיש. אומרה לא קדא שמשע איהו (יפומה עה): אומרה לאורכל. כל אינא מלחא מלחא מן שמש טעולא ים איךר שומחלן עה. מה מקדש דבר שיש בו נגלתי מלחא. כנא למקדש שמש טעמיה (יפומה עה). ויכרתי (ע) מלחא. אן דרש דבר שיש בו אומרה בשמה. דארתא אכלת שומחלן שמשע בני דבר נבית אומרה בינמות. אומרה (יפומה עה) ויטם בו נגלתי מלחא. כנא למקדש שמש טעמיה (יפומה עה).

(א) גירסת רבינו בכל הסוגיא להיפך מגירסת רש"י וע' רמב"ן והעט"א: (ב) כ"ה גם בערוך ערך קם אבל נראה להאזינה דע"ס הוא וז"ל אבל הניח את העומר. ועי' רמב"ם בפי' המשנה ובחיבורו שמפרש דאיבא ביניהו אם לא ביטל בידים רק ממילא ע"ש:

לא משכחת ביטלו אלא למ"ד תני קיימו ולא קיימו א"כ היכי דייק
לעשה הכא לוקין דמשכחת ליה לא קיימו משכנתם למקדש שמה
דפי' דאי כפ"ה דפי' דקאי אעמוד והמזר קשה דכיון דכל ימיו
יבשאר לאו היתק לעשה לקי בשאל קיימו כשזוהירו ב"ד מ"מ הכא
ומיהו י"ל דלא מסתברא ליה להעדיפו ומשאר לאו היתק לעשה
: **במאי** קא מיפצי' כההריתא ספק דרבי יוחנן אית י"ל שמה
לקיס בטלו חייב כגון שלקת האם מעל בזנים ושחטה ללה לקי שמוס
סה פטור ולא לקי ו'הוי משכחת ליה התרחת ודאי כגון שהתרו
על אזהרתו ואפילו היא תליה בדבר כלאחריתן בשבועות (דף כח:
) אמר קיימו פטור לא קיימו חייב וז"ת (ו) לא קייס שילוט האם
שמה יקייס העשה וישלחנה תפק לאחר שנטעל וי"ל דהשאה מיהא
לומר שלא יקיימנה אם הוא עושה לעולם מה שהוא עושה עתה
בגזיר שיהי שותה לזרק ע"כ כל אחת (לקמן דף כא.) דלא הו
דא הו עובר דיש לנו לומר שמעולם יעמוד כמו שהו עכשיו ולא
ודאי עבר גמי יש לנו לומר דלעולם לא יקייס העשה והו התרחת
ה כל אימת דלא עשה שום דבר ולא ביטל שום דבר לא ילקה ופ"ה
ולא קיימו כריס לקיס דודאי בטלו ולא בטלו מסתברא טפי ולא הוצרך
לא אבה רשב"י אומר פטור דהוי התריתא ספק. ואם תאמר תנאי
אחא ספק א"כ הכא גמי לא הוי התרחת ספק ויש לומר (ו) מ"מ אינו
ועובר אמרין דיש לנו לומר שלא נשאל כאשר אינו נשאל עכשיו:
א

אי

מן.

מסורת הש"ס

[illegible]

ו. ולא תחזירו ממנו עד
בקר ותחזרו ממנו עד
בקר באש תשרפו:
שמות י"ב
ז. לא תעשק את רעך
ולא תגזול לא תלך
עקלי פתח אהרן עד
בקר:
ויקרא י"ג
ח. ויהי כי יחטא ואשם
והיטית את הגזול אשר
גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון
אשר הפקד אתו או את
האבדון אשר מקצא:
ויקרא י"ד
ט. כי תחשבו ברכי
מטאת מאומה לא תבא
אל כיומו לעצט עבט:
דברים י"ז
י. תשב תשיב לו את
העבט בלתי השמט
ושבב בשללתי וברכך
לפי הנהיג עבד לפני
אלהיך:
דברים י"ז

גם"א רמלה קם ליה
בדרבה מיניה. קשה לי הא
משכת דהיתא עריפה
לחיו חיוב מתה ומכל
מקום נפשוטו היה החיוב
עליו דלא יוכל לשלח
ולעשה דלא תהיה לאשה
ולע"ז תוס' ד"ה א' וכו'
בין דהרבה שלא
במחזקין. קשה לי דמי
משכת במיד ולא אחרו
ביה:

(ה) נִפְרָא אִיז' יוֹמָן
אֹמַר הִיָּה ר' יְהוּדָה
(ז) מִכּוֹס רִנִּי יוֹסִי הַגִּלְגִּלִּי:
(ח) שֶׁם אִיז' יוֹמָן עַל
אִין לוֹ: (א) רִשְׁ"י אֵל
דַּעַת רַבִּים שְׂמַחָא בַּה עוֹן.
יִצ' דִּבְלֹא עוֹן לֹא מִנִּי
לְהַדְרִיךָ דְּהֵא מְחוּסְבָּר לֵה:
(ט) תּוֹבִים' אִין דִּקְטֹלָא
(י) שְׂהִרְגָּה בְּצוּגָה. יִצ'
פִּי וְלִמְלֵא סִיל' חִיבִי
מִימֵת שְׁמוֹנִין חִיבִין
מִלְקֻת עֵרִין פ' אִלִּי נַעֲרֹת
סוֹף עֵרִין לִי:

דהוי התראת ספק וכי מתריה ביה אכלהו היום פן תעביר על השבועה, שמה יעבור שמה לא יעביר על התראתנו, דעדין יש שהיה ביום (פסחים סג:) ואין המתרה יכול לכוין שיעבור

משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ר"ל אומר אינו לוקה משום דהוי התראת ספק וכל התראת ספק ^א לא שמה התראה ותווייהו אליבא דרבי יהודה דתניא ^ב ולא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר וגו' הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה ר' יוחנן דייק הכי מעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראה ור"ל דייק הכי מעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ור"ש בן לקיש נמי לא ודאי התראת ספק הוא סבר לה כאידך תנא דר' יהודה דתניא ^ג הכה זה וחזר והכה זה קילל זה וחזר וקילל זה הכה שניהם בבת אחת או קילל שניהם בבת אחת חייב רבי יהודה אומר בבת אחת חייב בזה אחר זה פטור ורבי יוחנן נמי הא ודאי לאו שאין בו מעשה הוא סבר לה כי הא ^ד דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יצחק א"ר יוחנן ^ה ר' יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי ^ו כל לא תעשה שכתורה לאו שיש בו לוקין עליו ^ז חוץ מן הנשבע ^ח וימימור והמקלל את חבריו בשם קשאי דרבי יהודה אדרייגה ואי לר"ש בן לקיש תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אי לרבי יוחנן לא קשאי הא ידיה הא דרביה ^ט תנן התם הנוטל אם על

לאו שאין בו מעשה. אכלת ספק שמה התראה משום לאו שאין בו מעשה עשה לוקין עליו: ותרומה וטעור לנמוקי לאו לעשה וכל ספק היא ולאו שאין בו. ר' יוחנן דייק מינה אכלת ספק שמה התראה מינה אכלת לאו שאין בו ענין עליו ולקמיה: פריך יכיל למדיק מינה: הא ספק ספק היא. הך דנותר נמי מינה התראה ספק ה: כי איך ספק. דלמרא שון ספק נון ו' לנחרות וזכא זה צניי התראות כל חדא התראה ספק: בהתראה אחת בתוך כדי לה התראה ודאי דממה יבייחיה אצורה. **בשם מנשבע** לה לאת חירו בשם. של מאה מפרש בתמורה ב"ק) אלא דלעיל נמי נשבע הוא ליה ר' יוחנן משום לאו נשבע בדאית מוקמינא לה נשבע דזבר שאין בו נשבעה לצעבר כגון אכל או לא אכלתי ואכל ולא אכל לא לקי וטעמו וטעמות ובתמורה [ב:] מקראי: **יהודה אדרבי יהודה.** ר"ש. דקשיא ליה התראה מאי אליבא דר' יהודה: דקשיא ליה לאו שאין בו ידיה והא דרביה. לר' שאין בו מעשה לוקין עליו שאין לוקין עליו משום. **לוקא ואינו משה.** (מ)מיתקרא משמע לא תקח לחנה קודם לקחה ואע"ג לא תקח לאו למימרא שלח וניהו לא שניק לאו שקדמיה עשה הוא: שקברי שלח אחר לא דכתיב והוא ליה ניתק לקחת שלח: זה הכלל כל עשה בו. אין לוקין עליו. העשה ויפטר: א"ר יוחנן ר' כולומר משל ואינו עשה שלח לוקא ורבי יוחנן ועלו אית ליה ומשמע ליה מי משלח לכשיירא ואינו עשה בידים והיינו דקאמר כו' כלומר אע"ג דקמתי כו' דלמא רב' דמשה כל מלות שיש בה קום עשה שות

הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלם הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום ע' ^(ט) אין לנו אלא זאת ועוד אחרת א"ל ר' אלעזר ואשכח דתנאי ^א אונס שגירש אם ישראל ה' הוא לוקה ואינו מחזיר הניחא למאן דתני דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח ביטלו ולא ביטלו היכי משכחת לה ^א וי' אמר רב שימי מחזנא ^ב כגון שקיבל לה קידור שליח איהו קא מבטלא ליה אי לא שוויתין ^א היא אלא אמר רב שימי מנהרדעא כגון דר' שהורד ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד ^א מדריה לה על דעת רבים דאמר ^א אממר ^א לו הפרה ^א על דעת רבים אין לו הפרה ותו לי' ^א פא"ה גול דרחמנא אמר ^א לא תגזול ^א והש' אמר ^א לא תבא אל ביתו לעבוט עכומו ^א השב' משכחת לה בקימו ולא קיימו וביטלו ולא ב' אין לוקה ומשלם מתקוף לה רבי יורא הא

לנו בצוקן שזה לור שיהא
על ידי ציטור העשה דאילו
ה: הניחא למאן דנטי. ל
בשילוח הקן משכחת ל
מיה. וכי כל הימנו שמתקד
שמא זה עון (א) שאסור
: משכון. משכחת לה ציט

[illegible][illegible]

מיניה. ואם מתה א"כ לא בטלה חיבה
דקטלה ומ"מ לא היו קם ליה דדרבה
(ו) וי"ל דא"כ היינו כמו מתה מאליה
מכיון כך הקשה משי"ח ומיך:
בגון שהדירה בריבם. פי' הקונט'
שנאל ע"ן ששקורה לו
הדירה ולא נראה דא"כ אינו מזה
לקיימה אלא נראה שהדירה בלא
שום עון וספיר חל עליה בגון דאמר
קודם תשמיץ עלי כדאיחא בנדרים
(דף פא:) **והא** ביתא העבט
העביטנו לא תבוא אל ביתא השב
תשיב לו ובמשכנת זה ב"ר. וא"ת
היו עשה שקדמו לאו דהשבת העבט
שיך קודם שיעבור ליהך אל ביתו
לעבט עבטו דנשכטו ברושט שיך
השבת העבט (ו"ל דדרשינן בפרק
אלו תצלות (כ"מ לא): מיתריל דהשכ
תשיב דקאי למשכט שאלו ברושט
א"כ על כרחך שיך עשה דהשכ
תשיב לו לאחר שעבר כדאמרין
לעיל אם אינו ענין לפניו תהנו ענין
לאחריו: **התם** איתא בתשומין.
כשעדינו ומיין איתא הלכך לא
משכנת ביה בטלו דכל אימת דיש לו
ממון לא ילקה ויש ספרים דגרסי
ואינו לוקה ומשלים כלומר הכא על
כרחך אינו לוקה הואיל ומיפטר
בתשומין אבל ליכא לפירושי דתיתי
לא שעדינן ויהי מלקות ממון משום
דז ערשמו וליהך משלים ואינו
לוקה דזה אינו מדא דא"כ אדרבה
יש לנו לומר ילקה ולא ישלם דב'פ'
אלו נעדרות (תשובות דף ג:) אמר ר'
יוחנן דהיכא שמיני ממון ומלקות
מילקא לקי ממונא לא משלים ועוד
מלכ"כ

חכ"א ימשלח ואינו לוקה זה
הוא אין חייבין עליה א"ר יוחנן
היבא א"ל לבי תשכח נפק דק
מחזיר ואינו לוקה ואם כהן
קיימו ולא קיימו אלא למאן
הקן משכחת לה אלא אונם
קטלה קם ליה בדרבה מיניה
מן מאחר אמר ר"ב אי שוויתיה
שליה כל כמיניה ולא כלום
הדירה רבים הניחא ל"מ"ד
ש לו הפרה מאי איבא למימר
לכתא יגדר שהודר רבים יש
והא איבא (סימן) גו"ל משכ"ן
ב את הגזלה משכון דרחמנא
תשיב לו ^ההעבוט כבא השמש
ולו התם כיון דחייב בתשלומין
יבא משכונו של גר ומת הגר
התם

ה פטור חלל זו ועוד אחרת דמשכחת
 קסא. אף כהן תלה פטורו של מלקות
 אף אחר ציצולו. לוקה היכי משכחת
 מיניה. מיתה ואין בו מלקות: כל
 סכמ גיטין בהשולל גט (ז: לה): על
 מצות לא תעשה שיש בה קום עשה
 גר ואין לו ירשין ליתא בתשולומין:
 חסס
 ה לוקין עליו והדר חני כל לאו שאין בו מעשה איין לו
 מה אין לוקין עליו. וכן פריך רש לקוש בההראת ספק
 על הבנין ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח וכו"א
 אף חייבין עליה. ואין יוחנן ואין אין לו אלא ומה עמי
 הוא מחייב ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחייב
 לנטול אם על הבנים. אלא למאן דתרי בשולא ולא כי
 גבי אונס היכי משכחת לה בדשולא או קטלה לאית
 דהמלתא ודאי (חולין פג:). דהמלתא ודאי המה בו
 לוקה ואינו משלח. ואשכח דקדב רב (חולין קסא)
 קסא שכל אחר לקותה משכח ולא שניחא לעשה
 והלא דתרי בעול ואלו בעול. בני דר' שמעון אומר
 לו ויחמנו לו הכי אנו מצריין אומר על שמיחא
 ויחמנו לו הכי אנו מצריין אומר על שמיחא

כו א מתי פיי מלכי
 קרנ פנה אל ה' ו
 וסיה' מל' פסול
 המקדשם הלכט ע'
כז ב מתי פיה מל'
 סטערדין געווען
 ונדר אלפס געזעט סוף
 פ' ד' ע' [א.א.]
כח ג מתי ס' הלכט ע'
 ונדר אלפס עס:
כט ד מתי פיה מל'
 שטעטס הלכט א סוף
 עשן ס' טוועט פיי מ'
 נרס עש' ע'
ל ה מתי פיה אלפס געט
 הלכט א ווען נדרים
 נעטן מלכטס סטערדין
 אל ד'
לא ו מתי פיי מל'
 געווען א סוף
 לארין נר טוועט פיי מ'
 נרס עש' ע'
לב ז מתי ס' טוועט עס
 עש' אל ע'
לד ח מתי פיה מל'
 סטערדין אל ע'
 וסיה' מלכטס וס' מ'
 געטס אל א וס' מל'
 נדרס הלכט א וס' מל'
 חרומות הלכט ו וס'
 מל' חובל אל ע טור ח'מ'
 מ' ע'

והוריהו אליבא דר' יהודה דתניא ולא חותירו ממנו עד בקר בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה. ר' יוחנן דייק הכי טעמא דבא הכתוב לא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ספק שמה התראת. וריש לקיש דייק לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. ואקשינן לריש לקיש והא התראת לאו הוא שמחייבו לו לא

ותהיו תחנך שלא ידעו
אם יתור שיפנו ולמה
ואם טעמם דבר הכתוב
לא לא הכתוב חייב.
ופרקי ריש לקיש דאמי
(באידל דל כר) [באידל]
תנא דר' אבהו דהתני
כענין מי שגזר שהיה
זה שחתה ג' חודשים
ניסת וילדה ואין ידוע
אם בן שי לאישן ו
לא לחיות ועמד זה
הילד ונתנה לו וזה הנה
זה קילל זה וזה קוּלל
זה כי יתורה אמי
בבת אחת חייב שאת
הוא מבין. בזה הנה
פטר שמעון כשחנן בו
ואמרם לו אל תכה
זה שאם תחזיר ונתת
האחר תחייב נמצאת
היתרה וזה ספק שיתן
שלא ידע ושל אמי
האחר ולא תחייב וכל
זאת גונאת בהרמאס
פטר. ואקשילן וזה
לא נזכר לא שאין בו
מעשה אחר אמאי תנא
יתרה טעמא דבר הכתוב
לא לא הכתוב חייב.
ופרקי ר' יוחנן דאמי
אדאמי ר' יתרה השום
ר' יוסי גלילי כל ר' יוסי
חששו שבתורו שי לא
מעשה לוקי עליו חזק
כל מעשה אי קרין חזק
מן הנשבע ומימי והמקלל
אח צדור בשם. אי חייב
קשיא ר' יתרה אדאמי
יתרה בבת תני טעמא
דבר הכתוב לא ידע
קני עליו. ופרקין הא דידע
אמי תנא ויתרה ר' יתרה.
שכלו ואני לוקי. זה הכלל
זה חרות נפק ר' אלעזר קד
ואמרם גנאי לאישן דתני
שלא בשלמא בן שמואל
תתקם קני ליה (והשאר חסרי):

(א) חיר ד. שנועות כא: כד.
מעילה יח. (ב) שנועות ג:
פסחים פג. פד. (ג) חולין
קמח. לעיל טז. (ד) וני
בתוספתא פ"ד. (ה) קמן
יח. (ו) חולין קכ: פסחים לו:
יבמות עג: מעילה טו.
(ז) דבריהם כו. (ח) דבריהם
יב. (ט) ודף טו. (י) שמות
יב. (כ) דבריהם כג. (ל) גיל
ממנוחא. (מ) ווע"ע בחוס'
חולין לו: ח"ט מ"ט דרכן.
(נ) רש"י ר"ל

מוסף רש"י

[illegible]

ועליו שם יצא הכר מותר
יש על כרחק לפי שזריך
יליתנה לכהן שהיא צמיתה
ולאכלו: רבן סברי ודאי

אקורא את השם ואי
לאו כהא קא מיפלגי
ומר סבר ודאי אינו מ
הכי אדמיפלגי בספיי

"קורא את השם ואינו צריך להפריש מא
 לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ודאי טובלו
 ומר סבר ודאי אינו טובלו אמר ליה אביי אי
 הכי אדמיפלגי בספקין ליפלגו בודאי אלא
 דכולי עלמא ודאי טובלו והכא בהא קא
 ממיפלגי מר סבר לא נחשדו עמי הארץ על
 מעשר עני של דמאי כיון דממונא הוא
 אפרושי מפריש ורבנן סברי כיון ^[א] דטריחא
 ליה מילתא לא מפריש: אמר יאכל מן
 הטבל וכו': אמר רב כיבי כמור רבי שמעון
 בן לקיש מחלוקת בחטא אבל בקמח דברי
 הכל כזית ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן

ורבנן בריית נשמה חשובה חיה לא חשובה. תימה דפסק ר' הגשה (חולין דף נז. וטז) וסס) אמרין שאני גיד דבריה הוא וולא בטיל ואע"י דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דבריה הוא וכיון דלתיא מצריית נשמה שפיר הואי ברייה ולא נראה דהא נצלה דקא אחי מצריית נשמה ואפע"כ לא הוא בריה אלא על כרחך העטם תלוי דכל שאובד שמו כשנתקד הוא בריה וניתא מנבילה שאניי אובדת שמה שלפפמיס אף כשנתחכה קורין אותה נבילה ולכן לא הוא בריה אבל גיד אובד שמו על ידי שנתקד אבל ק"מ לי טמא קאמר הכא בריית שפירא חשיבא ליה טלימא דלדבריו דר"ש (ב) אמר לדין אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוא בריה אלא לדיק דבריה הוא אחרי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דבטלה: דלמאי

לקיש במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו תנן אמר להם ר' שמעון אי אתם מורים לי באוכל נמלה כל שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתא אמר להן אף חטה אחת כברייתא חטה אין קמח לא לדבריהם קאמר להו לדידי אפילו קמח גמי אלא לדידכו אורו לי מידת דחטה אחת כברייתא ורבנן: בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה ^ברבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם יקדשי קדשים חוץ לקלעים יקדשים קלים וימעשר שני חוץ לחומה והשובר את העצם בפסח המטורח ה"ו לוקה ארבעים אבל המותיר במטורח והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים ^ההנוטל אם על הבנים ^ורבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה ^זזה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ'** אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתא אבל חכמים אומרים ^אבכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתא הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מהי ר' שמעון דתניא ותרומות ידך אל בכורים אמר רבי שמעון מה מאזר ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה ועדכתיך זו תורה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל בתורה ובשלמים לפני זריקה שהוא לוקה ובכורות זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתורה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה בקרך וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתורה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה נדריך זו עולה אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתורה ושלמים אם לאחר זריקה ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב

יהי כי ממתניתין דקרייה מעבכא בהו: מאי ר' שמעון. היכא שמענא ליה דלאמר הכי: וסומא
הוא שפירשנו מעשר דגן ומירושה ויהרץ ובכורות בקרן ואילן וכל מדריך אשר תדר ינדבותך
ממקסיפה לרשיה דאי הוה דרש ליה מרשיה לקסיפה לא מדרש ליה כי האי גוונא ולקמיה
דלכמי (דברים טו) ולקח הכסף הטוב מידך: אם לאוכל. בכורים חוץ לחומה לאסור כדמשמע
וחומר ממעשר הקל. שהרי כתיב בתלמוד המקרא מעשר דגן. ולקמיה מפרש מאי חומר
חרמי אודי לאי דאזי חטוי ענין חוץ לחומה מהו ענין לאיסור אחר השליש להם: לפני זריקה
מהו מהו ענין לכך שהוא איסור הממור שאמה יכול לתמו לענין לאו שזו אחריה מפורשת
במצות ישפך והדר והבשר תאכל [פסחים עז:] קל וחומר מסודה ושלים. ולקמיה מפרש מאי חומרה
היא שהוא נוקם. אם זו הוא שאין בכבוד נאכל אלא לכהנים וזו היא אחריה ובמקום אחר עשה הוא
ויהיה לך וגו' (במדבר יח): אם לאוכל לאחר זריקה. והוא זה קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש
עיס. ולאחרת עשה מיזני זה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בזהר אלא מועד:
לאוכל

סדר א מ"י פ"ט מהל'
 מעשה הלל: ה'
סדר ב מ"י פ"ז מהל'
 מלכות אסורות ה'
 כמנ לאון קלב טו"ע
 י"ד סי' ק טע"א: ה'
סדר ג מ"י פ"יא מהל'
 מעשה קרנות הל' ה'
 כמנ לאון טס: ה'
סדר ד מ"י פ"ג מהל'
 מעשר שני הל' ה'
סדר ה מ"י פ"ד מהל'
 קרבן פסח הל' א'
 כמנ לאון טס: ה'
סדר ו מ"י פ"ה מהל'
 חגיגה הל' ה'
סדר ז מ"י פ"ו מהל'
 גובה הל' ה'
 שחטת הל' א' כמנ
 לאון פ"ט טו"ע י"ד סי'
 רלב טע"א: ה'

נג כ מ"י סס ה"י ז
 ופטר' מהל' סוהדרק'
 ה"י ד ופ"ח ת"י ד ופ"ח
 מהל' נערה הלכה ופ"ח
 מהל' מתנות עניים ג:
 נד ל מ"י פ"ג מהל'
 נדו"ס ה"י ז וה"י ד
 סמנ לארץ רס:
 נה מ"י פ"ח מהל'
 מעשה קרנות ה"י ד
 סמנ לארץ שסד:
 נז מ"י פ"ח מהלכות
 נדירות ה"י טז סמנ
 לארץ שמג:
 נח מ"י פ"ח מהל'
 מעשה קרנות ה"י ד
 סמנ לארץ שסה:

תורה אור השלם

1. לא תוכל לאכל
בשעריך מעשר דגנך
והישרש ויצחקך ובכרת
בקרר וצאנך וכל נדריך
אשר תדר ונדבתיו
ותרומת קדך:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קדשים
וכו' מעשר שני הוא חנוא:
(ב) תוס' ד"ה ורצנן וכו'
לדבריו דר"ש קא אמרי
וכו' אודי לן מיהא:

הגהות הגר"א

[א] נב' דעריחא. ז"ל
דקניא:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

דלמאי דסבירא ליה לרדיה מסרם ליה לקרא ודריש ליה. דלמאי היה דורש המקרא כסדרו לא היה נפקא ליה מקרא כדדריש השתא דכפ"ה ואם תאמר אחי אמאי משנה לר' שמעון בן אדרבה קשה מנלן למדרש דשפיר קדריש דעל כרחק בכור לא אחא לקודם זריקה אע"פ שנתב קודם לתודה (א) דמכל מקום אי להכי אחא לשתוק מניה וילפינן ליה שפיר מתודה שנתב נסוף כך נראה למשי"ח וכדפריש בתוספות דעל כרחק תודה אחי לקודם זריקה דאיסורא אחרינא ליכא לאוקמא בה דליכא לאוקמי (ב) (ס) (צ) אחר זריקה דשרי לזרים והלכך ליכא למימר דמוקמינן בכור שנתב קודם לפני זריקה דלמי נקל וחומר מתודה (א) וכולהו דמסתבר דהא מכל מקום על כרחק כריך לאוקמי תודה לפני זריקה אע"פ (י) דחד גד חמור הוא אצל עולה מכל מקום לא אחא אלא להכי כדפריש ואם כן סוף סוף משמע (יז) צבור: **איסורא** בע"א.

אחא תודה (א) אחי לקודם זריקה דאיסורא אחרינא ליכא לאוקמא בה דליכא לאוקמי (ב) (ס) (צ) אחר זריקה דשרי לזרים והלכך ליכא למימר דמוקמינן בכור שנתב קודם לפני זריקה דלמי נקל וחומר מתודה (א) וכולהו דמסתבר דהא מכל מקום על כרחק כריך לאוקמי תודה לפני זריקה אע"פ (י) דחד גד חמור הוא אצל עולה מכל מקום לא אחא אלא להכי כדפריש ואם כן סוף סוף משמע (יז) צבור: **איסורא** בע"א. אחא כבוליה (א) דהרבה אזהרה לכל חד וחד והיו בדבר חדש היינו איסורא בעלמא אצל עיקר דמלקות דכל חד וחד אחא חוץ לחומה ואמי ק"ו דר' שמעון ומגלה כבוליה איסור בכל חד וחד כדפריש צבורים עד שלא קורין וצמודה עד שלא זרק ואם תאמר ומנלן לר' שמעון לפרושי איסור חדש כהו הא נריכא למלקות חוץ לחומה ומאי קאמר צבורים חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אלא לא חכמו לאכול עד שלא קרא עליהן הא שפיר אינטריך למלקות דחוץ לחומה וכן לכולהו יש לומר דמסתברא ליה לר' שמעון דכל קרא אחא לפני דברים לאחיי איסור חדש וגם לאחיי נמי למלקות חוץ לחומה והכי קאמר אס' ללמדנו צבורים איסור לחוץ לחומה הרי קל וחומר ממעשר אלא לאוריי איסור דעד שלא קרו וגם נמי אחו למלקות לחוץ לחומה והא דקמי צמודה ושלמים אלא לאכול לפני זריקה לוקה לאו דוקא לוקה אלא איסור בעלמא וצבוליה לוקה לאו דוקא ופריך והא אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה כי לר' שמעון לוקה חמש חד משום חוץ לחומה דלמי נקל וחומר ממעשר וחד משום לאו לפני זריקה כי אלמא דר' שמעון מלקות קאמר ולא איסורא ומשי מאי חמש חמש איסורי וליכא מלקות אלא אחו למלקות לחוץ לחומה והא אפ' תנן אלו הן הלוקין פירש הקונטרס וקמי צבורים עד שלא קרא עליהן וקדשי קדשים חוץ לקלעים מה שהוכר צבונטרס קדשי קדשים קשה דמזה לא משני מדי כדפריש הקונטרס גופיה דמסקנא לר' לפרש דהש"ס לא פריך אלא מצבורים דמקדשי קדשים לא פריך הש"ס דהתם איכא אזהרה כמו שאפרש

במשך צדה טרפה כדפי' הקונטרס צמון (א) אצל מקדשים קלים לא פריך הש"ס דהתם עיקר מלקות איכא מפשטיה דקרא בלא שום ייחור מכדי כתיב והאשם שמה לכתוב לא תוכל לאוכלם וקאי אקרא דלעיל שהם מפורשים צו הלכך לאוכל חוץ לחומה לקי לא (א) בעי קרא שהרי כולן מפורשים צו ולכך לא היו לאו שצבולות מהדר פרושי בכל חד למה לי שמע מינה ליחודי לאו לכל חד וחד כאלו כתוב בכל אחד פעם שניה לאו דחוץ לחומה וכיון דלמי ענין לו תנהו ענין לדבר אחר הלכך צבורים לאכול עד שלא קרא עליהן אחא וכן לכל חד וחד למילתיה לדבר חדש ואם תאמר בכל הקדשים הכתובים ככאן דיין אס' תתן הללו ענין למלקות לפני זריקה כבולין חוץ מצבורים אע"פ דילפינן מקל וחומר אין מזהירין מן הדין דבשלמים ותודה ע"כ כריך לאוקומי קודם זריקה דלא שייך צהו איסור דצבורים ופרש"י אין הכי נמי דהא (א) דפטרין לכולהו אינטריך באוכל לפני זריקה והא דר' שמעון מפרש לצבור לאזהרה לאכול אחר זריקה איסורא קאמר מחטאת ואשם דחמי חוץ לקלעים לוקה היינו משום צהו צדה טרפה לא תאכלו הוא דנפקא דלוקמן ולוקה חמשה דאמר רבא חמש איסורי קאמר וצריך לומר הכא כדפרישית לעיל דרמינן ליה לר"ש דבכור אחי לאזהרה דאיסורא לאחר זריקה והא אינטריך ללקות לאכול (א) חוץ לחומה לפי שאין עונשין מן הדין אלא משמע ליה דלאו דבכור ודכולהו אחו לפני דברים חדא לאיסור וחדא למלקות לפני זריקה ולכך אמר ר"ש דלאו דבכור לא הוצרך לאיסור לפני זריקה דמקל וחומר דתודה למדנו אלא איסור דלאחר זריקה וכן בחטאת ועולה ע"כ ועובא קשה דמנא ליה הא לר"ש דאזהרה דכל חדא אחו משום איסור ומלקות דהא אזהרה דצבורים לא אחי אלא למלקות צבורים דעד שלא קרא ולשום איסור חדש לא אחי ותודה נמי לא אחי אלא למלקות לפני זריקה ומנליה דליין אחו שביטל איסור חדש בדכל חד אימא דלא אחי אלא משום מלקות לפני זריקה גרידא ותו מאי קאמר צמודה וצבוליה אי לחוץ לחומה קל וחומר ממעשר היה לו לומר דמגופיה (א) אחא דמאי למכתב לא תוכל לאוכלם דבשיל זה לא היה לו למדור ולפרש ועוד קשה ללישנא דר"ש דאמר אלא לאוכל מצבור אחר זריקה שוקה ואינו אלא איסור בעלמא ועוד קשה דכיון דהא דמרינן איסורין (א) בעלמא הוא כדפריש הקונטרס

לאכול עולה. אפי' לאחר זריקה ואפי' כהן שהוא לוקה ואזהרה עשה אשכחן צה בעלמא (א) וזכרו בני אהרן וגו' כליל היא ולא לאחיה: דילמא אימיה כר' שמעון תיליד. כל שאמו יולדת תצק רחמים יהי רצון שיהא כר' שמעון: ואע"פ דאין ביה פירכא.

למילתיה כדמשכח פירכא צבוליה ואילו: צבורים מותרים לאונן לר' שמעון צינמות צפרק הערל (דף עג:): אונן. יום מיתת מתו: **עונן כסף** לורה. לפדיונו דכתיב (דברים יד) ורתם הכסף בריך דבר שיש עליו לורה (א): בכור אינו טעון לא סמיכה ולא נסכים כדמנן צממות צפ' שמי מדות (דף צג:): **אלא מאי היא דילמא אימיה כר'.** האיל ואית פירכא למילתיה מהו שצמו: **דלמאי דסבירא ליה מסרם לקרא ודריש ליה.** לפי דעתו שהחומרים שהוא מוצא צבוליה שהוא מוצא חמורים נראין לו חומר סרס את המקרא לדוישו צהפך למנא איסורין שנתב שאם דרשו כסדרו לא היה יכול ללמוד ממנו האיסורין הללו בכל אחד ואחד שאם דרש תחלה וצבורות זה בכבור וזי מה צא ללמדנו אס' לאכול חוץ לחומה ק"ו ממעשר אס' לאכול לפני זריקה ק"ו מתודה ושלמים אין זה נכון שעדיין לא מנא צמודה ושלמים ועל כרחו היה כריך לומר הא לא צה ככתוב אלא לאכול מן הכבור לפני זריקה שהיא לוקה ומעתה אין לו אזהרה לאכול ממנו לאחר זריקה והוא זר וכן צבולין זה אחר זה: **וכי מזהירין מן הדין.** דקאמר אס' לאכול חוץ לחומה קל וחומר ממעשר כי ומו אס' לפני זריקה קל וחומר מתודה (א) דלמא כוליה לחוץ לחומה אחו ודקאמרת קל וחומר אין מזהירין מן הדין ואין כאן אס' אינו ענין: **ואפי' למאן דאמר כר'.** דהא ר' יתחקי' דאית ליה בצינמו צה אצוי וצת אחו עונשין מן הדין וגבי אזהרה איכא קרא יתירא: **איסורא בעלמא.** האי דקא מייית צבוליה אזהרה בק"ו לאיסורי בעלמא קאמר ולא למלקות: **זר שאכל מן הסעולה כר'.** דוקא זר קאמר ואע"פ דכך לגבי עולה זר הוא הכא זר דוקא קאמר דאי כהן צהר ליה חד לאו דהא חמש דקאמר חד משום חוץ לחומה דלמי נקל וחומר ממעשר וחד משום לאו לפני זריקה דלמי נקל וחומר מתודה ושלמים וחד משום זר גמור אפי' לאחר זריקה דלמי נקל וחומר מצבור וכ"ש לפני זריקה וחד משום אוכל חוץ לקלעים דלמי נקל וחומר מחטאת ואשם וחד משום דלוקמן ולוקה חמשה דאמר רבא חמש איסורי קאמר והקלעים וכל שכן זר חוץ לקלעים וחוץ לחומה אלמא לוקה חמש: **משום חמשה איסורים.** קאמר ולא ללקות עליהן: **והאנן סנן אלו הן הלוקין.** וקמי צבורים ואוכל קדשי קדשים חוץ לקלעים: קרא

דלמא כוליה לחוץ לחומה אחו ודקאמרת קל וחומר אין מזהירין מן הדין ואין כאן אס' אינו ענין: **ואפי' למאן דאמר כר'.** דהא ר' יתחקי' דאית ליה בצינמו צה אצוי וצת אחו עונשין מן הדין וגבי אזהרה איכא קרא יתירא: **איסורא בעלמא.** האי דקא מייית צבוליה אזהרה בק"ו לאיסורי בעלמא קאמר ולא למלקות: **זר שאכל מן הסעולה כר'.** דוקא זר קאמר ואע"פ דכך לגבי עולה זר הוא הכא זר דוקא קאמר דאי כהן צהר ליה חד לאו דהא חמש דקאמר חד משום חוץ לחומה דלמי נקל וחומר ממעשר וחד משום לאו לפני זריקה דלמי נקל וחומר מתודה ושלמים וחד משום זר גמור אפי' לאחר זריקה דלמי נקל וחומר מצבור וכ"ש לפני זריקה וחד משום אוכל חוץ לקלעים דלמי נקל וחומר מחטאת ואשם וחד משום דלוקמן ולוקה חמשה דאמר רבא חמש איסורי קאמר והקלעים וכל שכן זר חוץ לקלעים וחוץ לחומה אלמא לוקה חמש: **משום חמשה איסורים.** קאמר ולא ללקות עליהן: **והאנן סנן אלו הן הלוקין.** וקמי צבורים ואוכל קדשי קדשים חוץ לקלעים: קרא

(א) ונחמס קו: ענין עונשין מן הדין ע"י עזר כסדרין נה. וי"נ. (ב) וצ"ח חו"א. (ג) ונכ"א נפק: ושלמים. (ד) ונכ"ח חו"א. (ה) צ"ל מר וי"א כדפי' (א) גירסת רש"י דידע הוא אצל עולה ואיך סוף סוף כי (א) כי רש"י וגו' רש"י וי"א לפי זריקה.

הגהות הב"ח

(א) חס' ד"ה דלמאי וכו' קודם לתודה דאי להכי כ"ל יתיב דמכל מקום נמחק: (ב) ב"ד דלמא לאיקומיה לאחר זריקה דהא שרי לזרים כ"ל ויחית צה נמחק: (ג) ב"ד נקל וחומר מתודה ודכי מסתבר דהא: (ד) ב"ד סוף סוף משמע דבכבור אחא לאחר זריקה הס"ד: (ה) ר"י איסורא כי צבוליה פ"י הא דמרינן וכו' בכל חד וחד בדבר חדש צבורים עד שלא קרא וצמודה (א) ב"ד כדפי' הקונטרס צמון ומקדשים קלים נמי לא פריך כ"ל יתיב אצל נמחק: (א) ב"ד חוץ לחומה לא צריך קרא שפיר חוץ לחומה ויחית לקי נמחק: (א) ב"ד אין הכי נמי דהא דרשינן לכולהו אינטריך לאכול לפני זריקה וצממות ואשם דקמי חוץ לקלעים: (א) ב"ד דמגופיה דקרא אחא דמאי: (א) ב"ד ועוד קשה דכיון דהא דמרינן איסורין דבעלמא הוא דקאמר כדפי' הקונטרס לעיל כ"ל יתיב פ"י דאכיל בכל חד עשה תודה שמעין מקרא וזם וצריך יספק ויבשר מחלל וצבור חטאת ואשם ועולה כדפריש צמון זה:

מוסף רש"י

וכי מזהירין מן הדין. מדקל קל וחומר לאוקמיה בכלי צמון וצבור חו"א.

נה א מ"י פ"ח מהל' מעשה קרנות הל' א מנא לאין שאל: נב ב מ"י פ"ג מהל' ציבורים הל' א: ס ג מ"י פ"ג מהל' מעשר שני הל' א שמה לאין קדש: סא ד מ"י פ"ד מהל' מעשר שני הל' ט:

1. וּבִבְחֹתָם וְשֵׁמֶה
עֲלֵיחֵם וְחִבֵּיחֵם וְאֵת
מַעֲשֵׂיחֵם וְיִבְחֵם וְחִבֵּיחֵם וְאֵת
דִּבְרֵם וְיִבְחֵם וְחִבֵּיחֵם
וְיִבְכְּרֵם קִרְבָּם
וְנִאֲמָנָם: דְּרִיבֵם יֵכֹ
2. אֲוִילֵיכֶם שֶׁנֶּלְפִי יֵכֹ
אֲלֵיכֶם וְשִׁמְרֵתֶם כֵּן
מִשְׁלַח דִּבְרֵם אִתָּם
וְיִבְחֵם יִבְכְּרֵם בִּרְכֵּךְ יֵכֹ
אֱלֹהֶיךָ: דְּרִיבֵם יֵכֹ
3. וְאִכְלֵם אֶת אִשְׁרֵם
כִּפּוּר בְּרֵם לְמֵלֵךְ אֵת
לְקֹשֶׁת אִתָּם חֹךְ לֹא
אִכְלֵם בִּי קֶשֶׁת וְאֵם:
חֹךְ רִמְיָהוּ מֵהַלָּאִים כֵּן
וְהָלַם חֹךְ הַבֶּקֶר וְשִׁמְרֵתֶם
4. אֶת חֲתוּמֵי דָאֵב
אִכְלֵם בִּי קֶשֶׁת דָּאֵב:
שִׁמְרֵת כֵּן לִלְלֵל
5. וְאִנְשֵׁי קֶשֶׁת חֲתוּמֵי
וְקֶשֶׁר בִּקְשֵׁה טֶרֶף לֹא
תִּאֲכֹל לְכָל הַשִּׁבְלֹת
אִתָּם: שִׁמְרֵת כֵּן

ובשר בשדה. בלא מחילות משמע ודריש ליה לכל הבשר הטעון מחילה טריפה הוא בייאש ילא תאכל (ובחיים פב).

ההקווערס נמה לי חיפוק ליה דכל חד וחד נדמו לאיסור כדפרש
(ההקווער) לעיל במילתיה דר' שמעון מיהו יש לומר דאיסורא (ו) לאו לא
אשמועינן אלא מהבא כך נראה למשי"ח אבל מכל מקום קושיות
אחרות קשו שפיר לכן נראה לפרש איסור בעלמא פירוש איסור

אֵלָא קרא יתירא הוא מכרי כתיב ^ו: והבאת
ששם ^ז: ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו'
לכתוב רחמנא לא תוכל לאוכלם מיהדר
ממפרש בהו רחמנא למה לי אלא ליחודי
להו לאוי לכל חד וחד גופא אמר רבא זר
שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה
לרבי שמעון לוקה חמש ולילקי נמי משום
זור לא יאכל כי קדש הם "הני מילי היכא
דלכהנים חזי הכא דלכהנים נמי לא חזי
לילקי נמי משום יובשר בשדה טרפה לא
תאכלו ^ט: כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו
נאסר הני מילי היכא דבפנים חזי הכא
דבפנים נמי לא חזי ולילקי נמי כדר' אליעזר
דאמר ר' אליעזר לא יאכל כי קדש ^י: (והא
כל

ברא חמשה איסורי קאמור: ה"ב וילקוי נמי משום זור לא יאכל.
 דלכתיב במלואים (א) ומדכתיב כי קדש הם נתן טעם לדבר לפי
 שהם קדשי קדשים להזכיר את הזור על כל קדשי קדשים:
 להזכיר להם. דלכתיב רישיה דקרא ואכלו אותם אשר כופר בהם:
 כיון שלא כפר חוץ למחילתו נאסר. מבשלה ימירא קא דייק
 כשדה שאין בו מחילות ולמדנו מכאן קדשי קדשים חוץ לקלעים
 [ונחמם פסל:] ועובר שהוליא את ידו בשעת שחיטת אמו [וחוץ פסל:]

בא

תתננו עיני לאכול בצורים עד שלא קרא עליהן ללוקה וכן כולם ויהאמר רבא זר שאלה העולה לפני זריקה לוקה חמש והלא אין מלקות אלא לנלוו חדש ומה שצא לחדש בעולה היינו כהן האוכל ממנו לאחזר זריקה ומטיק (י) לה חמשה איסורי והא אין מנן אלו כן הלוקין וקטמי קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה אלאם בצודה ושלימים ידמון לחומה לקי ולדירה הוא אוקימנא הללו לפני זריקה אלא קרא יתירה אלו מנדי כמיזי והבאנא שמה (ש) דאדרי מפרטנן בכל חד לחיה לי שמע מינה יליחודיזא לבו כלל דחד דחד כמורא לכתוב לא

חובל לאכול ואזהרה מזיו כנסקא דעמיה עד השתא דמוקמי
 חד וחד למלקות בדבר חדש הוא דקאמי בכל חד והשתא דחור
 לאיסור דחון לחומה בכל חד וחד והשתא איכא שני מלקות בכל
 מעמידין בו עיקר הללו בקרא קמא אבל מה שזכור למד מתודה
 יאסור אלף לגלוי לאיסור דחון לחומה ליפליין בולבו מקל וזומר
 מלקות יכר קאמר בנאוג' (פרש"י) ואם תאמר ומעשר גופיה
 והוא דקאמר (ו) לא תוכל לאכול מאשר דהא ודאי לא תמיז
 חדש דידאי אין (ז) בהן ייתור לומר מה בא זה ללמדנו מקל וזומר
 לבדו ומיהו קשה למשי"ח דא"כ היכי ילפיין בולבו איך מתודה ענין
 נפקי בחדא מלא חובל לאכול אלף ודאי כתיב לומר דכיון דבול
 לאכול הרי כאילו נפרשו כולם בזהו לא ושפיר גמיר חד מחזריה
 מעשר גופיה אמאי הדר לפרוט ביה דאיכא למימר דלגב איך כתב
 שנתחדש ועוד דע"כ ה"א ליה במעשר לא בחון לחומה דמדרש
 ור"י מפרש לייחוד לא לכל חד וחד דלהני הייתור לגלוי לן
 חיוב מלקות ולפי זה לוקה ה' דקאמר רבא לוקה ה' ממע וקשה דא
 שכללות הוא ואין לוקין עליו דהכי אמרינן פרק כל שעה (שם) דף
 עדיפא מניה משני דלא שיר הכא כלל אותו לאו וא"ת לפי שפירש
 (ט) לילקי לישיני דמלקות חון לחומה מטעם ובשר בשדה טרפה מיו
 דמתניתין דמחייב (ט) חון לחומה לאו מאפי קרא דאם כן לימני
 דמכיוון שאלו חון לחומה מאפרו אפילו חור ואלכל בפניו לוקה ע"כ
 חון לחומה משמע שיש מלקות מטעם שאדם האוכל עומד חון ל
 רבי שמעון בקרב ואחך חון לקלעים תיפוק לי מקרא דובשר
 שמיני במעשר שאם יא חון למחיה וחור דמותר מדכתיב לא ת
 מותיר וקשה דהא חטאת ואשם נמי כתיבי בזהו קרא ואפילו ה
 אמר קרא לא חובל לאכול שבערין (אלף) כ"א חון הקלעים
 שיראו פני הים וקאמר לא חובל [לאכול] שבערין משמע שבער
 ור"א יאבב קדש רכ"י פירש דלא גרסינן ליה משום דההוא
 דסוף סוף לימיה אלף בשוה פרוטו וישנו (י) (כמו) אכילה ורגל

סור חוץ לחומה בכל חד מקל וחומר דמעשר ועיקר הלאו דכ"ב
 ופרש בכולהו לייחודי לאו בכל חד וחד כלומר לגלויי לו למלקות
 וחד (י) מחוץ לחומה מקרא אחיה ומלקות בדבר חדש כמו שאנו
 מוצאים משתתין ועולה משלשמן הנהו לאיסור ולא למלקות דלא מהני
 מעשר לומר דמלקות נמי איכא ולוקה חמס דקראמר רבא לאו חמס
 י"א הדר יומר ביה ויש לומר דמעשר צריך על דקראר לכחוד בדבר
 דמעשר בדידא ולא כתיב אלא חמס לא חמס לא הויית דיוש דבידא
 דמעשר שהרי אין אריכות דקראר יומר משאם היה מפרש מעשר
 נמי זריקה וכן (י) בנכור הא ליכא שום ייחוד אריכות לשון דהא כולהו
 ופורשים בקרא דלעיל ובבאבם שמה וגו' כי הדר כתיב לא חמס
 קל וחומר כאילו נכתב בדידא ומכל מקום לא קשה (י) קושיא שפירין
 כי כדאמרין (צ"ח דף סד:) פרשה שנאמר ושננית בשביל דבר חדש
 איכא ויטרי דמעשר דלא השתא לא חמס לא חמס לא קאי אעיקרא
 דלא איסורין שאנו שומעים בטוין מקבילין וחומרים הללו שבטוין
 מאי פריך בסמוך ויללךי משום דר"א וכו' לינטי דהא (ס) ר"א לאו
 (ס) ורבא קא חשיב מלקות ויש לומר דה"ל דמני לשנוי הכי אלא
 דהא תנן אלו הן הלוקין דפריך מהא דתנן קדשים קלים חוץ לחומה
 שילא חוץ למחיצתו נאסר ואומר הר"י דקים ליה להש"ס דטעמא
 דש"ס קדשים שילא חוץ מן הקהלים וקדשים קלים ויהי משמחמט
 מן כדמחא בפרק בהמה המקשה (חולין דף קס:) וס' והשתא דקמיי
 חומה והיינו מקרא דלא חמס לא חמס בשעריך (ס) דבזרייתא דמוקין
 בשדה טרפה וגו' וכן ברש בהמה המקשה (ס) דקאמר לפי
 לא חמס בשעריך בשעריך הוא דלא חמס לא חמס חוץ לקלעים
 י"א וחזרו אסורין ופירש ריב"ז דדואי גבי חטאת ואשם הכי
 דאכל מעשר ובזורים אמרין בהאי פירקא דלית ביה לאו עד
 דואי לא חמס אכל אכל חזרו דואי מותרין: **פ"ה** משום
 גרומה כתיב ואף כי גמרי חטא חטא מותרמה אפ"ה לא ניתא
 לא מני אלא אכילת כזית אלא גרס חזר לא יאכל כי קדש הם:

[illegible][illegible]

על אכילתו. דכתיב בנותר (ו) לא יאכל
בשר כי קדש הוא שנפסל וכמו כן כל
יְקוּדִים פסולו חוץ. כנותר: אותה תאכלו.
פרקה וגוי אותה תאכלו ולא בהמה
טמאה שאין סימנין הללו בהו אלמא
(לאפי) הבא מכלל עשה עשה: קרינא
בזה וזר לא יאכל דהוא סימיה

צקדשים   משתעי   חלה   צתרומה
בדרמיז   ברשא   דינונא   אגז   אגז

מורע אחרן דבר הטוב חזרו על
אהרן (ז) **צפורים** לפני המג בני קרייה
יניחו לאחר המג לאו בני קרייה
יניחו דכתיב בחר קרייה (ז) ושמחת
בכל הטוב מעשרת ועד פירות שהוא
ומן שמחת לקטת המגשת מניח
וקורא מן המג ועד חנוכה מניח
ואינו קורא (בספרים פ"א משנה ו):
הפריש לפני המג חלה עליהן חובת
קרייה ועבר עליהן המג שדריין ראוין
עוד לקרייה יקראו: **זירא**
לעולם בראוין לקרייה לא מעבכא
קרייה אבל באלו שעבר ומנן ואינן
ראוין עוד לקרייה מעבכא קרייה
דכריי זירא: **דאמרו כל הראוי לבינה**
כו' במסכת מנחות (דף קט) תנן הרי
עלי ששים ואחד עשרון מביא ששים
בכלי אחד ואחד בכלי אחר דעד
ששים יכולין ליבול בכלי אחד אבל
ששים ואחד קיים להו לרבנן דאינן
בגללין יפה והואן בה וכי אינן
בגללין מאי הוי והואן תנן אם לא
כלל כשר ומשני רבי זירא כל הראוי

רבי אושעיה בדרב אסי אמר רבי

יוחנן דרב אסי אמר משמיה דרבי
 יוחנן: ה'ראוין לקרייהו' מעשרת
 ועד החג: משראו פני ה'בים.
 משכבסו לעזרה והנחה לא מעבכסו
 כלל: הא רבי יהודה, לרבי יהודה
 לא מעבכסו הנחה דלירש והנחתו
 ימירא לתנופה ואין מקרא שנוי
 בהנחה לעבד ולרננן ללא דרשי ליה
 להאי מיבעי להו לשנות בהנחה
 לעבד: והנחתו זו תנופה. קרי ביה
 והנחתו לשון ולא נחם אלהים וגו'
 (שמות יג) שהוא מנחה אותו לארבע
 רוחות ומעלה ומוריד: מאן תנא
 דפלגי עליה. למימר הנחה מעבכסו:
 רבי אליעזר בן יעקב היא. דנפקא
 ליה תנופה מקרא אחרינא: מה
 להלן בעלים. דההוא בבעלים משמע
 דחביב יציא את קרבנו לה' מונח
 שלמי וסמך ליה ידו בצליה: מ'אמיתי

וְהָיָה לְכַמְּיֵן בְּקִיפִיהָ לְהַדִּיף אוֹתוֹ תַּחֲסִיפָה וְגו' (סוכה מו:).
בְּמַסַּכַת בְּכוֹרִים (שם).

[illegible]

מסורת הש"ס

מוסף רש"י

צדיק
תאכלו

מִיתִיבִי רַבִּי יִצְחָק אִיפְּרָ ב"ר ה"ה
דַּמְנִי לְאוֹתוֹבִי (ס) מַתְנִיתִין
לְאוֹקִי לְעִיל סִיפָא בְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי טַהוֹר
לְאֵכִיל חוּץ לְתוֹמָה אֲלֵא וְדִלִּי מַשְׁנֵי
דְּעִיעִילָא וּפְסִיקָא אֲזַל הֵכָא קִשְׁיָא
מִזְאִי לְמִימְרָא וּבְמַתְנִי לִיכָא לְמַפְסָךְ
דְּהָא קָא (ס) מַהֲנִי לִיה לְמַלְקוּת
דְּלֵא הַשְׁמִיעֵנוּ שׁוּם חִידוּשׁ בְּסֵס׃
הָא

בפסיעה אחס. אע"ג דכתיב ירחק דמשמע טובא ח"ל כ' לא תוכל
לעמוד בנטיילא דכל זמן דליכא למיעבד אכתי נטיילא והצאה לפנים
ממאי **שאתו.** שמע מינה לכדכ' אס': **יחי רב פנינא ורב הושעיא**
שכל ארס חשיב מנולא דלא תימא ממך ממקלקל דכל זמן שרחק מ
ממקלקל בפנים אר רחק המקום ממולאך ושוב לא תפדה אללא ו
ממקלקל: **מסו.** כיון דלאו ממש על דכספיה הוא חזין לא תפדה
ממקלקל ביה פיקור. כן נראה בעיני רבי ועיקר: **משירא פני החו**
לפני ה' אלהיו. דלא הכניסו לפנים: **כהן שעלתה בידו תאנה**
בזמנה. דכל פסוק שלה והוא ארוחה כנגד מורח וכן מע
ויערבין ויהא פנים כיום ויהא דתמן (דמאי פ"ו מ"ד) שני זוגין
דעלית ויהא שריה יערכין: **אוריאל שנת מעשר שני.** ואותה שנה
דלא ארוח תאנה: **מעשר עני כבדו.** א"ו שנה שנת מעשר שלשית

[illegible]

(שנפדה) בשעריך תכלנו ועליל מיניה
כתיב כי יהיה זו מוס: **אפילו טמא**
ועבור. דלע"ג דלשור בניהם ועבודה
דלמרינן (בבב"ב דף טו.) בכל זאת
נפשו תזבח ואכלת בשר (ו)תזבח ולא
גזיה ואכלת ולא ללבוש בשר ולא
חלב אפי' עמא ועבור דלשור אכלין
איתו בקערה אחת דנאכלים

ירושלים לדע"ג דמעשר שני טהור
אזי נפדה צירופים דמצינ ט"ז ירחק
ממך ונתת בנפך ברחוקים מקום אלה
פודה ולא צירופים מקום ודקושינ
מ: ואזי שאת אלה אצלם. ודכי
קאמר קרא כי ירחק ממך שיהא
מעשר טהור חוץ לירושלים או אפילו
הוא צירופים אלה שאת אלה יכול
לזכור. שונוטא ונתת בנפך אלה

לוקה

לֹא אֲכַלְתִּי בָאֵי מִמֶּנּוּ
אֲבִירְתִּי מִמֶּנּוּ כִּטְמֵא
אֲנֹתִי מִמֶּנּוּ לָמַת
מֵעַתִּי בְקוֹל יי' אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל כִּבְלֵ אֲשֶׁר
יִתְּנִי: דְּבוּרִים כו יד
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע כו
מֵאֲחָה עַד הָעָרֶב וְלֹא
כֹּל מִן הַקִּדְשִׁים כִּי אִם
חֵץ בָּשָׂר בְּמִיָּם:

דברים טו כב
וכי ירבה ממך הדרך
לא תוכל שאתו כי

בִּרְאָה וְקָא חֲכִיל לִיהָ
(ב) שֵׁם עֲמֵלָה
(ג) וְגַם טְהוֹר הַתָּמָר
(ד) וְגַם קִ"ל חֲכִיל
(ה) שֵׁם רַב חֲזִינָה
(ו) הַר הַשְּׁעִיף (וְקָא מִצְבֵּי
וְאִתְּמַתָּה דִּירֹשָׁלַיִם
הַ פְּסִיטָא) חֲמִ"ח וְגַם

י"ל דא"כ כ"ס
למלקות:

[illegible]

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

לא צריכא שפך ה' אצבעותיו נשא. ויתמה אכתי מאי תירץ כיון דליכא אלא חדא התראה אמאי מחייב ה' ואי משום דעשה צבת אחת מה בכך כיון דחד לאו איכא וכי אדם אובל צ' וזתי חלב צבת אחת ונחל התראה מי מחייב שמי מלקיות משום

דהויא ליה התראה אכל חדא וחדא ויש לומר דשאי הכא דגלי קרא (ו) אכל קרחה וקרחה דקרחות מחלקות כגון גופים מוחלקין מיהו קשה למה הולך לפרש בקרחה דעל ידי נשא לוקמי (ו) וקרחה צידו שיעור ה' קרחות צבת אחת ומ"מ לא קשה מהא דנזיר שותה כו' דשאי הכא דגלי קרא דקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין ויש לומר דלא מחוקמא ליה בקרחה וקרחה צידו צבת אחת משום דקרח צידו קרחה נמקום אחד והכל אחד צלי הפסק שיעור (י) ציתים וכה"ג חשיב הכל קרחה אחת ואין כאן על כל קרחה וקרחה להכי מוקי לה צ' אצבעותיו נשא ואותבינהו צבת אחת ופי' צ' מקומות רחוקים קלם זה מזה שיש הפסק שיעור (י) צ' קרחה לקרחה וקרין ציה על כל קרחה וקרחה ואם תאמר סוף סוף לוקמה אפילו ציה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קלם דפסי' ומימקס שפיר גס בקורת ומולש צידו בלא נשא ונחל התראה משום דגלי קרא דקרחות מחלקות ומתוך פי' הקוטר משמע דא"כ לא היה מחייב כי אם אקרחה קמייתא שהיתה צידו נמוך כדי דיבור להתראה דלאין קרחות לא מחייב משום שמוץ נמוך כדי דיבור להתראה ומאי למימר אישתלאי וקשה כיון דהתחיל לעבור מוק כדי דיבור להתראה לא מלי למימר אישתלאי דמכוח פרק י' יוחסין (קדושין דף עו: ושם) גבי (ה) אלמנת ציה אחר זה דמחייב אכל חדא וחדא ואפי' צבת התראה משום דגופים מוחלקים אע"ג דליכא נמוך כדי דיבור כ"א באלמנה קמייתא לכן נראה דאין הכי נמי הוה מלי לאוקומי ציה אחר זה דפסי' אלא נקט צבת אחת לרבותא דאפילו ציות דהוה קשה ליה מחייב ומתקמא שפיר כך פירוש בשיטה ומיהו (ו) יחל לפירוש דגרסינן צבת אחת וכו' אכל לגירסא ראשונה דגרס אלא צבתא התראה פירוש ומשום קרחה זה אחר זה מאי איכא למימר וי"ל דמ"מ קאמר צבת אחת לרבותא טפי דאפי' צבת אחת משכחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור (י) כגון דסך אצבעותיו נשא וכל שכן ציה אחר זה דמיתקמא צ' מקומות אפי' בקורת צידו:

"אלא בחדא התראה מי מחייב והתנן ב"ב שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת לא צריכא דסך חמש אצבעותיו נשא ואותבינהו בבת אחת דהויא ליה התראה לכל חדא וחדא וכמה שיעור קרחה רב הונא אומר כדי שיראה מראשו רבי יוחנן אומר משום ר"א ב"ב שמועין כגרים (כתנאי כמה שיעור קרחה (כ) כגרים) אחרים אומרים כדי שיראה מראשו אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלמיא תנאי חד אומר כגרים וחד אומר כדי שיראה מראשו וחד אומר כשתי שערות ואיכא דמפיק שתי שערות ומעיל בבכדשה וסימנך ב"הרת כגרים ומחיה בבכדשה (י) תנא הנוטל מלא פי הווג בשבת חייב וכמה מלא פי הווג אמר רב יהודה שתיים והתנאי לקרחה שתיים אימא וכן לקרחה שתיים תנאי נמי הכי (י) הנוטל מלא פי הווג בשבת חייב וכמה מלא פי הווג שתיים רבי אליעזר אומר אחת ומורים חכמים לרבי אליעזר 'במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר ולא ילבש גבר שמלת אשה: והמקיף פאת ראשו וכו': ת"ר פאת ראשו סוף ראשו ואיזהו סוף ראשו (י) המשוה צדעיו לאחורי אונו ולפדחתו תני תנא קמיה דרב חסדא (י) אחד המקיף ואחד הניקף לוקה (י) אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי דאמר לך מני רבי יהודה היא דאמר (י) לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל רב אשי אומר במסייע ודברי הכל: והמשחית פאת זקנו: ת"ר פאת זקנו סוף זקנו ואיזהו סוף זקנו שבוולת זקנו: והמשרט שריטה אחת וכו': ת"ר (י) ושרט יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ת"ל (י) לנפש אינו חייב אלא על המת בלבד ומנין למשרט חמש שרירות על מת אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ת"ל ושרט לחייב על כל שריטה ושריטה רבי יוסי אומר מנין למשרט שריטה אחת על ה' מתים שהוא חייב על כל (י) אחת ואחת ת"ל לנפש לחייב על כל נפש ונפש והא אפיקתיה לביטו שנפל ולספינתו שטבעה בים קסבר

דשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניחו להקיף כמקיף א"ר מדאפקיה בלשון רבים דכתיב לא תקיפו משמע דאחרי קא מוהר רחמנא ינק ומקיף: רבא אמר. לא צריכא לאוקומי כר' יהודה הכי על

במלקט (י) (שחורות מתוך לבנות) שהוא חייב. פרש"ס דאחא דוקא כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה: דבריהם דתני תנא קמיה דקיימא במקיף את עצמו וקמ"ל דחייב דמייב ומשום מקיף ומשום ינק דקד"ל לא ילקי אלא חדא קמ"ל: ודברי הכל. דלא קרי' לתרוצי ר' יהודה היא: מסייע. מומין השערות למקיף: שיכולם זקן. כוליה חמש פאות דקא חשיב במתניתין בכלל שיכולם הם: ס"ל ושרט. דמני למיכתב לנפש לא משרטו במקום ושרט לנפש לא מתנו. לשון אחר ת"ל ושרט מרביאל דר"ו: ר' יוסי אומר כו'. ר' יוסי מוסיף חייבו: הא אפיקתיה לביטו שנפל. והא דא"ר ר' יוסי לא פליג בזהא דהיאך יהא מוסיף הפסוק מדי פשוטו:

ה"ג אלא צבתא התראה ולא גרסינן צבת אחת. אלא דאחרי ציה חדא התראה ואחא אחרי וקרח ציה אחר זה מי מחייב והתנן כו' אינו חייב אלא אחת הוהיל ולא אחרו בו אלא חדא התראה ואע"ג דשמיינו ציה אחר זה היא דשמייה צבת אחת כל היום ליכא: אל

תשעה אל תשתה. מתירין בו לכל שמייה ושמייה: נשא. פירוש סס שמשיך את השיער והסך ממנו אינו לומח שיער בגופו: ואותבינהו צבת אחת. צ' מקומות דהוו להו ה' קריות ונחל התראה דכיון דצבת אחת קא עביד מאי חזית דחילא התראה אחרי אצבע טפי מהאי והתראה ספק לא מיתשנא דהתראה אכולהו אצבעות שריא ומנחא ולא לתר מתנדר לו לא חושש להתרלמו או לא: שיראה מראשו. שיראה מבשר הראש ערום: אחר רצ יהודה צ' תנינא פליגי בה פלגא תנאי. איכא דמפיק שמי שערות ומעיל כעדשה: וסימנך. דלא תימא מפיק כגרים ומעיל כעדשה משנה זו ברת כגרים ומחיה כעדשה דהכא נמי בשעורי קרחה איכא כגרים וכעדשה ומתשנא ידעינן דלא אפיקנא אלא שמי שערות דיראה מראשו לא הוו צריכים לאפוקי דשה הוא לדברי כולם דאין זה שיעור קצו: הכי גרסינן סנא הנוטל מלא פי הווג בשבת ולא גרסינן תנאי: פי הווג. חודן של מספרים: אימא וכן לקרחה שתיים. ולפרושא אחא: במלקט. שערות לבנות מתוך שחורות אחד שצין שערותיו שחורות כדי שלא יראה זקן אמרינן דכשהוא מלקט אותו מנין השחורות מלאכה חשובה היא לו ומייב משום גזוז כיון דחייש לגזוזה וז. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן: אף בחול אסור. שמתנא לא עצמו בניי אשה: ואיזהו סוף ראשו. בלחיה ענין יהא מקיף סוף הראש שיהא חייב צבל תקיפו: המשוה צדעיו לאחורי אונו ולפדחתו. אחרי אונו אין שיער כלום וכך צמחו אין שיער כלום אלא צדעיו שצמאע יש שיער ואם הוא משוה ונוטל כל השיער שצדעיו למדת אחרי אונו ופדחתו זהו מקיף סוף הראש: דאכיל תמרי בארבילא. האוכל תמרים כצברה יהא לוקה בתמיה. כלומר ינק מה פשע שהוא לוקה לאו שאין בו מעשה הוי ולא ילקי: דאמר לך מני. השואל לך כמאן קאמרת ינק לוקה אימא ליה ר' יהודה היא דאמר לעיל (דף ד' עו.) לאו שאין בו מעשה לוקין והיינו לאו שאין בו מעשה דניקף הוא דקא עבר אללו דלא תקיפו

אם לא יהיה בלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תרעבה יי אלהיך כל עשה רבותי כב ה ושרט לפש לא חתמו בבשרם ובחבת קעקע לא חתמו בכס אני יי ויקרא יט ב

הגהות הב"ח

(א) גמרא במנא מלאי כמה שיעור קרחה רשב"א אומר בקרחה אחרים אומרים: (ב) שם על כל אחד ואחד מ"ל לנפש: (ג) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרחה וקרחה לקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין: (ד) בא"ד לוקמי בקורת צידו וכו' וי"ל דלא מיתקמא ליה בקורת צידו שיעור ה' קרחות צבת אחת משום דהקרחה צידו קרחה נמקום אחד והכל ביחד צלי הפסק שיעור ציתים כה"ג כ"ל יאזות ו' נמקום: (ה) בא"ד ומיהו דא נחל למאי דגרסינן צבת אחת:

מוסף רש"י

נשא. סס המשיך את השיער ואינו חסר: כ"ק. מלא פי הווג. מלא ראש המספרים: שבת צד. והתנאי. כההיא ברייתא בנפילא לקרחה. כההיא פורה לא משימו קרחה. שתיים. הוי קרחה מכלל דפי הווג לאו צ' שערות נינהו (שם) תנאי נמי הכי. כר' יהודה דאמר שמים (שם) רבי אליעזר אומר אחת. נחלת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הווג (שם) אפילו אחת שהווא חייב. נחלת הוא מקפיד שלא יהא נחלה כקון (שם) שמלת אשה. ודבר הנשים להקפיד על כך ולהתנאות (שם) חמור בארבילא. תמרים המוסיף כצברה (סנהדרין ע"א)

(א) קדושין ע"א מיר לא: מב. מולין פכ: ולקמן ס"א. (ב) כ"ק פ"א (ו) גמ' ר"ק ר"א בן שמעון. (ד) ועי' גמ' (ה) נעמים פ"ו מ"ב. (ו) שבת ז"ל: (ז) (ח) וספספא דשבת פ"ו ע"ש. (ט) וספספא דשבת פ"ו ע"ש. (י) וס"ל לנכות מתוך שחורות.

תורה אור השלם

1. לא יהיה בלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תרעבה יי אלהיך כל עשה רבותי כב ה ושרט לפש לא חתמו בבשרם ובחבת קעקע לא חתמו בכס אני יי ויקרא יט ב

הגהות הב"ח

(א) גמרא במנא מלאי כמה שיעור קרחה רשב"א אומר בקרחה אחרים אומרים: (ב) שם על כל אחד ואחד מ"ל לנפש: (ג) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרחה וקרחה לקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין: (ד) בא"ד לוקמי בקורת צידו וכו' וי"ל דלא מיתקמא ליה בקורת צידו שיעור ה' קרחות צבת אחת משום דהקרחה צידו קרחה נמקום אחד והכל ביחד צלי הפסק שיעור ציתים כה"ג כ"ל יאזות ו' נמקום: (ה) בא"ד ומיהו דא נחל למאי דגרסינן צבת אחת:

מוסף רש"י

נשא. סס המשיך את השיער ואינו חסר: כ"ק. מלא פי הווג. מלא ראש המספרים: שבת צד. והתנאי. כההיא ברייתא בנפילא לקרחה. כההיא פורה לא משימו קרחה. שתיים. הוי קרחה מכלל דפי הווג לאו צ' שערות נינהו (שם) תנאי נמי הכי. כר' יהודה דאמר שמים (שם) רבי אליעזר אומר אחת. נחלת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הווג (שם) אפילו אחת שהווא חייב. נחלת הוא מקפיד שלא יהא נחלה כקון (שם) שמלת אשה. ודבר הנשים להקפיד על כך ולהתנאות (שם) חמור בארבילא. תמרים המוסיף כצברה (סנהדרין ע"א)

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות כא.

יונטור [ינטור"א].
 (מקום) חיבור.
 פוינטוריר
 [פוינטוריר]. לעקן
 עקיצות (לשם כתובת
 עקצע).
 פליימ"א [פלימיא"ה].
 אומל (ולדנות דם)

11

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

במקום את הוריעה (שם):
ובכלאים בחרם.
דבדלי דקא חרש מחפה
בכלאים והמחפה בכלאים
לוקה, הרי חמשה, ויום
טוב. הרי ששה, ושנה לא
חנא משום דלאו שיתן
לאלוהים מיתת נ"ד הוא
דאין לוקין עליו (שם):
ויזיר בבית

קא דריש, דמסמך כללים
דלא חרצין בני שיה
שרצין כללים שדך לא,
מודל כחי בהמקל לא
חרצין כללים ולא חרצין
שדך כללים, ש"מ שדך
אבלכללים דלעיל נמי דרשין,
ומשמע דמזכיר הכחוב
שלא יהא כללים בשדה
והע"ז דכחי לא
חרצין כללים, גורשין
ידורשין לא כללים, לא יהא

הס"ד ואח"כ מ"ה הוה אורי
וללבוש מייב וכו' לשהיה

מסורת הע"ם

[illegible][illegible]

איסורין שהוא יכול: וכן מוקדשין.

בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע

אז עליו משים חרישה אלא משום כניסה שנכנס למקום טומאה:

ופטר חמור קאמך וקענער נהן יכו' ושוור יחמיר דקמני וכו' לשור ושה קאמך. נ"צ סי' ומיינ

מיחייב ולא דמי דין זה להך דפ"ב דשבועות (דף עו:)

שהייה ללא דמי לשהייה דהתם דכיון

(לעיל ע"א) **מחורי** ל"ה רב ששת בן רב ביבי אמר ר' יוסי

לא יגלה. וא"ת מאי
לא שהה אלא כדי

שור עובר משום לא מצאוד בצבור

נהירא דאינו כן דליכא למ"ד דלקי

דאזיגער צשאלה לא קמני והקדש רבה הוה אמינא מ

טעמא דר' עקיבא

דקא ענד תרתי מדיא דזרע כלאי

אֲנִי וְאֵן חִילוֹב מֵלֵאדֹנִים רִינִים מִיֹּד ¹²וְיִדְעִי ¹³בְּמַרְשֵׁי

[illegible]

מובימנא מחנימא דמחייבא חורב צבלאים דמשום מהיים בוא ובר

תנא דמתניתין ומאן דפטור במקיים פטור נמי במחפה: מאי רב

כלאים שדך לא תזרע כלאים. ושמענין ליה הכי כלאים שדך לא

ציה חיצוק מנחכות מועשה חמת מהנה הני מיני צחיסורי דחית צה

המחיר הממוצע של המכשיר הוא 1,200 ש"ח, כאשר המחיר הממוצע של המכשיר הוא 1,200 ש"ח, כאשר המחיר הממוצע של המכשיר הוא 1,200 ש"ח.

אלה הבא במאי עקבין שבישלו בעצי הקדש. ואם תאמר לילקי משום היזר נמעילה נאורה וייל' דלא תשיב אלא לאו דליתנהו בפחות משנה פירוטה:

מתקין לה רב אושעיא וליחשוב נמי משום זורע בנהל איתן.

(ללא) משני מידי וזריך לומר (ס' דע"כ)
 דתנא תנא ושייר ועלי קאמר תנא
 תני תנא שמונה ואחא אמרת תנא ושייר
 ואומר הרי"ס * ללא דמי לעיל דקתני
 שמונה ומני י"ט חזר דמי איתא
 דאיכא ומני מלקות משום י"ט היה לו
 למנותן בששים אבל הכא יכול להיות
 ללא איירי תנא למישכב כל הני גזווי
 דזורע בנחל איתן ומוטק אח תהם:
אמר צ"ה בנה דאמר שאלא אחרושי
 בין בחור בין ב"מ * וקשה
 דאכתי ליטא בללא והן כדפרקי פ"ג
 דשביעות (דף כד. וסס) גבי שלא אוכל
 גבילה ושמיטתו דפרקי מי איתא בללא
 והן ואולי י"ל דשמיטתה מיהן כגון
 עפר חייב ליתא בזה חייבה מן
 המורה בללאה חרישה:

שְׁהָרִי גוף אחד (1) ועשאו הכתוב
ב' גופים. הקונטרס פירש
כגרסו ור"ת פירש בענין אחר כמין
חומר דחמיו ציה לכזי וכאלי שהם ב'
מינין וצוה להחיות מיושג ב' דלמרי'
בצבורים (דף לג.) תלמא צבי ואלי
כתיבי צו חד לכדרב יתחק וחד
לכד' (י' יהושע) ופירוש הקונטרס לא
אחפרס למילמתייהו והשתא ניוח (1) הא
דצבי יתחק ורצ' (יהושע) דהכא ס'
המנהיג בשור פסולי הטוקדשים
זיקה. ודוקא אי מושג
השור משי צבופו אבל בלא המסכה
אין לוקח בהנהגה דאם לא כן
לעולם לא יוכלו להנהיג שור
פסולי המוקדשים ממקום אחר א'
הא

ה' שלא אחרוש בין בחול בין
לילה נמי ביו"ט ^{ימידי} דאיתיה
והרי נזיר בנזיר שמשון נזיר
תנא איסור כולל לית ליה
קדרשים לוקה שנים אמר רבי
לוקה שהרי גוף אחד הוא
לקין אותו ארבעים חסר אחת
בעים ר' יהודה אומר ארבעים
גירה בין כתפיו ^{ימידי} אין אומדן
לקבל ארבעים ולוקה מקצת
ואמרו

וְתוֹרַת קִדְּשִׁים יֵשׁ עֲלָיו תּוֹרַת חוּלִין
וְתוֹרַת מִנְחָה בְּסִפְרֵי [וְרָאָה יֵשׁ עוֹן] כֻּלָּל אֹת
לֹא בְּגוֹלָן וְגו' יֵשׁ תְּלוּת בְּגוֹלָן וְגו' וְגו'
וְהַמִּקְדָּשִׁים שֶׁנֶּפֶדוּ תוֹבָה וְלֹא יָצָא דַּאֲסוּר
מִזְבִּיעַ חוּלִין עַל קִדְּשִׁים אוֹ קִדְּשִׁים עַל
אִים דְּחִרְיָה דְּהוּא עֲמֻמָּה כְּלָאִים שְׁעָאן
בְּתַנִּי' שְׂאֵמֶר בְּמִסְפֵּר אֲרֻבֵּים.
כִּמְאֵן דְּכַתִּיב בְּמִסְפֵּר אֲרֻבֵּים מִנִּין
יִכְנוּ שְׁמַעֲיִן דְּהִכִּי קָאֵמֶר מִנִּין הַסּוּסֵם
וְ: **רֵאוּת לְהַשְׁלֵט.** בְּגִמְרָא מִפְּרָשׁ:
וְהַמִּדְּוִי

ועומד מחר סיני הוא א"ל כנון דאמר שבו
כיו"ט דמגו דחלה עליה שבועה בחול חלה
בשאיילה לא קתני ולא ¹⁶והרי הקדש בכבו
שמשון בר אישמויי למתים הוא אלא הא
אמר רבי הושעיא ¹⁷המרביע שור פסולי הכ
יצחק המנהיג בשור פסולי המוקדשים
ועשאו הכתוב כשני גופים: **מתני'** כמיה
שנא' ¹⁸במספר ארבעים מגין ¹⁹שהוא סמך לא
שלימות הוא לוקה והיכן הוא לוקה את ה
אותו אלא במכות ראויות להשתלש אמדוד

שהרי גוף אחד (א) ועשאו הכתוב שני גופין דמורת
 אילו לא הוקדש מעולם ומורת קדשים שאסור בזיוה ועבדו
 תוס מדבר אל בצבר תזוה הרי כבר אמור (ה) רימצי ה' אלה
 קוס וגו' שם תעלה וגו' ה' אין הכתוב מדבר אלא בפסולי
 לנלצק והלכך אסור להרעיו אפי' עם מינו מעט שלום כללם
 אפילו מנהיגו בפני עצמו חולין וקדשים הוא וחייב משום כ
 ממנן לחולין וקדשים כללם זה צוה ודבר מימה הוסי
 וזו במספר (דברים כה) וסמך ליה ארבעים יכנו ודרש
 דמלחא כתיב יכנו ארבעים במספר אלא במספר ארבעי
 יבעים שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים

פסוק: ראיות להשאלה. כנו ית ית אל בל כד' שהי מכן איתו שמי דית

יבטל המצוה ונפקא לן מלהרע או להטיב בשבועות (דף כה). דאין זו שבועה: מינו רחילא עליה שבועה דב'. היינו אסור כולל. ואסור מוסף כגון שבחתיכה עצמה נוסף אסור כגון אילו נוסף על הוי"ט אסור ע"י שחיטה. וכן מוכח דהוא האמת

איש ונעשית חמותו דמותקא דהא
דמעיסקא קיימא ליה בחנק והשתא
קיימא ליה ב"סנקילה אי"צ חלב דנותר
מעיקרא קאי עליה באיסור חלב
והשתא איתומק עליה איסור נותר.
ואיסור חלב היינו שאין איסור נוסף על
החתימה אלא כולל אחרים באיסור
בגון שבשאר אמות חמותו דמינו דמיתאר
בכולהו אמותא איתאר נמי בחמותו
משום אמות אשה אי נמי בגון חמותו
ונעשית אשת איש דמינו דכילה כולי
עלמא באיסור אשת איש * כללה נמי
לדריה לחייב שמים: **בגור שמשון.**
עיי' מלך קינז גיורת עליו דההוא
אין לו שאלה דלוי שלמעלה הוא:
בגור שמשון בר טומי למפס הוא.
כלום אקור הוא לייטמא לתמים אדם
שבמקבל דתת (ד"ה) מלך הא אמרין
במס' גיור (ד"ה ע'): שמשון הותר
לייטמא לתמים ובעי לנפוק מהאי קורא
ויך מאה וחמשים סוג' ופיך ליה אימא
דשוינהו גוסקין אלא גמרא. ואית
המפרש: גיור שמשון גיור מן הצטן
וקשיא לן הדיא נמי בשאלה איתיה
מיה אבי יכול לישראל עליו ואפילו
שמה אבי בשאלה מיהא הוה הדיא
שעמא: **המרבוע שור פסולי**

גליון הש"ס
 רש"י ד"ה סיני דהיי"א
 וכו' כללה נמי לירידה.
 לרדה [למיצת] כלל.
 תשרי י"ב מ"ח ס' ק"כ:
 תמוז ד"ה מ"ס תקופה וכו'.
 ילא דמי. פנין זה מיר דף
 לח ע"כ מוס' ד"ה וללקי:

[illegible]

❦

מוסף רש"י

משום הכברה. שלא
לזקק. הכברה מלחם
לעמנו ויבשל מלחם
לעמנו (יחזקאל יח). גיד
האשה שלו ביחלה. לזקק
על אשתו משום נזילה
(יחזקאל יח). שותם על אבילותו.
אכל גיד ואכל בשר מלחם.
ושלש על ששילוש. משום
הכברה דיוצא ומשום
דיוצא ומשום מנצל בשר
מלחם אשילי בחול (יחזקאל
דאיתיה בשאילה). לחסם
למחר האכור (יחזקאל יח).

קו א מיי מהלכות
רועה הליט ע סת
שפון עט
קח ב ג מיי פיו הלי
יכודו המורה הלי
קדש ד מיי פיו מהלכות
עומלת רעעת הלי
סמך ז מיי פיו מהלכות
קח ה מיי פיו מהלכות
גלי מהלכות
קיא ו מיי פיו עט
הליט ע
קרב ז מיי פיו מהלכות
ע"י הליט
קרב ח מיי פיו מהלכות
מליטס הליט
קדש ט י מיי פיו מהלי
גלוח הליט
קבוא כ מיי פיו מהלכות
סטהדון קליט א
סת לחון קליט
קבול ל מיי פיו הליט

[illegible]

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

כג.

עין משפט
נר מצוה

(א) ויבנים ד' (ב) פסחים
קדש (ג) י"ח רחמי מרדכי
והוא נעדר ערך ר' ח' א"ל
(ד) כריתות י"א. צ"ק ל"ג.
(ה) תוספ' פ"ד (ו) שנינות
ה"ה (ז) ויבנים פ"ד
(ח) רש"א אין מלקין.
(ט) רש"א שגלה (י) מנילה
ז"ל (כ) שמונה נ"ן (כ"א)
ד"ל (כ"ב) וי' מלאה כה ג'
(כ"ג) וי' מלא כהו מרדכי.
סודרים כה.

הנהגות הב"ח

(א) ג' (מ"ט) משום
נקלה ח"ח מ"ט ס"א אין
יה: (ב) שם ח"ח אמהו
לשילוק יקלה פוערין
וה' מני' יקלה מלקין
וה' ולא שקלה כה
כ"ד: (ג) ח"ח ד"ה
שנים שין ברעיי ומי:

הנהגות הגר"א

[א] ג' (מ"ט) יוסף. נחמק
וה' על אלה (וכ"ה)
כספרי: [ב] רש"י ד"ה
אין ל' כי "לא" צ"ל יוסף:
[ג] שם לא יוסף. צ"ל על
אלה:

מוסף רש"י

שארין חוסמין אותה.
אין חוסמין טעוניהם
לפסח להחיים ל' אלה
סופין אחר חולין. חוסמין
לשנא דקרא קטן. ד"ק
לא מלא חסמין: ויבנים
ד' כל המבזה את
המורדים.
מלאה חולין של מועד.
דכמי את ח' הכות
שמור. ויבנים ל' בחסמין
חנינה וית. אומר מלאה
חולין של מועד (ושנים
פסחים ק"ח). המקבל
לשון ח"ח. מתקבל
ומאמין על חנינו. אע"פ
דלקבלה לא מיבעי ליה.
למחש ליה מיבעי דמחש
מחשבת דה' וי' וי' וי' וי'
שם. קרי ביה נמי לא
חשיו. נראה ענין דלא
גרסין ליה. דכלהו
מחשבת מלאה חולין.
שכסמפסר אי מעיד הרי
נשא פניו שמוע ש"ח. שם.
החם ר' וי' וי' וי' וי' וי'
ו' וי' וי' וי' וי' וי' וי' וי'
שנקלה הרי הוא אחר
(שנינות כה). כל חייבי
כריתות שלוק. שחייבי
סוף עדים על לאו שמו
כרת ולקו כ"ד. נפטר
ידי כריתות. ש"כ אין
צ"ל של מלאה נפטרין
ומי: ד.

אין חוסמין. אין מגערין בה שלא תאמר אי אפשר צו: אם
המועדים. חולין של מועד: הג המלוא חסמין. מפרש במגילה
דף י"ח. אם בראשון ובשני הרי כבר אמור הא לא נא להזכיר
אלא על חולין של מועד שאסור בעשיית מלאכה: אל תשם ידך עם

רשע להיות עד המס' היינו מעיד
עדות שקר: אבקה. כמו מניק
אבק: במספר. שתי רשעים
מאחריו: אפילו יתירי כה ואפילו
חסרי מדע. דאין להקפיד בכך: אי
אמרת בשלמא דאפילו חסרי מדע.
יכולין להעמיד כהן היינו דאיתערין
כו' למזון: מכה מועפת. כגון
אמדהו לפסות מכה כדקדור אחד:
אין לו אלא מכה רבה כו'. רש"א
דכריתות הכי איתא כספרי: אין לי
אלא בזמן שמוספין על מנין ארבעים
על כל חומר ואומדן שאלמדיהו בית דין
מנין מ"ל [ב] לא יוסף מכל מקום
מכה רבה אין לי אלא מכה רבה כו'
אין לי דחייב על לא יוסף אלא בזמן
שכהו מכות הרבה על האומדן מכות
מועפות אפילו שתי מכות או אחת
מנין דאסור להוסיף מ"ל לא יוסף
[ג] לא יוסף להכותו על אלה על מנין
האומדן: שהוא מכה רבה. שיתן
להכותו ובעל כרחו. כן נראה לרבי
וצלשן אחר קיצול רבי: ה"ג מ"ר
אחד האיש ואחד האשה ברעיי ולא
במים דכרי רבי מאיר רבי יהודה
ואמר האיש ברעיי והאשה במים
וחכמים אומרים אחד האיש ואחד
האשה בין ברעיי בין במים והתניא
רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד
האשה ברעיי אחר רבי יוחנן הא
דאמר רבי יהודה אחד האיש ואחד
האשה ברעיי הכי קאמר שניה שוין
ברעיי. דמשנתקבלו ברעיי פטורין
אצל במים איכא פלוגתא: קלה.
נתקבל ברעיי. ולשנא דקרא נקט
ונקלה לשון זלול: בין בראשונה בין
בשניה. בין קודם שכהו כלל בין
לאחר שכהו והיינו ראשונה הגבהה
ראשונה שגביה ידו להכות אם
נתקבל בראשונה הגבהה מחמת פחד
או שנתקבל בהגבהה שניה דהיינו
לאחר שכהו: פטורין אסור. דנקלה
קרינא ביה דהא קלה: נפסקה
ברעיה. אם בהגבהה שניה נפסקה
פטורין אותו דהא נקלה בראשונה הכאה
שכהו ואם קודם שכהו נפסקה
כשהרי ידו להכות אין זו קלה:
לכשילקה קלה. פירושו לכשילקה
יקלה שאלמדיהו שאל ילקוהו מיד
יתקבל ברעיי פוטרים דפן יוסף
ונקלה כמי דאין נותנין לו מכה שיקלה
עליה מיד כן שמעתי אצל אמדיהו
שלא יתקבל עד לאחר המלקות
מלקין אותו: קלה פהלה. קודם
שקבל שום הכאה מלקין אותו אחרי
כן: מהר"י על אלה כמה וכמה

גמ' (א) מ"ט משום נקלה אמר רב ששת משום
רבי אלעזר בן עזריה מנין לרצועה שהיא
של עגל רכתיב יארבעים יכנו וסמך ליה
לא תחוסם שור בדישו (א) ואמר רב ששת
משום רבי אלעזר בן עזריה "מנין ליבמה
שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה
דכתיב לא תחוסם שור בדישו וסמך ליה
כי ישבו אחים יחדו וגו' ואמר ר' רב ששת
משום ר' אלעזר בן עזריה: כל המבזה את

המועדים כאילו עובר עכו"ם דכתיב יאליה מסכה לא תעשה לך וסמך
ליה: את חג המצות תשמור ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה
כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי
להשליכו לכלבים דכתיב "לכלב תשליכו אותו וסמך ליה" לא תשא שמע
שוא וגו' קרי ביה נמי לא תשיא: ושתי רצועות וכו': תנא של חמור כדררשי
ההוא גלילאה עליה דרב חסדא ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל
לא ידע וגו' אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר
אבוס בעליו: ידה טפה וכו': אמר אביי שמע מינה כל חד וחד לפום גביה
עבדינן ליה אמר ליה רבא אם כן נפיש להו רצועות טובא אלא אמר רבא
אבקהא אית ליה כי בעי מיקטר ביה כי בעי מרפה בה: מלקין אותו וכו':
מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא "והפילו השופט והכהו לפניו כרי
רשעתו במספר רשעה אחת מלפניו שתי רשעות מאחריו: אין מלקין
אותו וכו': אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן מנין לרצועה שהיא מוכפלת
שנאמר והפילו והא מיבעי ליה לגופיה א"כ לכתוב קרא ויפילו מאי הפילו
ש"מ תרתין: המכה מכה בידו: תנו רבנן יאין מעמידין חונין אלא חסרי כח
ויתירי מדע רבי יהודה אומר אפילו חסרי מדע ויתירי כח אמר רבא כוותיה
דברי יהודה מסתברא דכתיב "לא יוסף פן יוסף אי אמרת בשלמא חסרי
מדע היינו דצריך לאזהורי אלא אי אמרת יתירי מדע מי צריך לאזהורי
ורבנן אין מוזרין אלא למזון תנא הכשהוא מגביה בשתי ידיו וכשהוא
מכה מכה בידו אחת כי היכי דליתיה מרידיה: והקורא קורא כו': תנו
רבנן "הגדול שבדיינין קורא השני מונה והשלישי אומר הכהו בזמן שמכה
מרובה מאריך בזמן שמכה מועטת מקצר והא אנן חוזר לתחלת המקרא
מצוה לצמצם ואי לא צמצם חוזר לתחלת המקרא תנו רבנן מכה רבה אין
לי אלא מכה רבה מכה מועטת מנין ת"ל [א] לא יוסף אם כן מה תלמוד לומר
מכה רבה לימד על הראשונות שהן מכה רבה: נתקבל וכו': תנו רבנן
"ואחד האיש ואחד האשה ברעיי ולא במים דכרי רבי מאיר רבי יהודה אומר
האיש ברעיי והאשה במים וחכ"א אחד האיש ואחד האשה בין ברעיי בין
במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה ברעיי אמר רב נחמן
בר יצחק שניהם שוין ברעיי אמר שמואל "כפתוהו יורץ מבית דין פטור
מיתבי" קלה בין בראשונה בין בשניה פוטרין אותו נפסקה רצועה בשניה
פוטרין אותו בראשונה אין פוטרין אותו אמאי להו כרץ החם רץ הכא לא רץ
ת"ר "אמדהו לכשילקה (א) קלה "פוטרין אותו לכשיצא מבית דין קלה מלקין
אותו ולא עוד אלא אפילו קלה בתחלה מלקין אותו שנאמר "והכהו [וגו'] ונקלה
ולא "שלקה כבר בבית דין: מהר"י על חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי
כריתתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך "כשלקה הרי הוא כאחך דכרי רבי
חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת
נוטל נפשו עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו
ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר "ונכרתו הנפשות העושות וגו' ואומר
אשר

קבו א מ"י פ"ג מהל'
יוס הל' י' סמך
עשין כל עושה אה"ע ס'
קסה ספיק ד ויבנה אלפס
מנות סמון לפוק פק' ו
דף קלף:
קבה ב מ"י פ"ו מהל'
י"ט הל' ח:
קבה ג מ"י פ"ו מהל'
סנהדרין הל' ח:
קל ד ה מ"י שם הל' ט:
קלא ו ו מ"י שם הל'
י"א:
קלב ח מ"י שם פ"ו
הל' ו:
קל ט י ב מ"י שם
הל' ט:
קלד ל מ"י שם הל' ז:
מ מ"י שם ויבנה מהל'
עדות הל"ד:

תורה אור השלם
1. ארבעים וכו' לא יוסף
פן יוסף להכותו על אלה
מכה רבה ונקלה אחת
לענין: דברים כה ג'
2. לא תחוסם שור
בדישו: דברים כה ד'
3. כי ישבו אחים יחדו
ומת אחד מהם וכן
אין לו לא תהיה אשת
המת החוצה לאיש
וז' יבמה יבא עליה
ולקחה לו לאשה ויבמה:
דברים כה ה'
4. אלהי מסכה לא
תעשה לך: שמות לו י'
5. את חג המצות תשמור
שבעת ימים תאכל
מצות אשר צויתך
למועד חרש האבוב כי
בחרש האבוב יצאת
שמות לו יח
6. ואנשי קדש תהיון לי
וכי' בשדה טרפה לא
תאכלו לכלב תשלכון
7. שמות לו יח
8. ידע עמי להבנות:
ישעיהו א ג'
9. והיה אם כן הבנות
הרשע והפילו השופט
והכהו לפניו כרי רשעתו
במספר: דברים כה ב'
10. כי כל אשר יעשה
מכל התועבות האלה
ונכרתו הנפשות העושות
מקרב עמם: ויקרא יח כט

עין משפט
גר מצוה

מורד אור דיזיאל

מסורת הש"ס

גליון הש"ס
הש"י ד"ח בהפדת השון
הפדת ע"י מו"ט פנקס א
משנת 3 לחלה:

הנהגות הב"ח

(א) גמרא ושאלת שלום
בשם לכתוב: (ב) רש"י
ל"ה בית דינו וכ"י עד
והא לכתוב:

מוסף רש"י

אמרו כי יבדלו ויבדלו
מלמלוקין ויבדלו ויבדלו
בדור אדם כי הם
ממדת צד (שם) ואם
אירי דנפטיה אירי
אורירי בירי אדם
כאן פוסקים כי
תקין על לאו ענין
פסטרין אומן מכת (שם)
לענין נחמן אמר
אין נחמן און
קמתי לאן ונת
כני אדם דא
ר' יצחק אירא
מלוקין נלאו הכון
לחלוקה כרת אלא
למלוקין יליף טעמא
מחלוקה קרא (שם) חיבי
כירותה בכלל היו
חיבי כירותה על
כרתה נגזמה נפשת
נפשות וכו' שמעון
נפשת עריות ולמה
יצאת כקדושת
נפשות כי יקא את
לחיותה לרונה כרת ולא
במלוקה אל הכרת
לשם נפשת
שלאן עליו פסין
אלא כרת עליו (שם) וידי
למה על הכלל כולו
לשם על חיבי
נפשות נפשות כריתת
בכריתת ב' אפילו
רובן מלוקה אלא
ואפילו כרתה
למה חיבי מלוקה על
נפשות חיבי מלוקה
שם עיקר חומר חומר
נפשות על עיקר חומר
נפשות וכו' אל הכרת
ועל חומר (שם)
ועל חומר
שואלת חומר בשם
שם על הקדש וכו'
מלוקה עליו קרא רבא

אני נתן חיים לו ואלו הן חוקות אלה וענין עממן מן העבירות לפיכך הרבה זן אלה כדי שיקבלו שכר על שפורשין ואינו שם דבר: הא. מתני' דמגילה רבי יוחנן הו' ולפי קאמר דאזן כרת ביד שמים ולא ביד אדם דאזן מאן דסבירא ליה דמלקות איכא בחייבי כריתות מודי לרבי חנניא דנפטרו מידי כריתתן כיון שאלו דאזנעדין לא לרבי יוחנן דאשמעין דחוקין: **רב אשי אמר אפי' תומא.** מתני' דמגילה רבנן היא דאמי חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים ואפילו הכי מודו לר' חנניא דנפטרו מידי כריתתן דקא' אמרת מימיה וברת בידי אדם הוא לא דמי דזה עיקר דזונו בידי אדם. עיקר עונש שנת בידי אדם דקאי בסקילה ועיקר עונשו של יום הכפורים בידי שמים דלמ"ג דאיכא חיוב מלקות בחייבי כריתות הוא אינו עיקר החיוב דברת חמור ממלקות ואי מויד בלא תתראה הוא הוי בכרת וגמלא חיובו החמור בידי שמים ואנן בחר עיקר החיוב אולינן וכן עיקר. מורי. ואית דפרשי עיקר זדונו תחלתו בר כרת הוא ואילו לא לקי נכרת ולא נתיב דהא תרייילו כהדדי אימניהו גריה לרבנן דאמי מלקות בחייבי כריתות איכא: **מקרא מגילה.** דחייבין על מקרא מגילה: **ושאילת שלום בשם.** דמותר לאדם לשאול בשלום חבירו בשם כגון יאס' ה' עילך ששון ואין צו בשלום מוילא שם שמים לנטלה. מרבי. ל"א שאילת שלום בשם דחייב אדם לשאול בשלום חבירו בשם ואנו נמי כי שיילינן אהדדי מדכרינן שם דשלום שמו של הקד"ה דכתיב (שופטים) ויקרא לו ה' שלום שם ה': **ובשם מעשר.** דאדמרינן ציבמות (דף פ"ו) דעורא הסופר קנסיניהו ללוים לפי שלא עלו עמו וזהו להביא כל המעשרות אל לשכת בית ה' והיו הכהנים והלוים שום ציבמה ראשון דכתיב בעורא (נחמיה) ויהי להכין בן אהרן עם הלוים (י) צממשר הלוים וגם חזקיהו עשה כמו כן הכין לשכות להביא כל המעשרות בהן כדי שלא יבטלו הלוים שהיו עבד"ם דכתיב בדברי הימים (ב ג) ויאמר חזקיהו להכין לשכות צבית ה' ויכינו ויביאו את התרומה (ואת המעשר וגם הוא חיקן להעלות לירושלים מעשר ירק ומעשר צילן דכתיב (שם) וכפרון הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן מירוש ויהרר וגו' ומפרש בגדרים (דף ק"ה) מאי וכפרון הא כל הני דאורייתא

לִיָּה אִם אִם אֵל כֹּל שָׂאָר בְּשָׂרָו דְּמַשְׁמַע מִי שְׂעוּשָׁה חֻקִּים
 כִּי: ^י לְנוֹכַח אֵם יִשְׂרָאֵל. כִּי יִהְיֶה מִקְבְּלִין שֶׁכֶּר בְּמֵה שֶׁ
 מֵה אֹהֲרֹת עַל שְׂקָאִים וְנִבְלֹת שֶׁאֵין לָן אִם שְׁאִינוּ קִין
 בֵּין שֶׁמֶת כִּי: ^ט בְּסִכְרָם. * לְשׁוֹן הַכֹּרֶת מִכְרֵת (בְּמִכְרֵת ט

חת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות
 נגניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את
 ומצות שנאמר ^{ה'} חפץ למען צדקו יגדיל
 חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל
 בי רב חנינ ^{ז'} אין ^{א'} כ"ן שבת ליום הכפורים
 וזנו בהכרת ואם איתא אידו ואידו ביד אדם
 הא מני רבי יצחק היא דאמר מלקות בחייבי
 אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת
 מכלוקות רב אשי אמר אפילו תימא רבנן זה
 וזנו ביד שמים אמר רב ארא בר אבהא אמר
 אמר רב יוסף מאן סליק לעילא ואתא ואמר
 ב"י יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של
 על ידם מאן סליק לעילא ואתא ואמר אלא
 דרשינן גופא א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים
 של מעלה על ידם [אלו הן] מקרא מגילה
 מעשר מקרא מגילה דכתיב ^{י'} קימו וקבלו
 לו למטה ואשאלת שלום ^{ה'} דכתיב ^{ה'} והנה בועז
 ה' עמכם ואומר ^{ה'} עמך גבור החיל ^{ה'} מאי
 דמרעתיה ומשמאי לא אסכימו על ידו ת"ש
 מעשר דכתיב ^{ה'} הביאו את כל המעשר אל
 גוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח
 תי לכם ברכה עד בלי די ^{ה'} מאי עד בלי די
 תנותיכם מלומר די א"ר אלעזר בג' מקומות
 ל שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית
 שם דכתיב ^{ה'} ויבר יהודה ויאמר צדקה ממני
 איהו לגכה אזל נמי אינש אחרינא [לגכה]
 או כבושים: בבית דינו של שמואל דכתיב
 את שור מי לקחתי ^{ה'} ויאמרו לא עשקתנו ולא
 שחו כי לא מצאתם ביד מאומה ויאמר עד
 בת קול ואמרה אני עד בדבר זה בבית דינו
 ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא
 יע דלמא איערומא מיערמא יצאת בת קול
 מאי דלמא יהודה כיון דחשיב ירחי ויומי
 זינן לא מחזקין שמואל נמי כולהו ישראל
 ישראל נושע בה' שלמה נמי מדהא קא
 אלא גמרא: דרש רבי שמלאי שש מאות
 משה שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין
 ושמונה עשה כנגד איברייו של אדם אמר
 צוה לנו משה מורשה תורה בסימטריא
 שית

והבאת מעשי. פירש הקונט' שנקם עורא ללוים ותיקן שיצאיהו לכהנים כמו התרומה וכמדימה מלסונו שעוד פירש פירוש אחר שיפשי מכל פירות אילן כמו שתיקן חזקיהו וכדכתיב ובפרוך הדבר: בצורה

עלהן ומחמדתן הפורשמהן על
דורותיו עד סוף כל הדורות ר'
ישראל לפיכך הרבה להם תוֹרַת
תורה ויאדיר: גמ' א"ר יוחנן
אמר רב ארא בר אהבה אמר
אלא שזה זודנו בידי אדם וזה
הוא רב נחמן^ט (בר יצחק) אומ'
כריתות ליכא דתניא ר' יצח'
בכת באחות לדוני בכרת ולא
עיקר זודנו בידי אדם וזה עיקר
רב הלכה בר' חנניה בן גמליא
אמר ליה אביי אלא דאמר
מטה והסכימו ב"ד של מעלה
קראי קא דרשינן ה"ג קראי קא
עשו ב"ד של מטה והסכימו נ'
ושאילת שלום [בשם] והבא
היהודים קיימו למעלה מה שש'
בא מבית לחם ויאמר לקוצרי
ואומר וכי תימא בעוז הוא דע'
ואומר ה' עמך גבור החיל הב'
בית האוצר ויהי טרף בבתי וגו'
לכם את ארובות השמים והרו'
אמר רמי בר רב עז שיכלו
הופיע רוח הקודש בבית דינו
דינו של שלמה בבית דינו שש'
^טמנא ידע דלמא כי היכי דא
יצאת בת קול ואמרה ממני
^יהנני ענו כי נגד ה' ונגד משיר
רצותנו^י ויאמר עד ה' ועד
ויאמר ויאמרו מיבעי ליה יצאו
של שלמה דכתיב ויען המ'
תמיתוהו (כי) היא אמו מנא
ואמרה היא אמו אמר רבא
ואיתרמי דחזין מחזקינן דלא
פרי לבו ולשון יחידי דממיו

מרחמא והא לא קא מרחמא
ושלש עשרה מצות נאמרו לו

תורה אור השלם

1. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אלהם האדם ודו בהם אני יקרא יח ה
2. רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ואל תאכל הנפש עם הבשר: דברים יב כג
3. יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ודארי:

ישיעוהו מכ א.
4. קמו וקבלו יהודים
עליהם ועל רועם ועל
כל הנהלים עליהם ולא
יעבורו להיות עמים את
עשרי הימים האלה
בכתבתם ובוטמם ככל
שנאמר וקנה אתה כ
לם וזהו בעו בא מכ
לחם ויאמר לקצרים י
יאמר לו וירכז
היה ד
6. וירא אליו מלאך
ה' ויאמר אליו י עמך גבור
החול
שופטים ו
7. הברא את כל
הבשעם אל בית הארץ
ודיע שר ביבוי ובענות
כל בואת ממי וצמית
אם לא אפחם כלם את
ארבות השמים יהרתי
על ברכה על עלי ד
מלאכי ג
8. ויבר יהודה וירא
צדקה ממנו כי על כן לא
תחתקו שלשנו בניו
לעל דלתת

9. הנה ענו כי נגד י
 ונגד משיחו את שור
 מי לקחו וחזרו מי
 לקחתו ואת מי עשיתי
 מי רצותי ונגד
 מי לקחתי כפר ואעלים
 עיניו כי לא עשיתי להם:
 שְׂפִירָא א"ר כ' ג
 10. ואמר לא עשיתנו
 ולא רצותנו ולא לקחנו
 מיד איש מאומה:
 שְׂפִירָא א"ר ד'
 11. ואמר אליהם עדי
 ועתה ועד משיחו היום
 הבה כי לא נאמרו כד
 באנו ונאמר ויאמר עדי
 שְׂפִירָא א"ר ה'
 12. ויצן המלך ויאמר
 נתנו לה את הלילה היא
 וקמת לא במיתיה היא
 אמו:
 מלכא א"ר ג'
 13. שְׂפִירָא לא נשע בי
 חטונת עוולמי לא
 נשע ולא נחבלו עדי
 עיניו עדי

ישעיהו מה יז
14. תורה צוה לנו משה
מורשה קהלת יעקב:
דברים לג ד

לעזי רש"י
פרובי"ר. לאמת.

אֵינִן וְכַתִּיב בְּתֵרִי עֶשְׂרִי דְקֶאֱמַר לֵבֹו נָבִיא לְיִשְׂרָאֵל הֵבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֶל בֵּית הָאוֹזֵר [וְגו'] וּבַחֲמוֹנִי נָא בִּזְמַת וְגו' אֲלַמָּא דְהֶסְכִּים: וְאוֹמְרֵהָ עַמָּךְ גְּבוּר הַחַיִּל. מִדְּקֶאֱמַר לִיָּה מֶלֶךְ לִגְדֻעוֹן שְׁלֹם שֶׁסֶּם אֲלַמָּא דְהֶסְכִּים: הוֹפִיעַ. נִגְלַה וְהוֹכִיחַ בְּשַׁעַת הָאוֹזֵר לְעַלְמֵי פְרֻזְיָר כִּךְ שֶׁמַּעֲמִי. לִיָּה הוֹפִיעַ נִשְׁמַעַה בְּקוֹל גְּדוֹל. בְּיַמּוֹקֵי רִבּוֹ: בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שֶׁסֶּם. לֹא הָיָה שֶׁסֶּם חַי בְּזֹמַת שַׁעַה שֶׁהָיָה מֵת אֲלֵא בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרָיו מִבְּנָיו וּתְלַמִּידָיו וְקָרִי לִיָּה בֵּית דִּין שֶׁל שֶׁסֶּם כְּמוֹ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל: מִמֵּנִי יֵאָלוּ כְּבוֹשִׁים. דְּכָרִים נַעֲלָמִים הֵלְלוּ מֵאַחֵי יֵאָלוּ שֶׁלֹּא שִׁיְהוּדָה הָיָה מֶלֶךְ וְהָיָה זֹכֶה לְאַתָּה מִמֶּנֶה מְלָכִים ^טמִתּוֹךְ שִׁהִיָּה לְנוֹעַה בְּבֵית חַמֵּי אִלְתָּה גְּזִירָה זֹו מִלִּפְנֵי שִׁיָּא זֶרַע מִיֵּהֵיכָן כִּי קִיַּל רִבִּי מִשְׁקִירָא. לִישָׁנָה אַחֲרִינָא הָיְתָה שִׁיָּא זֶרַע מִמֶּנֶה שֶׁנִּי אֵינִי הֵלְלוּ לְכַבֹּשׁ הָעוֹלָם שֶׁהָיָה עֲשִׂיד דְּהוּר וּמִשָּׁה לְאַתָּה מִמֶּנֶה: לִיָּה דִּינוֹ שֶׁל שֶׁמֶאֱלֵה. לְעוֹלָם שֶׁמֶאֱלֵה אֲמַר עַד זֶה דְּכַתִּיב יִשְׁאָרְךָ שֶׁיֵּאָלְךָ מִיִּשְׂרָאֵל אִיְיָ קִיְיָו. רַמ"א מֵאוֹת עֶשֶׂה. דְּכָל אֲבֵר וְאֲבֵר אֲזִימֵר לוֹ עֶשֶׂה מִזֵּיה: שֶׁסֶּם [מֵאוֹת] לֹא תַעֲשֶׂה. שְׂכָל יוֹם מִזִּהִירִים עֲלִיו שְׁלֹא לְעִזּוֹר: מִפִּי מִשָּׁה

ט. ... מנא דיע. שמעתי הוי מעבדתי, שאף קול אחריי בלא עליי. ופסוק: "יצאת בת קול ואמרה: ויאמר נת קול אחריה, ממני יצאו כבורים." דברים עלומים שגזרו תלפני שאלא הוי מלכא, דמתייב (נבאשעט) מעי. גור אחרי יסודי. כטעמי. דבר ספר, גיורת המלך, כמו נהדי כנסי המלשא כדור הוא למלך. רב צביה (ג.) וגי מוקי. ופסוק:

[illegible]

(6) ונלקטו אמת משחק
(7) וז"ל בע"מ. (8) (מנחם מנדל)
(9) ז"ל משחק. (10) נע"מ
(11) ה"י יעקבני אמן.
(12) ז"ל זקנים סחיו ממים

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה באוריה
(ב) נעולם הזה קודם
גאולה וכו' דקאמר התם
פמדין וכו' נחמדות
ירושלים וכו'.

1. ובסעי' המשכן יורידו
אתו הלויים ובחנות
המשכן יקמו אתו
הלויים והיו הקרב
יומת: במדבר א נא
2. ואעידה לי עדים
נאמנים את אוריה הכהן
ואת זכריהו בן
יכריה: "שעיהו ח ב
3. לכן בגללכם ציון
שדה תחדש וירושלם
עין תהיה וזה הבית
לכבוד יצחק: מכה ג יב
4. בה אמר י"י צבאות עד
ישבו זקנים וקנות
ברחבות ירושלם ואיש
משענתו בידו מרב
מים: זכריה ח ד

באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחדש. וקשה דהא ככל
המקרא לא מצינו פסוק זה מנבואתו של אוריה כי
אם מנבואתו של מנחם המורשמי ויש לומר דסמך דהא דאיתא
בספר ירמיה (למ) שנחנא ירמיה על פורענות ונמקנא
הכהנים והנביאים להרגו מפני שהיה מדבר פורענות ואמרו להם
השרים אין לנו מסכימין שהרי מנחם דיבר מפורענות ולא נהרג
וגם אוריה וגו' משמע שדבר אוריה כמו מנחם ומה פורענות דבר
מנחם הוא קרא זה והוא כמו שדבר אוריה אצל קשה מנחם דאיתא
נבואה דמנחם עוד ישבו זקנים וקנות נחמדות היא לעולם הבא
דלמא היא נעולם (א) קודם גאולה וי"ל דממה שהיא אמר נפסקה שני
(פסחים דף סה.) נחמ' דקאמר עתידים (ה) (ממים שיחיו) דמנחם עוד ישבו
זקנים וקנות נחמדות וילכו על משענותם ועל אלישע שהיה
המת כתיב משענתו וגמרינן משענת דהא קרא משענת דאלישע
מה להלן המה המת אף כהן תחית הממים וכו' ע"כ ה"י נבואה
לעמיד לבא שהרי עבר צית ראשון וצית שני שלא היתה תחית
הממים ונחמ' הכל והשם יחכו לראות משיח אמן:

באש ולא נבכה אמר להן לכן אני מצחק ומה
לעובדי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה
שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר
הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו
שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין
ור"ע מצחק אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם
מפני מה אתם בוכים אמרו לו מקום שכתוב בו יוהור
הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה אמר
להן לכן אני מצחק דכתיב יאעידה לי עדים נאמנים
את אוריה הכהן ואת זכריה בן יכריה וכו' מה ענין
אוריה אצל זכריה ואת אוריה במקדש ראשון וזכריה
במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה
בנבואתו של אוריה באוריה כתיב לכן בגללכם
ציון שדה תחדש [וגו'] בוכריה כתיב עוד ישבו זקנים
וקנות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו
של אוריה הייתי מתירא שלא תתקיים נבואתו של
שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתינו עקיבא נחמתינו:

הדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

הדרן עלך מסכת מכות והדרן עלך. דעתן עלך מסכת מכות ודעתך עלך. לא נתנשי מינך מסכת מכות ולא תתנשי מינך
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאחתי:

יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמונתנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר
פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא
אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערכ נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפסיפות עמך בית ישראל. ונהיה כלנו אנהו וצאצאינו וצאצאי עמך
בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך למען
לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חיייתי: ברוך אתה יי למדני חקך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות.
שאנו מושבימים והם מושבימים. אנו מושבימים לדברי תורה והם מושבימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים.
אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא והם
רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי כשם שעזרתני לסים מסכת מכות בן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיים
ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי
חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ורעי ורעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלך תנחא אותך
בשכרך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. כי בי ידבו ימיך ויסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה
עשר ופכוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא, ולאחיא מתיא, ולאסקא לחיי עלמא, ולמבנא קרתא
דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא, ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה, וימליך
קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה, וינצחמא פרקנה ויקרב משיחהו. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא
ובזמן קריב, ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא
ויתעלה ויתעלה ויתעלה שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברפתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמין בעלמא,
ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן, ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון, ועל כל מאן דעסקין באורייתא, די
באתרא (קדישא) הדין ודי בכל אתר ואתר, יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני ויחיי
ופרקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל,
ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

(*פ"ה הגון על זה תמלא ב' החיים שחבר אחי הגאון מהר"ל מפראג ב' זכית ח"א פ"ג) ** (נכסיומא וסוף תשובה הרמ"א ו"ל וכן בסוף יס"ט
ב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו):